
Секторен анализ на компетенциите на работната сила в сектор „Дейности по охрана и разследване“

Основни тенденции, проблеми и прогнози за развитие в България

Гр. София, декември 2011 г.

РЕЗЮМЕ

Настоящият анализ представлява кратък преглед за състоянието на сектора, който обхваща търговските дружества, заети от дейността „Охрана и разследване“ със съответните подсектори. Такъв анализ се прави за първи път в България – 21 години след началото на организираната дейност по охрана и разследване. Проследява се развитието на бранша, постепенното му „узряване“ от малките фирми без особени правила за дейност и поведение в обществото, до големи и многочислени търговски дружества със свой почерк на пазара и ясни законови регламенти, правила и процедури за дейността им. Според различни източници, днес числеността на заетите в дейностите по охрана и разследване е в границите между 58000 /според данните на НОИ/ и 90 000, 120 000 и даже 180 000 човека. Това разминаване в цифрите се дължи на тълкуванията на различните източници и липсата на единна браншова структура, която да е заинтересована да знае своята сила и възможности.

Целта на настоящия анализ е да даде синтезирана информация за сектор „Охрана и разследване“, която да бъде оценена и заложена като основа за разработка на проект за оценка на компетенциите на работната сила по браншове и региони. Разглежда се икономическата и социалната обстановка в страната през последните няколко години, като са направени констатации и изводи от гледна точка на заетост и работна сила в сектора. Освен, че е направен анализ на основните проблеми и тенденции, се прави съпоставка и спрямо наличните такива в страните от Европейския съюз. За целта са заимствани и използвани статистически данни и материали от различни източници, като Националният статистически институт (НСИ), Националният осигурителен институт (НОИ), Информационната система за управление на структурните инструменти на ЕС в България, Евростат, NACE, CoESS и други разработки за сектора.

В раздел 1 се дава обща информация за анализа и неговото предназначение. Описва се целта на анализа, дефиниции, терминология и източници на информация, използвани в разработването на анализа.

Информацията в анализа е структурирана в 9 раздела и включва въвеждаща част, основни тенденции в развитието на сектора, характеристика на произвежданите и предлаганите продукти в сектора, фактори и движещи сили на промяна, сценарии и прогнози за развитие, административна среда, изводи и заключения, използвани източници и литература и списък на фигури и таблици, онагледяващи анализа.

Раздел 2 има за цел да покаже значимостта на сектора на национално равнище и тенденциите в неговото развитие, неговия принос към българската икономика, икономическата му структура. Посочени са общите характеристики на сектора в ЕС. Представена е статистика по 10 икономически индикатора за страните от ЕС и са направени изводи за България. Направен е опит да бъде систематизирана правната регламентация на дейността в сектора в страните от ЕС. Разгледано е състоянието на сектора в България от неговото организирано възникване до днес и развитието на лицензионната дейност. Посочена е причината за липса на внос/износ, предвид спецификата на произвежданата услуга.

Разгледани са водещите предприятия по ДОР, определени по шест критерия, извлечени от „Анализ на състоянието и развитието на българските предприятия по сектори и региони” за 2009 г.

Оценен е капацитета и възможностите за разработване и управление на проекти в сектора по двете основни оперативни програми „Конкурентоспособност” и „Развитие на човешките ресурси”. Посочени са конкретни успешни участници, проблемите и предложението за активизиране използването на тази възможност.

Разглежда се състоянието на заетата работна сила, която е основен фактор за успешно развитие на бранша. За целта се използват няколко характеристики: възрастова характеристика - разпределение по възраст и пол в различните райони на България за 2009 и 2010 г. и образователно ниво на заетите - степен на образованост и тенденции за развитие по райони в страната; професионално-квалификационна структура на заетите - дял на заетите, съгласно разпределение на класовете в НКПД; посочват се водещите професии и професионални компетенции за сектора, които са от изключителна важност за икономическото развитие на предприятията и сектора като цяло; посочват се начините, формите и структурите за придобиване на професии в сектора; разглежда се действащата система за професионално обучение и повишаване на квалификацията в сектора в цялата страна; посочени са формите на взаимодействие и сътрудничество с учебните заведения.

Раздел 3 е посветен на характеристиката на продуктите, предлагани на пазара от предприятията, които формират сектор „Дейности по охрана и разследване”. Пояснено е сегментирането на пазара на предлаганите услуги. За състоянието на пазара и мнението на представители на бизнеса, ползващи основните услуги, са коментирани резултатите от непредставително проучване сред членовете на Българската стопанска камара, направено от Българската камара за охрана и сигурност. Резултатите представляват интерес, както за бизнеса, така и за сектора. Накрая се предлага опит за анализ на силните и слабите страни, възможностите и евентуалните заплахи спрямо сектора “Дейности по охрана и разследване”.

Раздел 4 пояснява особеностите на факторите и движещите сили на промяна за сектора „Охрана и разследване”. Секторът използва предимно човешки ресурс с тенденция за минимизиране за сметка на технологиите. Ще се промени съотношението между подсекторите 8010 и 8020 с преразпределение на заетите лица и с повишени изисквания към тяхната квалификация и компетенции.

Повишаването на интереса на предприятията от сектора към системи от ISO и участието в европейски проекти ще повиши конкурентоспособността и качеството на услугите. Коментирани са резултатите от проучване сред фирми от състава на БСК за отношението на бизнеса към сигурността в условията на криза.

Коментирани са промените в ЗЧОД с цел адаптиране на нашето законодателство към изискванията на европейската директива.

Направен е SWOT анализ за сектор „Дейности по охрана и разследване”.

В раздел 5 са разгледани вижданията за възможните промени в сектор „ДОР”, които биха довели до необходимост от нови умения и компетенции на работната сила: локална и генерална стратегии. Възможните сценарии за периода 2012-2020 са в

пряка зависимост от прогнозите за икономическо развитие на България: позитивен и негативен сценарии.

Дефинирани са ключовите длъжности, професии и компетенции в сектора.

Раздел 6 е посветен на основните бариери за навлизане на пазара – закони, отношение на държавните институции и др. Направен е опит за съпоставка на европейския модел на частната индустрия за сигурност, разработен в ЕО в периода след 2004 г., и проблемите в България.

Очертани са 10 основни проблема и съответни предложения за разрешаването им.

Раздел 7 включва виждането на екипа, разработил настоящия анализ, за необходимостта от изготвяне на подробен секторен анализ за сектор „Дейности по охрана и разследване” с използване на значително повече източници на информация.

Всички изброени раздели са допълнени с проучвания, анализи, изводи и предложения, които се отнасят и до дейностите по „Пожарна и аварийна безопасност”. Тези дейности имат всеобхватен характер, но няма достатъчно статистическа информация за тях, поради което се прецени, че не могат да се опишат и да се състави самостоятелен анализ за човешките ресурси, заети само в тази материална област. Те следва да допълнят настоящия анализ в разделите, където е възможно да стане това.

Заглавие на анализа:	Секторен анализ на компетенциите на работната сила в сектор „Дейности по охрана и разследване”
Срок за изпълнение:	10.01.2012 г.
Дата на представяне:	10.01.2012 г.
Наименование на дейността:	Провеждане на основни анализи и проучвания
Задача:	5.1.3.15.
JEL код:	ISBN 978-954-9636-48-2
Версия:	☐ Чернова ☐ Междинна версия ☒ Финална версия
Тип:	Анализ
Ниво на разпространение:	☒ Публично ☐ Ограничено
Изготвили:	Людмил Маринчевски, Николета Спасова, експерти по ДОР; Владимир Георгиев, Георги Льолев, Мирчо Стойчев, експерти по ПАБ.
Отговорник:	Кирил Желязков
Ръководител на дейността:	Силвия Тодорова
Партньор (ако има такъв):	☐ КНСБ ☐ КТ „Подкрепа”
Длъжностно лице от ОП РЧР:	
Кратко резюме (до 200 думи):	Целта на този документ е да даде кратка синтезирана информация за сектор „Охрана и разследване”, която да бъде оценена и заложена като основа за разработка на проект за оценка на компетенциите на работната сила по браншове и региони. Разглежда се икономическата и социалната обстановка в страната през последните няколко години, като са направени констатации и изводи от гледна точка на заетост и работна сила в сектора. Освен, че е направен анализ на основните проблеми и тенденции, се прави съпоставка и спрямо наличните такива в страните от Европейския съюз. Използваната методология включва информационни източници Евростат, НОИ, НСИ и др. Анализът съдържа основни заключения, фокусирани върху формулиране компетентностите на работната сила и определяне на ключови длъжности, както и препоръки за промяна учебните програми в заведенията, произвеждащи човешки ресурси за сектора, а също и в нормативната база с цел подобряване на бизнес средата.
Ключови думи (до 10 бр.):	Охрана, разследване, сигурност, охранителни услуги, БСК, БКОС, ЗЧОД, Европейски модел, детективска дейност, ЗМВР Пожарна безопасност, Авария, Пожар, Бедствие, Пожарна техника, Пожарна автоматика, Пожарни системи, Пожарен риск, Пожарогасители

Съдържание

Резюме	2
Раздел 1. Въведение	9
1.1. Цел на анализа.....	10
1.2. Дефиниции, терминология и източници на информация.....	11
1.3. Методология.....	13
Раздел 2. Основни тенденции в развитието на сектора	14
2.1. Значимост на сектора	14
2.1.1. Обща характеристика на сектора в ЕС	14
2.1.2. Правна регламентация на сектора в ЕС	17
2.1.3. Състояние на сектора в България	19
2.2. Икономическа структура на сектора	21
2.3. Внос, износ и търговски баланс	27
2.4. Водещи предприятия.....	27
2.5. Капацитет за разработване и управление на проекти	31
2.6. Човешки ресурси	34
2.6.1. Възрастова, образователна и професионално-квалификационна структура на заетите.....	37
2.6.2. Водещи професии и професионални компетенции	55
2.6.3. Организация на образователната и професионална подготовка.....	59
Раздел 3. Характеристика на продуктите.....	64
Раздел 4. Фактори и движещи сили на промяна	69
4.1. Технологични промени.....	69
4.2. Икономически двигатели на промяна.....	71
4.3. Общоевропейски политики	75
4.4. Промени в климата и околната среда	76
4.5. SWOT анализ	79
Раздел 5. Сценарии и прогнози за развитие. Очаквания за промяна на знанията и уменията в сектора, работните места и професиите.....	81
5.1. Стратегии за посрещане на необходимите нужди от нови умения и компетенции	81
5.2. Сценарии и прогноза за финансово - икономическо развитие на сектора за периода 2011 - 2020 г.	84
5.3. Приложимост към групите предприятия в сектора.....	85
5.4. Дефиниране на ключовите длъжности, професии и компетенции в сектора	85
Раздел 6. Административна среда. Препоръки, включително за промяна в нормативната уредба.....	88
6.1. Бариери за навлизане на пазара – административни, технически, правни, стратегически и др.	88
6.1.1. Конкуренция от страна на държавата.....	88
6.1.2. Европейският модел на частната индустрия за сигурност и проблемите в България.....	89
6.2. Препоръки и предложения за промяна	92
Раздел 7. Изводи и заключения.....	95
Раздел 8. Литературни източници	96
Раздел 9. Приложения	98

Използвани съкращения:

Съкращение	Описание на съкращението
БДС	- Български държавни стандарти
БКОС	- Българска камара за охрана и сигурност
БСК	- Българска стопанска камара
БСИС	- Български съюз на индустрията за сигурност
БФП	- Безвъзмездна финансова помощ
ВСПАБ	- Ведомствена служба за пожарна и аварийна безопасност
ВУЗ	- Висше учебно заведение
ГД”ПБЗН”	- Главна дирекция”Пожарна безопасност и защита на населението”
ГЗ	- Гражданска защита
ДОИ	- Държавно образователно изискване
ДОР	- Дейности по охрана и разследване
ДПК	- Държавен противопожарен контрол
ДПО	- Доброволни противопожарни отряди
ДПС	- Доброволни пожарни служби
ДПКПД	- Държавен противопожарен контрол и превантивна дейност
ЕС	- Европейски съюз
ЕК	- Европейска комисия
ЕъФ	- Европейски социален фонд
ЕФРР	- Европейски фонд за регионално развитие
ЗБЗУТ	- Закон за безопасни и здравословни условия на труд
ЗЗЛД	- Закон за защита на личните данни
ЗЗКИ	- Закон за защита на квалифицираната информация
ЗМВР	- Закон за Министерство на вътрешните работи
ЗЧОД	- Закон за частната охранителна дейност
ЗКВООБ	- Закон за контрол над взривните вещества, огнестрелните оръжия и боеприпасите
ЗПОО	- Закон за професионалното образование и обучение
ЗОП	- Закон за обществените поръчки
КИД-2008	- Класификатор на икономическите дейности- 2008
КФ	- Кохезионен фонд
МВР	- Министерство на вътрешните работи
МОМН	- Министерство на образованието младежта и науката
МОСВ	- Министерство на околната среда и водите

МТСП	- Министерство на труда и социалната политика
МФ	- Министерство на финансите
МЧС	- Министерство на чрезвычайни /извънредните/ ситуации
НАПОО	- Национална агенция за професионално образование и обучение
НАФОТС	- Национална асоциация на фирмите охраняващи с технически средства
НАФТСО	- Национална асоциация за търговска сигурност и охрана
НБА”ПАБ”	- Национална браншова асоциация „Пожарна и аварийна безопасност”
НКПД	- Национален класификатор на професиите и длъжностите
НПИПАБ	- Научно- приложен институт по пожарна и аварийна безопасност
НСИ	- Национален статистически институт
НФ	- Национално финансиране
ОПРКБИ	- Оперативна програма „Развитие на конкурентноспособността на българската икономика”
ОПЗЧР	- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”
СОД	- Сигнално охранителна дейност
ПАБ	- Пожарна и аварийна безопасност
ПБ	- Пожарна безопасност
ПТО	- Пожаро- техническо обследване
РУ”ПБЗН”	- Районно управление „Пожарна безопасност и спасяване”
УВОС	- Управление на водите и околната среда
ЧОД	- Частни охранителни услуги
ADR	- Международна конвенция за превоз на опасни товари по пътищата
ICAO	- Международна конвенция за превоз на опасни товари по въздух
IMO	- Международна конвенция за превоз на опасни товари по вода
ONHSAS 8001	- Европейски стандарт за сертификация на дейности по осигуряване на безопасни условия на труд
RID	- Международна конвенция за превоз на опасни товари по ж п транспорт Другото название на Европейска директива 96/82/ЕО от 09.12.1996 г.
SEVESO II	- относно контрола на опасностите от големи аварии, които включват опасни вещества
CoESS	- Confederation of European Security Services - Конфедерация на Европейските услуги за сигурност
UNI-Europe	- Европейска синдикална федерация за услуги и комуникация
NACE	- Статистическа класификация на икономически дейности за Европейската общност

Раздел 1. ВЪВЕДЕНИЕ

Секторният анализ е подготвен по проект „Разработване и внедряване на информационна система за оценка на компетенциите на работната сила по браншове и региони”. Проектът се осъществява в периода 2009-2013 г. от Българска стопанска камара - съюз на българския бизнес (БСК), в съответствие с договор № BG051PO001-2.1.06/23.10.2009 г. по мярка BG 051PO001-2.1.06 - „Повишаване гъвкавостта и ефективността на пазара на труда чрез активни действия на социалните партньори” по Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси” 2007-2013, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд и Европейския фонд за регионално развитие. Партньори по проекта са Конфедерация на независимите синдикати в България (КНСБ) и Конфедерация на труда “Подкрепа”.

Основната цел на проекта е повишаване на адаптивността, ефективността и балансиране на търсенето и предлагането на пазара на труда чрез изграждане на система за оценяване на компетенциите на работната сила на браншово и регионално ниво.

Частната охранителна дейност в България възниква като форма за превенция и противодействие на престъпността, която повишава степента на сигурност на хората, и е част от системата за обществена сигурност на държавата. Частната охранителна дейност доказва, че е способна да охранява и защитава не само корпоративните интереси на бизнеса, но поема и част от работата по поддържане на правовия ред, като действа както самостоятелно, така и в тясно взаимодействие с държавните правоохранителните структури.

През 1990 г. беше законодателно оформена възможността за създаването частни охранителни фирми (ЧОФ) в България. Частната охранителна дейност (ЧОД) е съвсем нова посока на бизнеса, свързана с предоставяне на сигурност на физически и юридически лица, и е допълнителна преграда в борбата с престъпността и тероризма. Оттогава ЧОФ заедно с държавните правоохранителни органи участват активно в работата по спазване на законовия ред в България, в борба с престъпността, в защита на живота и здравето на българските граждани и охраната на тяхната собственост. Сега в страната има над 1600 лицензирани охранителни фирми, в които работят над 120 000 сътрудници.

Анализирайки развитието на социално икономическата и криминалната обстановка в нашата страна, можем да кажем, че охранителният бранш предстои да се развива и в количествен, и в качествен аспект по две причини:

Първо, защото броят на лицата и обектите, нуждаещи се от охрана, постоянно се увеличават и

Второ, защото държавните правоохранителни органи, по силата на обективни причини, не могат да осигурят защита на всички нуждаещи се, поради което необходимостта от висококвалифицирани специалисти по охрана ще нараства.

1.1. ЦЕЛ НА АНАЛИЗА

Този анализ е изготвен от **екип от експерти от Българската камара за охрана и сигурност /БКООС/ и Националната браншова асоциация „Пожарна и аварийна безопасност” /НБА”ПАБ”/**.

Целта на настоящия анализ е:

- Да се съберат, анализират и обобщят факторите, които определят и влияят върху настоящото и бъдещото съществуване на компании от сектор „Деятности по охрана и разследване” и „Пожарна и аварийна безопасност”, в крайна сметка да се обоснове необходимостта от разработване на секторен анализ за бранша.
- Да се разработи обща характеристика на мястото, значимостта, състоянието, тенденциите и очакваните изменения в сектора, в т.ч. технологични и продуктови, организационно управление, с акцент върху характеристиките, състоянието и динамиката на работната сила, факторите, които обуславят изменения в числеността, структурата и квалификационните изисквания на заетите в сектора. Тези фактори включват изследване на специфичните особености, значимостта, състоянието, тенденциите и очакваните изменения в сектора в България. Особено внимание се отделя за изследване на технологичните и продуктови особености, на типа и мащаба на съществуващата корпоративна структура и нейното управление, като се идентифицират факторите, които ще обуславят измененията в числеността, структурата и квалификационните изисквания на заетите в сектора.

Структурата и съдържанието на настоящия анализ ще бъдат конкретизирани, допълнени и доразвити на следващите етапи от разработването на проекта, с оглед формирането и обосновката на конкретни предложения за секторна политика по отношение числеността, структурата, компетенциите и други съществени характеристики на работната сила в сектора.

Резултатите от настоящото изследване ще послужат и за агрегиране на национално равнище на данните при разработването на други предстоящи за разработване материали по проекта, в т.ч.:

- Анализ на възможностите и тенденциите за технологично развитие на българските търговски дружества, осигуряващи услуги по охрана и разследване, 2011 г.;
- Проучване на пазара на труда в България за бранша, 2011 г.;
- Анализ на основните проблеми при развитие и управление на национално, секторни и регионално ниво на оценяването на компетенциите на работната сила, 2011 г.;
- Подготовка на предложения за промени в прилаганата нормативна уредба, свързана с повишаването на адаптивността, ефективността и качеството на работната сила, 2011 г.

1.2. ДЕФИНИЦИИ, ТЕРМИНОЛОГИЯ И ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

В настоящия анализ се изследват различни характеристики в сектор „Дейности по охрана и разследване”. Този раздел включва дейности, свързани с осигуряване на сигурност и безопасност като услуги по разследване и издирване, лична охрана и физическа охрана на обекти, събиране и доставка на пари и други ценни пратки с помощта на охранителен персонал и технически средства, с цел осигуряване на защита по време на транспортиране. Разделът включва и експлоатация на електронни охранителни известителни системи, като дейността се състои основно в дистанционно наблюдение и проверка на сигналите. Често, обаче, дейността включва и услуги по продажба, изграждане и поддържане на такива системи. Ако последните дейности се изпълняват самостоятелно, те се изключват от този раздел и се класифицират съответно в търговия на дребно, строителство и др.* /виж Директива за услугите на ЕС-200/.

За по-голяма детайлност на анализа секторът се разглежда на няколко подсектора, а именно:

- Частни охранителни услуги;
- Изграждане, поддръжка и сервиз на охранителни системи*;
- Сигнално-охранителна дейност и мониторинг;
- Разследване и детективски услуги;
- Консултантски услуги за охрана, сигурност и разследване;

Това разделение е заимствано от Статистическа класификация на икономическите дейности на Европейската общност (NACE).

Дефиниции, термини и определения, характерни за дейностите по ПАБ, които не съществуват в българските и европейските статистики са:

Пожарната и аварийна безопасност /ПАБ/ - икономически дейности за осигуряването на пожарната и аварийна безопасност са комплексни и обхващат всички области, посочени в секторите, разделите, класовете и групите на КИД 2008. Тези дейности с висока обществена значимост, специализирано са насочени към осигуряване на условия за недопускане на пожари, аварии и други инциденти и намаляване щетите от тях, както и към провеждането на пожарогасителни и аварийно спасителни действия.

„Пожарогасителна и спасителна дейност” - комплексни действия за ограничавани и ликвидиране на запалвания и пожари и спасяване на хора, животни и материални ценности, чрез използване на специализирана техника и средства.

„Нормативна дейност” - създаване и въвеждане на изисквания за предотвратяване на възникването на пожари и аварии, ограничаване на тяхното развитие, чрез стандарти, наредби, инструкции и други нормативни актове.

„Надзорна дейност” - контролни дейности по спазване на нормативните актове по ПАБ и създаване на условия за тяхното изпълнение.

„Пожарни изпитвания” - дейности за изследване и установяване на свойствата, характеристиките и функционалните качества на продукти, конструкции и системи в условията на пожар.

„Сертификация” - удостоверяване на съответствието на продукти, конструкции и системи с техническите изисквания по ПАБ.

„Пожаро-технически експертизи” – дейности по установяване на причините за възникване и разпространение на пожари, оценяване на начините и методите на въздействие върху пожара, оценка на щетите от пожари /материалните и човешки жертви/;

„Организация на ПАБ” – определянето на отговорности и функционални задължения на собствениците, ръководителите и длъжностните лица, чрез закони и подзаконови нормативни актове.

„Обучение и квалификация по ПАБ” – подготовката на кадри за основни дейности по ПАБ във ВУЗ и центрове за професионална подготовка и квалификация на изпълнителния състав.

Дейностите включени в Сектор N „Административни и спомагателни дейности”, раздел 80 „Дейности по охрана и разследване”, групи 80.1 и 80.2, се отнасят до охранителна дейност по ЗЧОД, отнасящ се изключително към полицейските функции, задачите и действията определени към частните охранители.

В група 80.2, клас 80.20, между всички посочени дейности, е включена **охраната с пожароизвестителни системи**. Дейностите по ПАБ, обаче, обхващат и проектиране, изграждане, експлоатация на цитираните системи, които са тясно свързани с другите дейности по осигуряването на пожарната безопасност/оповестяване при пожар, включване на други сградни системи, работещи при пожар, провеждане на гасителни и спасителни дейности и т.н./, които са регулирани с нормативни актове по ПАБ- главно на МВР, имащи общо действие за всички граждани и търговци в Р България.

Дейността „пожарна безопасност и защита при бедствия” е определена като услуги в

Сектор О „Държавно управление”:

84 „Държавно управление с общ икономически характер”;

84.2 „Услуги на държавното управление за обществото като цяло”;

84.25 „Пожарна безопасност и защита при бедствия”.

По този начин са определени само дейностите на държавните противопожарни органи и не са включени дейностите по ПАБ извършвани от други ведомствени и частни структури.

Специализирани дейности свързани с ПАБ са посочени:

- В група 33.2 „Инсталиране на машини и оборудване” се включва:

- Клас 33.20 оборудване като неразделна част от сградата – „изграждане на електрически сигнално известителни инсталации, вентилационни инсталации”;
- В раздел 43 „Специализирани строителни дейности” са включени системи за предупредителна сигнализация и защита, инсталации за гасене на пожари.”;
- В клас 65.12 „Друго застраховане без животозастраховане – застраховане срещу пожар и клас 66.21 Оценяване застрахователните рискове и щети;
- В раздел 71 „Архитектурните и инженерни дейности”.

Като основни източници на информация за разработването на настоящия анализ са ползвани:

1. Доклади и анализи по проекта, в т.ч.:

- Анализ на състоянието и перспективите пред икономиката на Република България (2011);
- Анализ на състоянието и развитието на българските предприятия по сектори и региони (2011);

2. Официални статистически източници

- НСИ;
- НОИ;
- Евростат

3. Други източници

- браншови асоциации, сдружения и др. на местно, регионално, национално и международно равнище;
- най-добри практики (Best practices);
- регулаторни органи, държавни ведомства и институции;
- специализирани изследвания от неправителствени организации, агенции за пазарни проучвания и др.;
- анкети и интервюта, проведени с основни участници на пазара и потребители;
- европейски и международни организации
- собствени експертни заключения и оценки.

1.3. МЕТОДОЛОГИЯ

Анализът се базира основно на метода на вторичното изследване (Desk Research), като се ползват първични данни от вече проведени предварително други изследвания и анализи с източници: НСИ, Евростат, БСК, НОИ, отчети и публикации по теми, засягащи обекта на настоящия анализ и др.

Използвани са данни конкретно за сектор ДОР /Деятности по охрана и разследване/ по класификацията на икономическите дейности от 2008 г. (код 80).

Задачата на настоящия анализ е чрез проследяване на текущите тенденции в икономическото и технологично развитието на сектора да се оцени нивото на конкурентоспособност и наличния потенциал за растеж. Основните разглеждания се правят от гледна точка на взаимната връзка между движещите сили в икономиката и човешкия фактор и касаят перспективите за развитие на структурата и качеството на работната сила.

Раздел 2. ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА СЕКТОРА

2.1. ЗНАЧИМОСТ НА СЕКТОРА

2.1.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА СЕКТОРА В ЕС

Секторът „Дейности по охрана и разследване” (ДОР) е част от Сектор N – Административни и спомагателни дейности. По класификацията на статистическа класификация на икономическите дейности на европейската общност (NACE) и включва основните поддейности, представени в таблица 1.

ТАБЛИЦА 1 Подсектори в ДОР и съответстващите им кодове

Код по ПРОДПРОМ-2008г.	Наименование	NACE Rev 1.1	NACE Rev 2
80	Частни охранителни услуги	74,6	80,1
80	Изграждане, поддръжка и сервиз на охранителни системи*	45,31	80,2
80	Сигнално-охранителна дейност и мониторинг	74,6	80,2
80	Разследване и детективски услуги	74,6	80,3
80	Консултантски услуги за охрана, сигурност и разследване	74,6	74,9

Източник: Евростат

Секторът ДОР съответства на класификационната група „Разследване и охранителни дейности” по NACE. По данни от Евростат този сектор за 2008 г. представлява над 54 641 предприятия в ЕС-27, в които работят около 13 009 хиляди души и има общ годишен над 44 милиарда евро.

Според статистиката за 2008 г. по NACE_R2, с най-голям дял в сектора се явява подсекторът „Частни охранителни услуги”, представляващ 83%. Подсекторът, включващ дейностите по „Изграждане на охранителни системи, сигнално-охранителна дейност и мониторинг” представлява 15%, а „Разследване и детективски услуги – едва 3%.

В таблицата по-долу са дадени някои от основните икономически показатели за сектор 80 от NACE_R1 „Разследване и охранителни дейности”, при което цифровият код на колоните имат следното значение:

*INDIC_SB	Значение
1	Брой предприятия (Number of enterprises)
2	Брой служители (Number of employees)
3	Добавена ст. за един служител (Apparent labour productivity (Gross value added per person employed)
4	Производителност на труда към трудовото възнаграждение (Wage adjusted labour productivity (Apparent labour productivity by average personnel costs)) (%)
5	Среден разход за персонал (Average personnel costs (personnel costs per employee))(thousand euro)
6	Инвестиции за един зает (Investment per person employed)
7	Добавена стойност (Value added at factor cost)
8	Стойност на продукцията (Production value)
9	Брутни инвестиции в движимо имущество (Gross investment in tangible goods)
10	Брутен излишък/оборот от дейността (Gross operating surplus/turnover (gross operating rate) %

ТАБЛИЦА 2 СТАТИСТИКА ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ИНДИКАТОРИ ЗА СТРАНИ ОТ ЕС ЗА 2008 Г.

GEO/ INDIC_SB*	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Европейски съюз (27 държави)	54641	13009	44068,28	:	:	:	:	:	:	:
Белгия	808	14684	41,7	105,4	39,6	2,0	648,2	856,1	30,5	7,8
България	1041	58121	2,7	136,9	2,0	0,3	161,1	270,7	17,6	16,2
Чешка Република*	2735	45498	831,2	:	:	:	:	:	:	:
Дания	384	3093	42,4	101,8	41,7	4,3	141,0	241,7	14,4	4,6
Германия	3635	150099	21,7	119,3	18,1	0,5	3329,0	4044,7	77,5	:
Естония	93	7335	11,3	122,3	9,2	0,5	82,8	130,1	3,6	:
Ирландия	497	14789	34,2	107,5	31,8	1,1	528,3	623,8	17,0	8,3
Гърция	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Испания	2684	129703	30,6	112,5	27,2	1,1	4032,7	4926,3	138,7	10,1
Франция	9036	144432	:	:	32,3	:	4927,0	7520,2	:	:
Италия	3154	69435	32,1	104,5	30,7	1,9	2364,3	3557,7	137,9	:
Кипър	21	1076	16,0	117,6	13,6	0,6	17,2	21,3	0,6	11,2
Латвия	291	9923	8,5	133,5	6,4	0,4	85,5	143,5	4,1	:
Литва	186	11545	8,1	120,2	6,7	0,7	93,7	124,7	7,6	12,7
Люксембург	39	2742	39,3	108,6	36,2	2,8	108,1	121,2	7,6	:
Унгария	10342	27737	7,2	104,9	6,9	0,5	257,7	480,6	16,8	:
Нидерландия	1416	35553	33,8	109,8	30,8	0,8	1237,9	1782,6	30,2	8,0
Австрия	377	12233	23,4	115,4	20,3	0,4	294,2	353,1	4,6	12,4
Полша	2669	132420	9,9	118,5	8,4	0,3	1367,3	1876,4	44,3	13,3
Португалия	753	40168	:	:	:	:	601,5	722,5	23,2	:
Румъния	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Словения	172	6168	16,2	107,5	15,1	0,8	101,1	157,1	5,1	:
Словакия	510	17579	10,2	131,9	7,7	0,5	179,5	276,5	9,3	15,6
Финландия	561	9377	31,7	110,8	28,6	1,0	305,1	430,6	9,7	:
Швеция	1011	18994	39,3	105,4	37,3	2,4	847,1	1211,6	52,6	:
Великобритания	6362	:	:	:	:	:	5816,0	8190,9	143,0	:

Източник Евростат

* Стойностите са условни.

: - Няма данни на разположение по посочените показатели.

Анализирайки показателите в таблица 2, се вижда, че България има най-ниската добавена стойност за един охранител, най-ниския разход за персонал, най-ниски инвестиции за един зает, въпреки немалкия брой заети и брой фирми в сектора, най-ниската стойност на продукцията в зависимост от броя на служителите. Основни причини за това са ниската себестойност на труда на охранителите, ниските цени на услугите, ниското качество на услугите, недостатъчната мотивация на служителите да изпълняват качествено своите задължения и др. Този сектор не е достатъчно добре развит в България и има потенциал за достигане показателите на развитите европейски страни, от което ще се повиши и общото качество на включените в подсекторите услуги.

ТАБЛИЦА 3 СРАВНИТЕЛНА ТАБЛИЦА ЗА ЧАСТНИТЕ И ДЪРЖАВНИТЕ ОХРАНИТЕЛНИ СТРУКТУРИ В ЕВРОПА ПРЕЗ 2009 Г.

Държава	Население	Полицейски сили на 10,000 жители	Частни охранители и на 10,000 жители	Частни охр. компании	Брой лица заети в полицейски сили	Брой лица заети в частните охр. компании
Австрия	8,372,930	24.48	13.37	200	20,500	11,200
Белгия	10,827,519	41.40	17.18	189	47,000	18,600
Босна-Херцеговина	4,621,598	N/A	4.32	41	N/A	2,000
България	7,576,751	62.03	74.55	1,131	47,000	56,486
Хърватия	4,697,548	40.44	28.65	260	19,000	13,461
Кипър	801,851	37.41	21.02	60	3,000	1,700
Чешка Република	10,512,397	43.75	49.02	5,629	46,000	51,542
Дания	5,547,088	18.02	9.46	470	10,000	5,250
Естония	1,340,274	44.76	31.95	255	6,000	4,283
Финландия	5,350,475	14.95	18.68	200	8,000	10,000
Франция	64,707,480	38.63	24.72	4,500	250,000	160,000
Германия	81,757,600	30.57	20.79	3,700	250,000	170,000
Гърция	11,306,183	44.22	26.53	1,000	50,000	30,000
Унгария	10,013,628	39.94	104.97	11,304	40,000	105,171
Ирландия	4,450,878	27.35	48.09	840	12,765	21,675
Италия	60,397,353	70.36	8.14	965	425,000	49,166
Латвия	2,248,964	47.13	35.57	435	10,600	8,000
Литва	3,329,961	60.07	30.03	67	20,000	10,000
Люксембург	502,207	31.32	52.84	10	1,573	2,200
Македония	2,114,550	N/A	26.48	152	N/A	5,600
Малта	416,333	45.73	16.81	6	1,904	700
Нидерландия	16,576,800	29.55	18.66	301	49,000	30,936
Норвегия	4,854,824	17.50	13.80	250	8,500	6,700
Полша	38,163,895	26.20	43.23	3,600	100,000	165,000
Португалия	10,636,888	47.00	36.54	113	50,000	38,874
Румъния	21,466,174	25.62	49.84	1,172	55,000	107,000
Сърбия	10,100,000	33.66	28.21	149	149	28,500
Словакия	5,424,057	39.63	31.71	1,730	21,500	17,200
Словения	2,054,119	36.51	36.77	110	7,500	7,554
Испания	46,087,170	49.30	18.66	1,331	227,250	86,000
Швеция	9,347,899	20.32	14.44	250	19,000	13,500
Швейцария	7,760,477	20.61	16.84	464	16,000	13,075
Турция	74,816,000	26.87	34.37	1,197	201,064	257,192
Великобритания	62,041,708	23.56	19.34	3,000	140,000	120,000
Общо:	610,224,792	36.28	31.11	45.031	2,196,656	1,628,524

Източник CoESS

Данните заложи в таблица 3 са публикувани в Третата бяла книга за частната индустрия за сигурност на 10 декември 2010 г., която беше предоставена на участниците на Европейска срещата за сигурност в Брюксел.

От приложената по-горе таблица 3 се вижда, че съгласно статистическите данни за 2009 г., **България по брой охранители на 10 000 жители е на второ място в ЕС с 74.55 охранители след Унгария с 104.97.** След България следват Люксембург - с 52.84, Румъния - с 49.84, Чешка република - с 49.02, Ирландия - с 48.09 и т.н. В 9 европейски страни броят на лицата, заети в частните охранителни компании, са повече от тези, заети в държавните полицейски структури: Унгария-163%, Румъния-95%, Ирландия-70%, Полша-65%, Люксембург-39%, Турция-28%, Финландия-25%, **България-20%** и Чешка Република-12%.

За 2009 г. във всичките 34 страни, намиращи се на европейския континент, с население 610,224,782 жители, са регистрирани 45 031 частни охранителни компании, в които са заети 1,628,524 лица. Средната цифра на съотношението *брой заети лица на 10,000 жители* е 31,11. За 2010 г. количеството на частните охранители компании е 44 836, заетите лица са 1 630 524, а 30,48 са охранителите на 10 000 жители.

Дейностите по охрана и разследване не само в България, но и в другите страни от ЕС, се регламентират чрез закони, наредби и други подзаконови актове. Не във всички държави, обаче, регламентацията е еднозначна, което наложи активна дейност през 2010 г. и 2011 г. от страна на Европейската комисия по хармонизиране на нормативните уредби за ДОР.

2.1.2. ПРАВНА РЕГЛАМЕНТАЦИЯ НА СЕКТОРА В ЕС

ТАБЛИЦА 4 НОРМАТИВНА УРЕДБА НА ЧОД В ЕС

Държави в ЕС	Регламентиране на ЧОД	Разрешения /лицензи за ЧОД
Белгия	- Закон за уреждане на дейността на частните охранителни дружества/хора, транспорта на ценности и охранителните системи -10.04.1990 г. - Закон за носене на оръжие -30.01.1991 г. - Закон за уреждане професията на частния детектив - 19.07.1991 г. - Пет кралски постановления за охранителите и детективите 1991-1999 г.	- Лиценз за охранителните дружества. - Издава се от МВР след съгласуване с Министерство на правосъдието. - Срок - 5 години
България	- Закон за частната охранителна дейност - 24.02.2004 г. - МОН - Наредба № 9 по придобиване на професия „Охранител“ - 04.12.2006 г. - Наредба № I-121 за реда за организиране охраната при транспортиране на ценни пратки и товари - 24.06.2004 г.	- Лиценз за охранителните фирми - безсрочен. - Лиценз за охранителите - Регистрация за звената за самоохрана, а след м. юни 2012 г. - лицензиране. - Лицензирането се извършва от МВР-ГДОП
Чешка република	:	:
Дания	Закон за охранителните услуги -1986	Лиценз за всяко охранително дружество
Германия	- Закон за професиите - Закон за защита на обществения ред и сигурност - Наредба за охранителната дейност	Разрешения за юридически и физически лица, желаещи да практикуват охранителна дейност.
Естония	:	:
Ирландия	Закон за частните защитни услуги	- Лицензи за всяко охранително дружество и за всеки охранител. - Лицензирането се извършва от Комитет към Министъра на МВР.
Гърция	Закон №2518 1997- права, задължения, статут и компетенции на охранителите	- Лиценз за всяко охранително дружество - Издава се от началника на гръцката полиция за срок от 5 години
Испания	- Закон за частните охранителни услуги №23 - 1993 г. - Кралски декрет за прилагане на Закон № 23	- Административно разрешение за охрана за всяко търговско дружество. - Издава се от МВР
Франция	Декрет 79-618 от 1979 г.регламентира услугите по физическа охрана и	Административно разрешение за охрана за всяко търговско

	• пренасяне на парични суми • Закон 83-629 от 1983 г. за частните охранителни услуги • Закон за сигурността от 2001 г.	• дружество. • Издава се от съответната полицейска префектура
Италия	• Закон за обществената охрана от 18.06.1931 • Закон за специализираната охрана под клетва от 26.09.1935г. • Закон за частните разследвания • от 06.05-1940 г.	• Разрешение от местната полицейска префектура
Кипър	:	:
Латвия	:	:
Литва	:	:
Люксембург	• Закон за частната охранителна дейност от 06.06.1990 г. • Наредба за определяне реда и условията за транспортиране на ценни пратки и товари от 07.12.2000	• Разрешение за охранителна дейност на фирми • Издава се от Министерство на правосъдието
Унгария	• Правителствено решение № 87 от 14.07.1995 г. “Преходни правила за извършване на дейност, свързана с частни разследвания, лична охрана и охрана на имоти в рамките на предприемачеството” • Разпореждане на министъра на МВР № 12/18.08.1995 г. “Професионалната подготовка, необходима при извършване на частни разследвания, лична охрана и охрана на имоти в рамките на предприемачеството”	• Разрешение/лиценз/ за извършване на охранителна дейност • Издава се от местната полиция
Холандия	• Закон за частната охранителна дейност от 06.06.1997 г. • Разпореждане за извършване на частни разследвания от 03.03.1999	• Лиценз за охранителните дружества. • Издава се от Министерство на правосъдието. • Срокът е от 1 до 5 години.
Австрия	:	• Лиценз за охранителните дружества. • Лиценз за охранителите
Полша	• Бизнес закон за частните охранителни услуги от 01.01.2001	• Лиценз за охранителните дружества на регионално и местно ниво. • Срок от 2 до 50 години
Португалия	• Частните охранителни услуги са уредени с Декрет № 772/12.10.1985 г. • Закон № 276/10.08.1993 г. • Декрет № 231/22.07.1998 г. • Декрети № 969, 970 и 72/16.11.1998 г. • Декрет № 1325/04.12.2001 г. • Частните охранителни дружества са подчинени на полицейските сили	• Разрешения се издават на охранителното дружество и на охранителите
Румъния	• Закон № 333 от 08.07.2003 г. за охрана на обекти, стоки, ценности и хора	• Лиценз за работа на охранителните дружества
Словения	:	:
Словакия	:	:
Финландия	• Закон за частните охранители от 1983 г. • Закон за частните разследвания от 1985г.	• Лиценз за охранителните дружества се издава от местния административен съвет
Швеция	• Закон за частната охранителна индустрия от 26.04.1974 г.	• Лиценз за охранителните дружества • Лиценз за всеки охранител

	• Закон за патрулиращите служители от 1980 г. • Закон за персонала по охраната от 1974г. • Закон № 1097 за инсталиране на техническите системи за сигурност 1983г.	
Великобритания	• Закон за частната охранителна дейност от 01.05.2001	• Разрешение за персонала-физическа охрана, патрулиране и превоз на пари и ценни пратки. • Издава се от комисия. • Разрешение за монтаж и обслужване на охранителни системи-алармени, телевизионни, контрол на допуса заключващи устройства и сейфове. • Издава се от Комисия /NACOSS/.

Както се вижда от горепосочената таблица, 95% в страните на ЕС, за които е събрана информация, извършването на частна охранителна дейност е регламентирано със закон. Единствено в Унгария извършването на охранителни услуги е регламентирано с подзаконов нормативен акт. Във всички страни е въведен разрешителен режим за търговските дружества, извършващи охранителни услуги. Сред цитираните по-горе страни България стои добре с сравнително добър закон и подзаконови актове.

Правната регламентация на дейностите по ПАБ в ЕС и други държави е представена в Приложение 2. Изводи и препоръките са записани след таблицата в това приложение.

2.1.3. СЪСТОЯНИЕ НА СЕКТОРА В БЪЛГАРИЯ

Регламентацията на частната охранителна дейност беше узаконена през 1994 г. с Наредба № 14 на МВР за издаване на разрешения за извършване на дейност по охрана на физически и юридически лица. През 1999 г. излиза нова Наредба I-39 за условията и реда за извършване на частна охранителна дейност, която скоро беше отменена, поради несъответствие със Закона за МВР. През 2000 г. се въвежда Наредба I-79 за условията и реда за извършване на частна охранителна дейност. Тя регламентира условията и реда за издаване на разрешения за извършване на ЧОД и контролирането на тази дейност от полицейските органи.

Обществените отношения, свързани с частната охранителна дейност, бяха уредени със Закона за ЧОД през 2004 г., който е валиден и днес. Този закон беше разработен на базата на практиките в тази област в страните от ЕС. През 2011 г. бяха направени корекции и допълнения на този закон в съответствие с директивите на Европейската комисия, които регулират сектора. Със ЗЧОД бяха конкретизирани възможностите за получаване на национални и регионални лицензи за различните видове охранителни дейности.

С цел усъвършенстване административното регулиране и контрол на различни аспекти от охранителната дейност, бяха създадени следните нормативни документи, валидни и досега:

- Наредба I-121/2004 г. за реда за организиране охраната при транспортиране на ценни пратки и товари;
- Наредба I-171/2001 г. за организацията и контрола за организацията и контрола по обезпечаването на сигурността на банките и небанковите финансови институции;
- Наредба № 7/1998 г. за системите за физическа защита на строежите.

В изпълнение на ЗЧОД всички физически и юридически лица, които искат упражняват ЧОД, подлежат на лицензиране. Към 30.09.2011 г. по данни на МВР са издадени 1624 лиценза. В тази бройка, обаче, не влизат звената за самоохрана, които до м. юни 2012 г. трябва да получат лиценз за извършване на охранителна дейност.

таблица 5 Издадени лицензи по вид и териториален обхват (източник МВР)

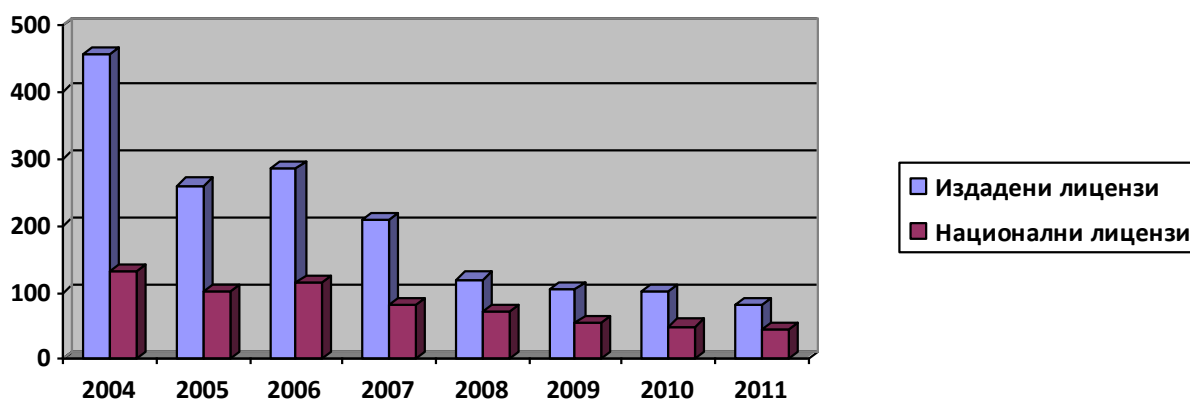
Година	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	IX`2011	Общо
Брой издадени лицензи за фирми	456	260	284	207	120	105	103	83	1624
Национален лиценз	132	101	116	82	71	54	50	45	651
Регионален лиценз	324	165	168	125	49	51	53	38	973
Пълен лиценз - по чл. 5, ал. 1, т.1, 2, 3 и 4 от ЗЧОД	18	6	9	11	6	3	2	-	55
По чл. 5, ал. 1, т. 2 от ЗЧОД	400	221	242	198	108	78	81	69	1391*
По чл. 5, ал.1, т. 4 от ЗЧОД	43	35	32	24	15	5	3	8	165*

* Данните за т. 2 и т. 4 не включват броя на фирмите с пълен лиценз.

Както се вижда от таблица 5, 85,6% от лицензираните фирми имат разрешение да изпълняват услугата „Физическа охрана” (чл. 5, ал.1, т. 2 от ЗЧОД), а 10,1 % имат право да превозват ценни пратки и товари (чл.5, ал. 1, т. 4). Голямата разлика в броя на издадените лицензи за двата вида дейности се дължи в повишените рискове за хората и охраняваните активи при превоз на пари и ценности. Останалите 4.3% са за дейностите по т.1 и 3.

Големият брой лицензирани фирми през 2004 г. се обяснява с необходимостта от издаване на лицензи по излезлия тогава ЗЧОД на съществуващите вече охранителни фирми. През този период работят и фирмите, лицензирани съгласно Наредба I-79, чийто срок на лиценза не е изтекъл. Цифрите през следващите години показват намаляване броя на предприятията, започващи охранителна дейност, което говори за известно насищане на пазара на този вид услуги.

ФИГУРА 1 ИЗМЕНЕНИЕ БРОЯ НА ИЗДАВАНИТЕ ЛИЦЕНЗИ ЗА ПЕРИОДА 2004 – 2011

За дейностите по ПАБ:

В България сектор ПАБ се характеризира с това, че организацията на дейностите по ПАБ **не е регламентирана с отделен закон**. Тази практика беше въведена през 1997 г., когато със Закона за МВР, беше отменен Закона за противопожарната охрана от 1979 г. Същият беше приспособен за действие в условията на страната преди 1989 г. и беше съставен по подобие на законите в Белгия и Австрия. Пожарните служби през този период бяха единствените в структурите на МВР,

които имаха отделен закон и действаха по него. Останалите структури в МВР по това време бяха организирани на основание на Укази и други подзаконовни нормативни актове. **При съпоставяне на годините на приемане на различните нормативни актове, посочени в таблицата на Приложение 1, се вижда, че по същото време, когато в нашата страна се отменя Закона за пожарната охрана, в останалите държави се приемат и въвеждат такива закони.**

Пряко отношение към развитието на дейностите по ПАБ в часният сектор имат следните нормативни актове:

- ЗМВР и ППЗМВР;
- ЗУТ и ЗКАИИП;
- Наредба I-з 1971 от 29.10.2009 г. за строително техническите правила и норби за осигуряване на безопасност при пожар на МВР и МРРБ;
- Наредба I-з 2377 от 15.09.2011 за правилата и нормите по пожарна безопасност при експлоатация на обекти на МВР и МРРБ;
- Наредба I-з 2815 от 07.11.2011 за осъществяване на разрешителна и контролна дейност на търговци, извършващи дейности по пожарна безопасност в обекти и/ или експлоатация на обекти на МВР;
- Наредба за условията и реда за издаване на лицензи на консултанти за оценяване на съответствието на инвестиционните проекти и/ или упражняване на строителен надзор от 11.11.2003 г. в сила от 01.01.2004 г. на МРРБ.

Непряко отношение към дейностите по ПАБ имат международни, европейски и български стандарти, определящи изисквания по пожарна безопасност в различни материални области и към продукти.

2.2. ИКОНОМИЧЕСКА СТРУКТУРА НА СЕКТОРА

Комплектът графики по-долу ще покажат съотношението на отделните подсектори в бранша по основните икономически показатели за 2008 и 2009 г.: брой предприятия, годишен оборот, брой заети, добавена стойност. Данните са взети от Евростат. Използваните абrevиатури са, както следва, за сектора и подсекторите:

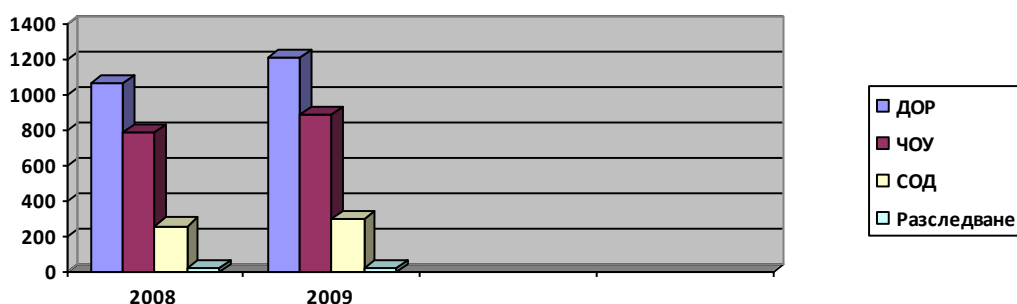
- ДОР – Дейности по охрана и разследване, в т.ч.
- ЧОУ – Частни охранителни услуги,
- СОД – Сигнално-охранителна дейност, вкл. изграждане, поддръжка и сервиз на системи за сигурност.

ТАБЛИЦА 6 ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ НА СЕКТОРА И ПОДСЕКТОРИТЕ ЗА 2008 И 2009 Г.

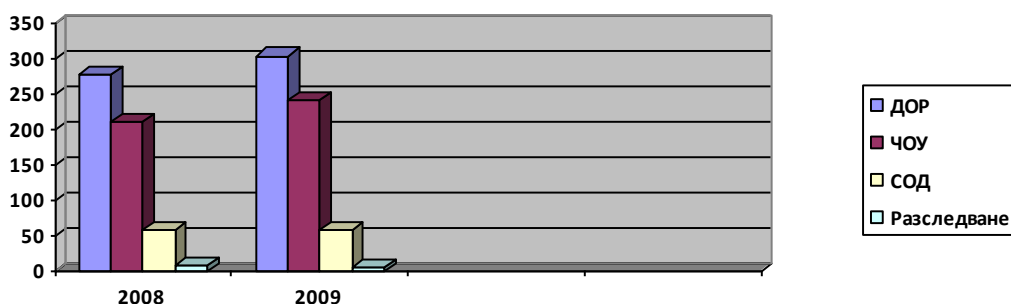
Показател	Брой предприятия		Годишен оборот		Брой заети		Добавена стойност	
Година	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
ДОР	1 066	1 211	276,9	304,5	58 180	58 564	161,5	185,0
ЧОУ	785	890	211,6	241,1	47 558	49 674	128,5	153,8
СОД	260	301	57,4	58,1	9 656	8 642	28,0	27,9
Разследване	21	20	7,9	5,4	966	248	5,1	3,2

Източник: Евростат

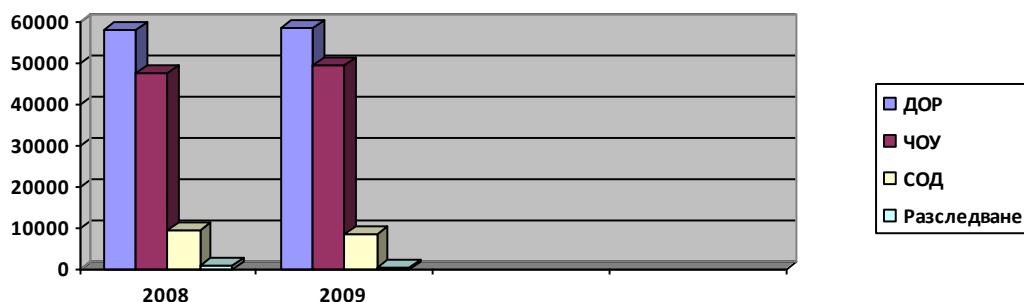
ФИГУРА 2.1. СЪОТНОШЕНИЕ НА ПОДСЕКТОРИТЕ ПО БРОЙ ПРЕДПРИЯТИЯ

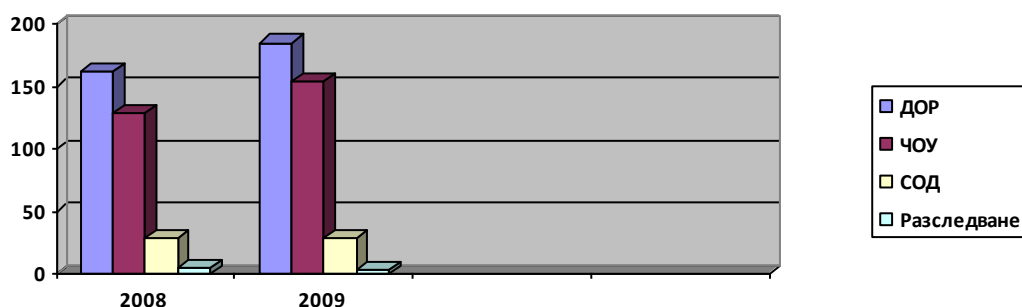
ФИГУРА 2.2. СЪОТНОШЕНИЕ НА ПОДСЕКТОРИТЕ ПО ГОДИШЕН ОБОРОТ

ФИГУРА 2.3. СЪОТНОШЕНИЕ НА ПОДСЕКТОРИТЕ ПО БРОЙ ЗАЕТИ ЛИЦА

ФИГУРА 2.4. СЪОТНОШЕНИЕ НА ПОДСЕКТОРИТЕ ПО ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ

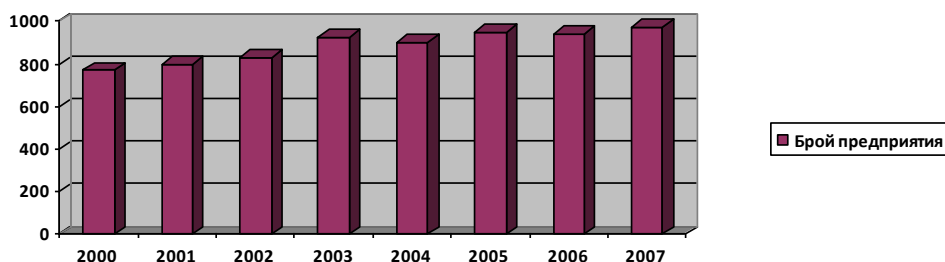
По всичко личи, че секторът бележи ръст, макар и неголям, през 2009 г., в сравнение с предишната година. Повишаването на стойностите на икономическите показатели в сектора, е постоянна и устойчива тенденция, макар и с по-бавни темпове. Това означава, че българският пазар все още се развива за тази категория услуги. За разлика от повечето европейски страни, частните охранителни услуги се предлагат от 20 години на българския пазар и, въпреки кратката история, секторът е постигнал доста.

ТАБЛИЦА 7 ИЗМЕНЕНИЕ НА ОСНОВНИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА СЕКТОРА ЗА ПЕРИОДА 2000 – 2007

Показатели	2000	2001	2001	2003	2004	2005	2006	2007
Брой предприятия	769	798	832	925	902	947	942	971
Годишен оборот	67,5	82,4	101,3	117,6	135,4	162,8	194,6	228,6
Брой заети лица	23630	28456	30664	33998	39691	47993	55604	55396
Добавена стойност	34,4	38,6	48,3	58,0	67,5	89,1	106,2	130,8

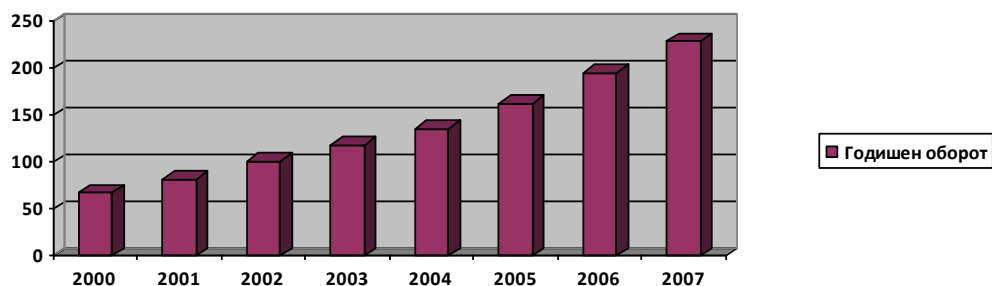
Източник: Евростат

ФИГУРА 3.1. ИЗМЕНЕНИЕ НА БРОЯ ПРЕДПРИЯТИЯ В СЕКТОРА ЗА ПЕРИОДА 2000-2007

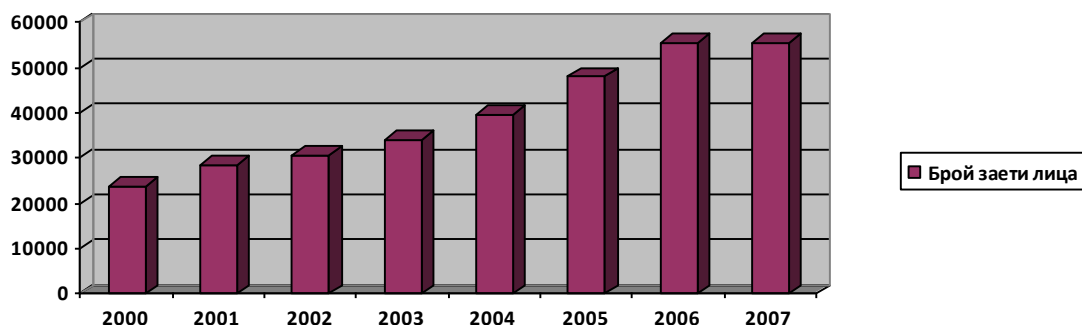
Броят на предприятията в сектора постепенно нараства, но плавно, поради което няма голяма разлика между 2000 г и 2007 г.

ФИГУРА 3.2. ИЗМЕНЕНИЕ НА ГОДИШНИЯ ОБОРОТ НА СЕКТОРА ЗА ПЕРИОДА 2000-2007

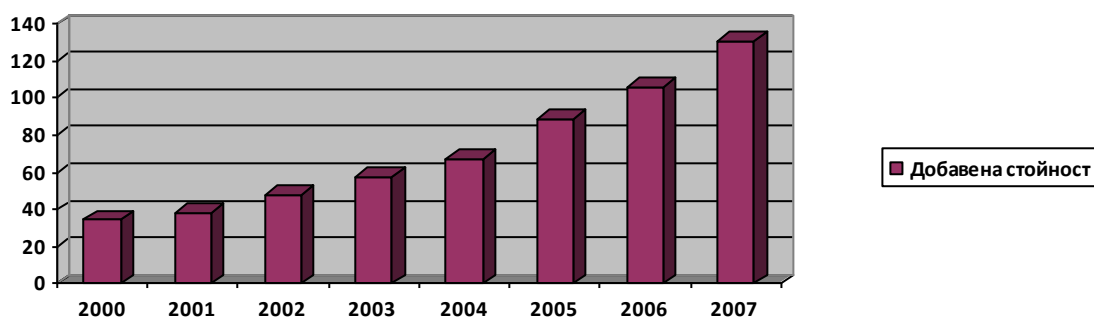
Годишният оборот на сектора за изследвания период е нараснал повече от три пъти от 2000 до 2007 г., което означава, че браншът се развива добре.

ФИГУРА 3.3. ИЗМЕНЕНИЕ НА БРОЯ НА ЗАЕТИТЕ ЛИЦА В СЕКТОРА ЗА ПЕРИОДА 2000-2007

Броят на заетите лица е нараснал повече от два пъти за периода от 2000 г до 2007 г., което е обяснимо предвид ръста на годишния оборот на сектора за същия период.

ФИГУРА 3.4. ИЗМЕНЕНИЕ НА ДОБАВЕНАТА СТОЙНОСТ НА СЕКТОРА ЗА ПЕРИОДА 2000-2007

Добавената стойност на сектор „Дейности по охрана и разследване” е нараснала четири пъти от 2000 г до 2007 г., което доказва успешното му икономическо развитие.

Дейностите по ПАБ основно се извършват от държавата.

В Приложение 3, в таблица 45, са представени държавните структури, извършващи дейности по ПАБ.

В Приложение 4, в таблица 46, са представени административните услуги, извършвани от МВР, чрез структурите на ГД „ПБЗН”.

Икономическите дейности по ПАБ се извършват и от различни предприятия, фирми за независим строителен контрол, проектанти и други. Те са определени по КИД 2008 в различни сектори, раздели, групи и класове. Основно са разпределени:

- **В строителството**, чрез проектиране и изграждане на системи за пожарна защита в строежите в съответствие със стандартите за безопасност ;
- **При експлоатация на всички обекти** в т.ч. мините, нефтодобива, летища, горски масиви, чрез създаване на организация за ПАБ, поддръжка на противопожарната техника и системи, противопожарни уреди и други сервизни дейности и дейности извършвани от частни служби по ПАБ;
- **Производство на противопожарни автомобили, пожаротехнически средства**, елементи за пожарогасителни и пожароизвестителни системи, гасителни вещества, пожарозащитни бои и състави, лични предпазни средства за защита при пожари и аварии;
- **Консултантска и експертна дейност** и извършване на изпитвания и сертифициране на продукти;
- **Провеждане на обучение** и практически тренировки с персонала на обекти;
- **Търговия** с противопожарни уреди и съоръжения;
- **Застрахователната дейност**;

През последните двадесет години, главно поради завишаване на изискванията, свързани с евроинтеграцията на България, произтичащи от редица директиви и стандарти за безопасност, при изграждането на сградите, навлизат редица нови технологии в строителството. Основните цели, които се преследват, са свързани с бързото построяване и въвеждане в експлоатация на сградите и осигуряване на високо ниво на защита през целия експлоатационен период на строежите. В тези насоки строителството се промени значително. Широко навлизат металните конструкции с големи подпорни разстояния и леки преграждащи елементи. По този начин пасивната пожарна защита на сградите се намалява значително. Устойчивостта на конструкциите при пожар се компрометира, което неизбежно налага приемането на допълнителни мерки за активна пожарна защита. Тази функция най-добре се изпълнява от инсталациите за

пожарогасене от различни видове с общо или локално предназначение. При възникване на пожар, активните системи за пожарна защита имат две основни предназначения: да подават по възможно най-бърз начин сигнал за възникналия пожар /инцидент или авария/ и, възможно най-бързо, да се включат системите за пожарогасене.

Тази концепция се поддържа и развива през последните петдесет години от застрахователите по целия свят. Българските застрахователи също трябва да използват по-ефективно тези европейски и световни практики.

Към дейностите в строителството пряко отношение имат дейностите, посочени в раздел 71, „Архитектурните и инженерни дейности”, в сектор М „Професионални дейности научни изследвания”. През последните две години възникнаха и се задълбочиха различни проблемни въпроси свързани, с правоспособността на лицата, имащи право да проектират системи за пожарна безопасност във връзка с частта „Пожарна и аварийна безопасност” към инвестиционните проекти. По този начин, бизнесът в това направление, извършван от професионални пожарни инженери, спря, поради необмислено наложени административни забрани.

В икономическите дейности, свързани с ПАБ, значително място заемат консултантски, експертни и инженерингови дейности и услуги. Всички фирми от бранша предлагат тези услуги и ги извършват редовно.

Консултантски и експертни дейности се извършват също и от държавните органи за ПАБ, което води до смесване на основните им контролни функции с изпълнителски дейности, при това - в частни обекти.

Инженеринговите дейности - проектиране, изграждане и експлоатация на системи за защита на сгради при пожар - изискват високо професионално ниво. То се изразява в специализиран образователен ценз, практически опит и правоспособност от лицата, които ги осъществяват.

Друго основно направление в пожарната и аварийна безопасност, е свързано с дейността на частните и ведомствени служби за ПАБ /ВСПАБ/. В тях са заети лица, които са напуснали системата на държавните противопожарни служби към МВР, предимно пенсионери или съкратени по други причини. Дейностите на ВСПАБ не фигурират като икономически дейности в КИД-2008, а професиите и длъжностите не са включени в НКПД, което е свързано с големи затруднения да се открият специализирани центрове за професионално образование и обучение на лица, заети в ВСПАБ.

През 2000 г. бяха закрити множество ведомствени пожарни служби, организирани на основание на **сключени договори с МВР**, основно след промяната на ЗМВР през 1998 г. Това доведе до затруднения в предприятията, в които бяха създадени - химическите и металургичните комбинати и други предприятия с рискови производства. Свободното пазарно пространство веднага беше заето от търговци, които след получаване на съответни разрешения /първоначалния вариант „лицензи”/, организираха и продължиха дейността в по-големите предприятия. В други случаи ръководителите и собствениците на предприятия сами организираха пожарната си защита, като запазиха пожарникарите и, макар и с понижен статут и заплати, те продължиха да издържат ведомствените служби. Съставът на тези служби беше силно редуциран. Функциите на обособените специализирани структури за защита се разшириха и приеха и допълнителни задачи, свързани главно с охраната на труда, газоспасителните и охранителни дейности. Тази практика продължава да се прилага и в настоящия момент. Това налага тя да бъде обект на особено внимание, главно по отношение на повишаване на квалификацията и последващата подготовка на кадрите, заети в тази професионална област.

Основна тенденция е броят на заетите в частния сектор по ПАБ в Р България да нараства, за сметка на броя на заетите в държавните структури. Това се обуславя от промяната на собствеността от държавна в частна и свързаната с това защита на собствеността.

Разширяване на дейностите в частния сектор би могло да възникне и при създаване на доброволни структури, които да поемат функциите на щатните пожарни служби в малките градове. Търговци от съответните региони ще разширят дейността си, като ще се увеличи предлагането на специализирани технически средства и гасителни агенти. Освен това, персоналят на доброволните структури, трябва да получи специализирана първоначална подготовка и последващо обучение за повишаване на квалификацията за действия при гасене на възникнали пожари в охраняваните райони. Експлоатацията на сградния фонд и специализираната противопожарна техника, която ще обслужва нововъзникнали доброволни спасителни служби, изискват да бъдат създадени и самостоятелни сервизни центрове /авторемонтни бази/, извън досега съществуващите като структури в МВР. Тези форми на логистични дейности следва да се приемат и извършват от частни фирми, което ще наложи персоналят на същите също да премине специализирана подготовка в съответни направления.

Основните продукти на българския пазар, предоставяни от предприятия, осъществяващи дейност по ПАБ, са:

- анализи и оценки на пожарния риск:

- анализи, оценки за приложение на строителни продукти по реакция на огън;
- анализи и оценки за огнеустойчивостта на строителни конструкции и елементи;
- анализи и оценки за безопасна евакуация и спасяване на хора при пожар;
- анализи и оценки за развитието на пожар и разпространение на продуктите на горене;
- анализи и оценки на производствени дейности според тяхната пожарна опасност /категоризиране на обекти и дейности по пожарна опасност/;
- пожаро- технически експертизи;
- други консултантски услуги;
- пожароизвестителни системи; /конвенционални, адресируеми, интерактивни/
- пожарогасителни системи; /с вода и пена, прах, газове, аерозолни и др./
- системи за отвеждане на дим и топлина;
- носими и возими пожарогасители;
- противопожарни средства;
- лични предпазни средства за защита при пожар;
- противопожарни автомобили и автомобили за аварийна дейност и пожаро- техническото оборудване за тях.

След 2001 г., цените на изброените продукти са следвали произхода на стоките /производство и внос от европейските страни, Турция и Китай/.

В настоящия момент цените на изброените продукти са значително по-ниски за сметка на качеството, поради преобладаващия внос от Китай.

В **Приложение 5** са представени данни за продуктите и оборота на фирми от частния сектор, извършващи дейности по ПАБ в Р България.

В **таблица 47** са представени данни за изграждане на системи за пожарна безопасност и доставка на пожарогасители.

В **таблица 48** са представени стойностите на дейностите по ПАБ, извършвани в обекти в експлоатация.

2.3. ВНОС, ИЗНОС И ТЪРГОВСКИ БАЛАНС

Неприложимо за сектора.

2.4. ВОДЕЩИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Водещите предприятия в сектор „Дейности по охрана и разследване” могат да бъдат определени по няколко критерии, извлечени от „Анализа на състоянието и развитието на българските предприятия по сектори и региони”. В таблицата по-долу е показана класацията на 20-те фирми с най-добра степен на развитие и коефициент на стабилност за 2009 г.

ТАБЛИЦА 8 20-ТЕ ВОДЕЩИ ФИРМИ ПО КОЕФИЦИЕНТ НА СТАБИЛНОСТ ЗА 2009 Г.

No	Предприятие	Населено място	Коефициент на стабилност '2009
1	Дончев Експерт ЕООД	София	0,9596
2	СОТ Сигнално охранителна техника ЕООД	София	0,9495
3	Професионална защита Електроник ООД	София	0,9483
4	Г4С Секюрити сървисиз България ЕАД	София	0,9354
5	ДСК Транс Секюрити ЕООД	София	0,9332
6	З С СОТ АД	София	0,9329
7	ВИП Секюрити ЕООД	София	0,9325
8	Агенция Луком-А - България АД	Бургас	0,9324
9	Агенция за сигурност и охрана Сириус ЕООД	София	0,9310
10	Джи Пи Ес България АД	София	0,9310
11	Секюрити група Алфа ЕООД	София	0,9304
12	Асо Пирели ЕООД	София	0,9295
13	Кремък ЕООД	Стара Загора	0,9291
14	Юсис ООД	София	0,9281
15	Викинг Николов ЕООД	София	0,9271
16	Боду ООД	София	0,9265
17	Инокс България ЕООД	София	0,9265
18	ТИМ ЕООД	Варна	0,9257
19	Агенция Дага Полис ООД	София	0,9250
20	Моба ЕООД	София	0,9249

Източник: НСИ

В таблица 8 са класирани водещите 20 предприятия по ефективност на използване на персонала за 2009 г., като се посочва коефициентът на ефективност и за предишната година. Така може да се направи сравнение върху изменението.

Таблицата показва, че:

- 55% от предприятията имат повишена използваемост на персонала;
- Някои от предприятията имат от единици до 8-15 пъти повишаване на ефективно използване на персонала. Освен, че възникват някои въпроси, прави впечатление, че това основно са фирми, които имат значима дейност по монтаж, мониторинг и реагиране на сигнали от ТСС.
- По време на кризата са освободени част от работниците, поради неефективност в дейността им. Но това е възможно за предприятията от подсектор 8020, докато във предприятията от подсектор 8010 намалението на наетите работници може да стане само за сметка на административен и средно-управленски персонал, при общо условие, че не се намалява обема на дейността.

ТАБЛИЦА 9 20-ТЕ ВОДЕЩИ ФИРМИ ЗА 2009 Г. ПО ЕФЕКТИВНОСТ НА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПЕРСОНАЛА

No	Предприятие	Населено място	Коеф. на ефективност '2009	Коеф. на ефективност '2008
1	Джи Пи Ес България АД	София	325,8	82,1
2	Дончев Експерт ЕООД	София	255,7	321,8
3	Викинг Николов ЕООД	София	243,4	9,5
4	Груп 7 ЕООД	София	132,6	8,6
5	Секюрити Холдинг АД	София	64,4	14,3
6	Енигма Секюрити ЕООД	София	56,7	36,0
7	Алфа 2000 ООД	Пловдив	52,2	11,1
8	Инокс България ЕООД	София	51,7	92,4
9	Унисек Системи за сигурност ООД	София	36,7	56,4
10	Професионална защита Електроник ООД	София	31,5	31,5
11	Ловец-01 ЕООД	Търговище	30,9	14,0
12	ТИМ ЕООД	Варна	29,6	8,3
13	Агенция Луком-А - България АД	Бургас	27,8	29,8
14	З С СОТ АД АД	София	23,0	8,0
15	Аркус Сигурност ООД	София	22,4	6,3
16	Дартрейд АД	Дупница	21,6	27,5
17	Федерална служба за безопасност Добрич ЕООД	Добрич	21,4	24,9
18	Технопол ЕООД	Стара Загора	20,4	14,6
19	Командос Ас ЕООД	София	16,9	12,6
20	Агенция за сигурност и охрана Сириус ЕООД	София	16,9	18,2

Източник: НСИ

ФИГУРА 4 СЪОТНОШЕНИЕ ПО КОЕФИЦИЕНТ НА ЕФЕКТИВНОСТ НА 3-ТЕ ВОДЕЩИ ПРЕДПРИЯТИЯ ЗА 2009 Г.

Таблица 9 показва класацията на водещите 20 предприятия по темп на изменение на продажбите за 2009 г. в проценти. Статистиката показва, че само 8 от предприятията в сектора имат над 50% ръст на приходите от продажби, което показва слаба тенденция за развитие, а оттам и за нови инвестиции. Тази тенденция вероятно се е задълбочила през 2010 и 2011 г., за което обаче няма изведени статистически данни.

ТАБЛИЦА 10 20-ТЕ ВОДЕЩИ ПРЕДПРИЯТИЯ ЗА 2009 Г. ПО ТЕМП НА ИЗМЕНЕНИЕ НА ПРОДАЖБИТЕ

No	Предприятие	Населено място	Темп на Приходите от продажби '2009	Темп на Приходите от продажби '2008
1	Мултифорс А.С. ЕООД	София	106,5	16,5
2	АСО Панема ООД	София	98,2	182,3
3	Професионална защита Електроник ООД	София	88,0	49,4
4	Еспол - Секюрити - СОТ ЕООД	София	86,4	21,7
5	Боду ООД	София	73,8	59,1
6	Мегас ООД	София	71,7	1,0

7	Вадим ООД	София	63,1	39,2
8	Микс Секюрити ООД	София	57,8	11,1
9	ПСТ Роси ЕООД	София	44,0	55,6
10	Селена 52 ЕООД	София	39,2	31,9
11	Пара Даив 98 ООД	Варна	32,7	52,8
12	Даикс ООД	Пловдив	28,5	40,4
13	Рамзес БГ ЕООД	София	28,1	6,4
14	Ловец-01 ЕООД	Търговище	27,8	23,6
15	Агенция за сигурност и охрана Сириус ЕООД	София	24,3	64,5
16	Моба ЕООД	София	22,9	25,6
17	Командос Ас ЕООД	София	22,3	30,2
18	Викинг Николов ЕООД	София	21,6	90,0
19	Федерална служба за безопасност Добрич ЕООД	Добрич	20,3	24,1
20	Марина 81 Л ЕООД	Пловдив	20,1	33,8

ФИГУРА 5 СЪОТНОШЕНИЕ ПО ТЕМП НА ПРИХОДИТЕ ОТ ПРОДАЖБИ В % НА 3-ТЕ ВОДЕЩИ ПРЕДПРИЯТИЯ ЗА 2009 Г.

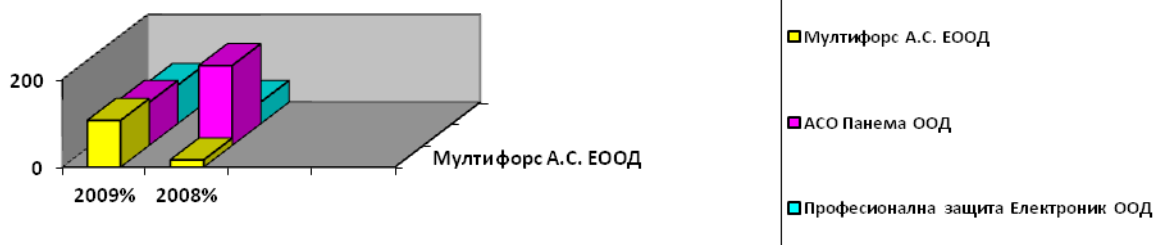

Таблица 10 класира водещите 20 предприятия по приходи от продажби за 2009 г. в хил. лв., като проследява същия показател и за 2008 и 2007 г. Статистическото извлечение показва, че за 75% от посочените предприятия изменението е възходящо, а 50% от тях се развиват относително устойчиво /показатели за 2008 и 2009/. Устойчивостта на показателите се обяснява предимно с обем на продажби над 10 млн. лева и персонал над 1000 лица.

ТАБЛИЦА 11 20-ТЕ ВОДЕЩИ ПРЕДПРИЯТИЯ ЗА 2009 Г. ПО НЕТНИ ПРИХОДИ ОТ ПРОДАЖБИ (НПП)

№	Предприятие	Населено място	НПП'2009 хил. лв.	НПП'2008 хил. лв.	НПП'2007 хил. лв.
1	СОТ Сигнално охранителна техника ЕООД	София	33 949	29 109	27 857
2	Професионална защита Електроник ООД	София	18 373	9 772	6 543
3	ВИП Секюрити ЕООД	София	17 068	15 391	7 935
4	Г4С Секюрити сървисиз България ЕАД	София	15 290	15 335	17 543
5	Асо Пирели ЕООД	София	14 401	12 419	9 007
6	З С СОТ АД	София	13 767	12 292	2 418
7	Агенция Луком-А - България АД	Бургас	13 086	11 531	23 327
8	Кремък (ограничен достъп) ЕООД	Стара Загора	13 021	13 114	11 114
9	Агенция за сигурност и охрана Сириус ЕООД	София	11 801	9 491	5 771
10	Юсис ООД	София	10 481	9 546	7 347
11	Секюрити група Алфа ЕООД	София	10 355	9 698	7 636
12	ДСК Транс Секюрити ЕООД	София	9 877	8 577	6 689
13	Дончев Експерт ЕООД	София	8 181	9 332	8 460
14	ТИМ ЕООД	Варна	7 838	11 075	8 608
15	Моба ЕООД	София	7 733	6 293	5 012
16	Агенция Дага Полис ООД	София	7 549	8 872	8 805
17	Боду ООД	София	7 470	4 298	2 702

18	Егида-София ЕАД	София	7 176	8 094	9 267
19	Викинг Николов ЕООД	София	6 572	5 403	2 844
20	Телепол ЕООД	Шумен	6 363	5 922	4 680

Източник: НСИ

ФИГУРА 6 Съотношение по приходите от продажби в хил.лв. на 3-те водещи предприятия за 2009 г.

Таблица 11 представя класацията на водещите 20 предприятия в сектор ДОР по брой заети за 2009 г. Показателите на същите предприятия за 2008 и 2007 г. сочат, че повечето бележат ръст на заетите или запазват приблизително същия брой.

Тази тенденция заедно с покачването на приходите за изследвания период показват, както известно разширение на пазара, така и вероятно свиване на пазарния дял на малките и средни предприятия за сметка на големите предприятия в сектора. Икономическата криза и поведението на потребителите, търсещи най-ниска цена почти без значение от качеството, създават бизнес-среда, на която издържат предимно по-големите предприятия с изградена инфраструктура и много продукти/услуги на пазара.

ТАБЛИЦА 12 20-ТЕ ВОДЕЩИ ПРЕДПРИЯТИЯ ЗА 2009 Г. ПО БРОЙ НА ЗАЕТИТЕ ЛИЦА

No	Предприятие	Населено място	Служители '2009 (брой)	Служители' 2008 (брой)	Служители' 2007 (брой)
1	СОТ Сигнално охранителна техника ЕООД	София	3 445	3 499	2 958
2	Секюрити група Алфа ЕООД	София	1 467	1 537	1 350
3	Боду ООД	София	1 283	590	457
4	Г4С Секюрити сървисиз България ЕАД	София	1 168	1 145	1 241
5	Агенция Дага Полис ООД	София	1 131	1 483	1 982
6	Юсис ООД	София	1 104	1 060	921
7	ВИП Секюрити ЕООД	София	1 089	1 211	699
8	Егида-София ЕАД	София	1 005	1 164	1 393
9	Моба ЕООД	София	988	906	837
10	Асо Пирели ЕООД	София	936	1 530	1 413
11	Бюро за охрана и сигурност ИТ ЕООД	София	806	293	338
12	Кремък (ограничен достъп) ЕООД	Ст. Загора	780	1 133	1 161
13	Телепол ЕООД	Шумен	704	570	507
14	ДСК Транс Секюрити ЕООД	София	701	279	243
15	Агенция за сигурност и охрана Сириус ЕООД	София	700	523	243
16	Саламандър ДАС ООД	София	642	442	621
17	З С СОТ АД	София	598	1 537	358
18	Професионална защита Електроник ООД	София	583	310	275
19	Бат Секюрити ЕООД	София	578	532	350
20	Селена 52 ЕООД	София	561	500	336

Източник: НСИ

ФИГУРА 7 СЪОТНОШЕНИЕ ПО БРОЙ ЗАЕТИ НА 3-ТЕ ВОДЕЩИ ПРЕДПРИЯТИЯ ЗА 2009 Г.

Фактът, който веднага прави впечатление е, че водещата фирма „COT сигнално-охранителна техника“ ЕООД е със значителна преднина /повече от два пъти/ пред останалите предприятия по брой заети лица. Това се обяснява и с водещата позиция на COT по приходи от продажби.

За дейностите по ПАБ не могат да бъдат систематизирани и представени подробни данни.

Заетите в тези дейности са сравнително малко около. Общият брой на заетите не надвишава 2300 човека. Това може да се сравнява с дейността само на една или две големи предприятия в сектор „ДОР“.

Средният брой на заетите в по-големите предприятия осъществяващи дейност по ПАБ е 100-150 човека.

Преобладаващия брой предприятия имат числен състав на персонала средно до 20 човека.

Над 60 % от предприятията могат да се определят като предприятия осъществяващи семеен бизнес и в тях работят до 10 човека.

Необходимо е да се отбележи, че в по-големите предприятия от сектор „ДОР“, се осъществяват и дейности по ПАБ, като допълнителна дейност. Това означава, че данните посочени в предходните таблици и фигури на този раздел отчитат частично и заети с дейности по ПАБ.

В Приложение 6 са представени предприятия осъществяващи дейности по ПАБ.

В таблица 49 са изброени предприятията, които са членове на НБА „ПАБ“

В таблица 50 са изброени водещите предприятия в Р България със специализиран предмет на дейност в областта на ПАБ.

2.5. КАПАЦИТЕТ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ

По време на предприєдинителния период и след влизането на България в ЕС много предприятия предимно от подсектори 8010 и 8020 проявиха интерес към възможностите за участие в оперативните програми. Постепенно заинтересованите изясниха своите интереси и пристъпиха към изучаване на технологиите за сключване на договорите и изпълнението.

За изминалия период 2007 – 2011 от сектора е проявен интерес към Оперативните програми „Развитие на конкурентноспособността на българската икономика“ (ОПРКБИ) и „Развитие на човешките ресурси“ (ОПРЧР).

В ОПРКБИ са се включили само три предприятия: две от подсектор 8010 и една от подсектор 8020. В приоритетна ос „Повишаване ефективността на предприятията и насърчаване развитието

на благоприятна бизнес среда“, подприоритет: „Подобряване на технологиите и управлението в предприятията“ и с име на процедура: “Покриване на международно признати стандарти”. Трите проекта са на обща стойност 329 986 лв. или по малко от 0.001 % от бюджета на договорените за периода 2007-2011 г. средства.

ТАБЛИЦА 13 Финансово изпълнение на Оперативна програма Конкурентоспособност

Година	Бюджет *	Договорени **	Плащания
2007	165 312 592	0	0
2008	241 996 315	63 610 304	102 802
2009	329 005 969	834 390 361	8 931 918
2010	347 213 689	776 207 709	432 851 012
2011	371 725 080	617 117 275	59 881 976
2012	396 374 702	0	0
2013	420 966 968	0	0
2014	0	0	0
2015	0	0	0
Общо	2 273 096 041	617 117 275	501 837 708

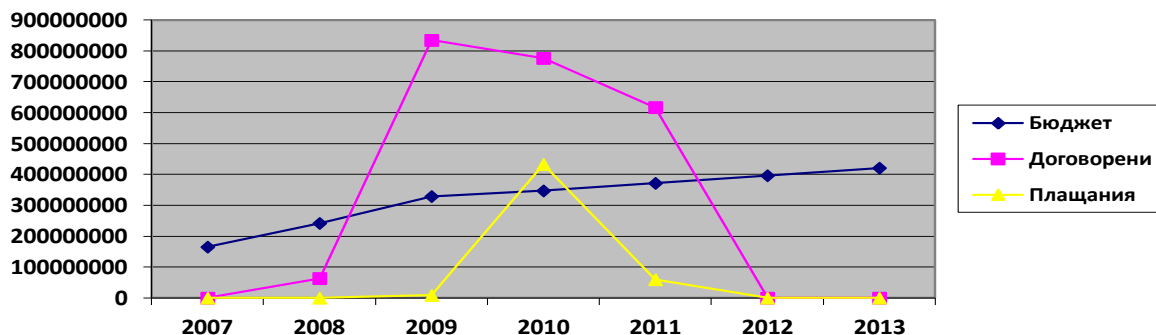
Източник: ИСУНСИ

Забележка:

* - Бюджет на оперативната програма за съответните години.

** - Сумата на договорените средства с натрупване.

ФИГУРА 8 Финансово изпълнение на Оперативна програма Конкурентоспособност

В ОПРЧР са се включили 15 предприятия: от подсектор 8010 - седем и от подсектор 8020 – осем. Избрана е приоритетна ос „Повишаване производителността и адаптивността на заетите“ с подприоритет „Подобряване адаптивността на заетите лица“ и име на процедура „Квалификационни услуги и обучения на заети лица“. Участват 8 предприятия с обща стойност на проектите 6 570 009 лв. по линия на отпуснатите средства от Европейския социален фонд /ЕСФ/. С име „Квалификационни услуги и обучения на заети лица – ФАЗА – 2“ участват 7 предприятия с обща стойност на проектите 13 805 550 лв. по линия на ЕСФ. Заслужава да се отбележи, че АС „Сириус“ ЕООД успешно изпълнява проект за 5 726 15 лв и „Бюро за охрана и сигурност-ИТ“ ЕООД успешно изпълнява проект за 524 587 лв.

По процедурата „Квалификационни услуги и обучения на заети лица“ проектите са 0.0013% от договорените по програмата средства за периода 2007-2011 г.

ТАБЛИЦА 14 Финансово изпълнение на Оперативна програма Развитие на човешките ресурси

Година	Бюджет *	Договорени **	Плащания
2007	172 659 820	0	0
2008	252 751 706	235 074 348	8 223 493
2009	344 150 679	502 555 720	70 238 600
2010	362 645 008	1 094 098 292	122 657 158
2011	388 246 953	1 103 434 985	89 386 082
2012	413 991 356	0	0
2013	439 676 610	0	0
2014	0	0	0
2015	0	0	0
Общо	2 374 122 531	1 103 434 985	290 505 304

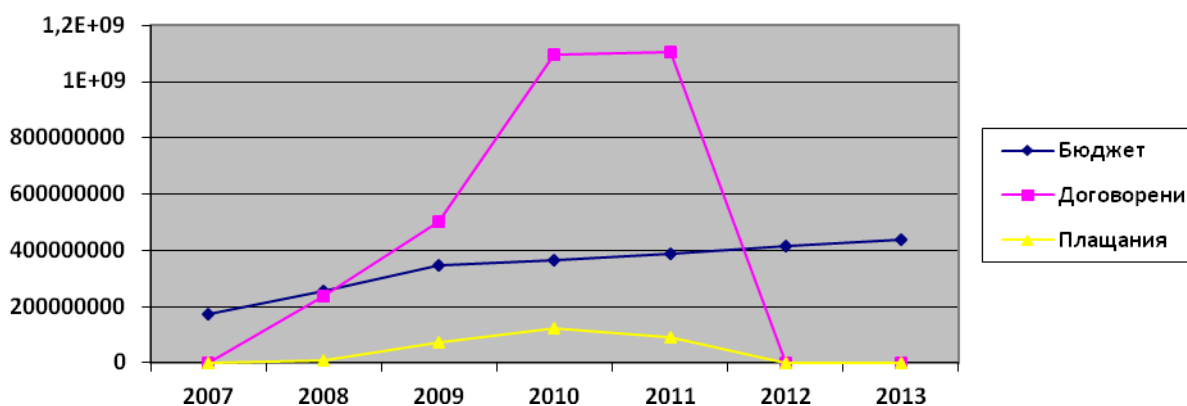
Източник: ИСУНСИ

Забележка:

* - Бюджет на оперативната програма за съответните години.

** - Сумата на договорените средства с натрупване.

ФИГУРА 9 Финансово изпълнение на Оперативна програма Развитие на човешките ресурси

Първият проект със средства от Европейския социален фонд за повишаване квалификацията на служителите по охранителната дейност започва във „Бюро за охрана и сигурност – ИТ „ЕООД. 390 служители на предприятието, от общо над 800, преминават специализирани курсове на обучение. Очакваният ефект от изпълнението на проекта е свързан с повишаването на качеството на охранителния бранш у нас. Така, дори служителите да бъдат съкратени, те ще отидат на пазара на труда със съответната квалификация. Охранителите се обучават на банкова охрана и инкасова дейност, физическа охрана на обекти, дигитална компетентност за работа с компютър и текстообработващи програми и умения за поемане и оценка на риска.

Изпълнението по усвояване на средствата по програмите са представени в съответните таблици. Данните красноречиво говорят за изключително ниския процент усвоени средства, толкова необходими за подпомагане на българската икономика. Констатираните проблеми през периода могат да покажат следните тенденции:

- Забавяне при подготовката и приемането на съпътстващите всяка оперативна програма наредби, указания, насоки за бенефициентите и формуляри за кандидатстване;
- Липса на достатъчно административен капацитет, както на централно ниво, така и в по-значителна степен на местно ниво;

- Текучество на квалифицираните кадри;
- Проблеми при въвеждането и използването на информационните системи за управление и наблюдение на оперативните програми;
- В бранша няма достатъчно информация, чрез която да се обясни популярно какви са целите и технологията при подготовката и изпълнението на проектите;
- Все още съществува мнението у някои мениджъри в бранша, че включването в европейски проекти е начин да подобрят финансовото състояние на предприятието.

Данните показват също така, че в сектор 80 няма никакво усвояване на инвестиции, свързани със съществуващи високи технологии и въвеждането на нови, както и на финансови средства по европейски програми в това направление, което се обяснява основно с **липсата на достатъчно квалифицирани кадри** в тази област.

В областта на ПАБ участието в европейските програми се осъществява главно от държавата. Нейни представители са участвали в различни програми и докладите могат да се видят на страницата на ГД”ПБЗН” в интернет

Участието на търговци и фирми по ПАБ в проекти с европейско финансиране, са единични случаи. Като пример може да се посочи участието на фирма „Унипос”- гр. Плевен в оперативната програма ”Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007-2013 г., операция 2.1.1. „Технологично обновление на предприятията”. На 16.12.2011 г. беше открита процедурата за доставка, монтаж и пускане в експлоатация на специализирано оборудване и софтуер на производствена линия за повърхностен монтаж на електронни компоненти.

2.6. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ

Образованието има водещо значение за формирането на човешкия капитал, посредством който по нов начин се осмисля и дефинира производствения фактор труд в съвременната икономика. Това важи и за сектора „Дейности по охрана и разледване”, където човешкият фактор в производството на охранителни услуги все още е преобладаващ.

Частната охранителна дейност е лицензионна и изискванията към упражняващите професията са строго регламентирани (чл. 27, ал. 2, т.1-7 от ЗЧОД), като са повече, отколкото за останалите професии. Заемащите длъжността „Охранител” или „Ръководител на охранителна дейност” се водят на отчет в МВР и, ако не отговарят на всички изброени в ЗЧОД, условия, нямат право да упражняват професията. Относно квалификацията на лицата, имащи право да работят като охранители, законът също дава ясно и строго определение:

Чл. 27. (1) *Ръководител на охранителна дейност или охранител може да е лице, което работи по основно трудово правоотношение на длъжност „ръководител на охранителна дейност”, съответно „охранител” съгласно Националната класификация на професиите и длъжностите въз основа на сключен трудов договор с лице, извършващо дейност по чл. 5.*

(2) *Лицата, извършващи дейност по чл. 5, могат да сключат трудов договор само с пълнолетно и дееспособно лице с не по-ниско от средно образование за длъжността „ръководител на охранителна дейност”, а за длъжността „охранител” - с пълнолетно и дееспособно лице с не по-ниско от основно образование.*

Чл. 28.(1) *Лицата, заемащи длъжност „ръководител на охранителна дейност” и „охранител”, преминават първоначално обучение в учебни заведения, които имат право да*

обучават лица за професия „охранител”. Лицата, които притежават професионална квалификация „охранител”, не преминават първоначално обучение.

(2) Служителите по ал. 1 изпълняват дейност по охрана след успешно завършване на курса за първоначално обучение.

(3) Обучението по ал. 1 се провежда въз основа на учебна програма, която включва задължително програма минимум, изготвена от Академията на МВР и утвърдена от директора на Главна дирекция "Охранителна полиция".

(4) Служителите получават и допълнителна подготовка в зависимост от вида на охранителната дейност, спецификата на охранявания обект, степента на риска, изискванията на възложителя и други.

Секторът «Дейности по охрана и разследване» не изисква бакалавърска или магистърска степен на образование на заетите в бранша, дори и за ръководните позиции. Задължително е, обаче, успешното завършване на курс по първоначално обучение за охранители, проведено от лицензиран център за професионално обучение.

Разрастването на охранителния пазар и на индустрията за сигурност в България правят все по-популярни длъжностите, свързани със сигурността. До неотдавна се считаше, че държавните правоохранителни структури са най-добрата школа за професионални кадри за охрана и сигурност в частния сектор. Разликите между държавния и частния сектор, обаче, оформиха във времето тенденция към подготовка на повече цивилни кадри за нуждите на бизнеса. Съвременната бизнес среда има специфични изисквания към охраната и сигурността си, нуждае се от модерни и гъвкави методи за управлението им, което също се определя и от различните правомощия на частните охранители и държавните структури – НСО, охранителна, пътна, общинска полиция и др. Тази тенденция към съвременни концепции за сигурност, изместващи силовите методи, обуславя и създаването на програми в средните и висши учебни заведения /Колеж по охрана и сигурност «Св. Г. Победоносец», НБУ, Варненски свободен университет, Военна академия и др.», свързани с необходимите на сектора специалности.

Независимо от освежаващите демократични промени в сектора, практиката показва, че все още с най-висок рейтинг за предоставяне на охранителни услуги и управление на охранителна дейност се котират бившите кадри на държавните структури, независимо от степента им на образование или естеството на извършваната по време на трудовия им стаж дейност. Този факт, заедно с критично ниското заплащане в по-голямата част от сектора, обуславят високия процент на пенсионери, заети в бранша. За младите хора тази професия е неатрактивна, слабомотивираща с почти никакви възможности за кариерно развитие, поради което за тях тя е предимно временна заетост докато завършат висше образование или докато намерят възможност за по-добра реализация, даваща им опции да си осигурят по-добро качество на живот.

За кадрите в областта на ПАБ:

В предишен период от време подготовката необходимите кадри за противопожарните служби се е извършвала след постъпването на работа в тях. Кандидатите, които са назначавани, са преминавали първоначално обучение в съответните противопожарни служби. При това положение, очакванията за придобиване на висока квалификация са се свеждали до подготовка осигуряваща знания и умения, необходими на първо място за гасене на пожари и поддържане на противопожарните средства, т.е., минимални знания.

Ръководният състав в противопожарните служби е бил предимно от кадри подготвяни във военните училища. Инженери и техници са били само на тези длъжности, които са пряко свързани с експлоатацията на противопожарната техника. Всички останали заети са били с много ниско образователно ниво, но за сметка на това се е наблягало на физическата подготовка и установяване на строги правила за действие и координация при работа в екстремните условия, главно при пожарите. За периода 1930- 1939 г. българските пожарни служби са били определяни като най- добре организирани в Европа.

С промяната на икономическите условия след 1944 г. и ускорената индустриализация през следващите години, възниква необходимостта да се подобри подготовката на пожарникарите, главно в техническо отношение. През петдесетте години на миналия век в България се създава Държавното противопожарно училище, което по своя статут е по-близко до средното образование, отколкото до висшето, като се запазват и частично разширяват тенденциите на ръководни позиции да се назначават кадри с подготовка във военните училища. Поддържа се минимален числен състав на пожарните служби, запазва се тенденцията за засилена оперативна подготовка за гасене на пожари и оказване на помощ при различни инциденти и бедствия. С други думи държавата има за основна задача да осигури **услугата пожарогасене и помощ при бедствия, така както и сега е записано в КИД-2008.**

Държавното противопожарно училище подготвя кадри за професията до преустройство на структурите и промяната на статута на службите за ПАБ. Тези промени са извършени през 1968 г., когато пожарникарите приемат двоен статут на подчинение: от една страна на общините, чрез местните органи на държавна власт, от друга на МВР като централизирано ръководство. Възникналите промени в статута налагат да се предявят по-различни изисквания към кадрите, които са прилагани и към останалите държавни структури изграждащи МВР.

С развитието на икономиката се разширяват индустриалните рискове за възникване на аварии и пожари. Техният брой нараства, което налага да се промени основната концепция за осигуряване на пожарната безопасност. Основният акцент, който се поставя, е насочен към **предотвратяването на пожарите**. Другата основна функция гасене на пожарите и ликвидиране на аварията се запазва и доразвива. Основно внимание се обръща на **функцията държавен противопожарен надзор**. Накратко, тази функция изисква да се контролира спазването на правилата и нормите за пожарна безопасност, но това не означава само извършване на противопожарни проверки (инспекции) в обектите, а е свързано още с грижа на държавата за опазването на същите от пожарите. Противопожарните инспектори са натоварени да изпълняват така наречените пожаротехнически обследвания (ПТО), както и да организират и подготвят доброволни противопожарни отряди (ДПО). Основната цел на тези обследвания се изразява в това да бъдат оценени рисковете за възникване на запалвания и пожари и да бъдат набелязани организационни и технически мерки за предотвратяването им. Важно място заема и подготовката на обектите за успешно пожарогасене с цел да бъдат намалени щетите от пожарите в т. ч. човешките жертви.

През този период възниква необходимост да се промени и профилът на подготовка на кадрите. Те трябва да притежават предимно инженерни знания в областта не само на технически науки, но и знания и умения по прилагането на мерките за административна принуда и извършване на ПТО, както и да извършват инструктажи и провеждат тренировки с ДПО. В настоящия период се запазва тази тенденция.

За разлика от дейностите по охрана и разследване, изискванията към кадрите упражняващи дейности по ПАБ не са определени в закон. Указания и изисквания се дават с наредби и инструкции на МВР.

В Наредба I-з 2815 от 07.11.2011 г. за осъществяване на разрешителна и контролна дейност на търговци, извършващи дейности по пожарна безопасност в обекти и/или експлоатация на обекти на МВР, са записани изисквания за образователната степен и квалификацията на кадрите, които ще извършват дейности по ПАБ като търговци. Тези изисквания предизвикаха дебати и неодобрение от много търговци в страната. Основната причина за това се явява неправилно приложението подход - към цивилни кадри извън системата на МВР да се прилагат по- тежки изисквания, а към бившите служители на МВР се допускат занижени изисквания при това в технически области на приложение на дейностите, които не са били в пряка връзка с изпълняването на служебни функции в МВР. С тази наредба практически се монополизира подготовката на кадри заети извън системата на МВР от Академията на МВР, което може да бъде отчетено, като **непозната световна и европейска практика.**

2.6.1. ВЪЗРАСТОВА, ОБРАЗОВАТЕЛНА И ПРОФЕСИОНАЛНО-КВАЛИФИКАЦИОННА СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ

През изследвания тригодишен период се наблюдава тенденция към намаляване количеството на предприятията за ЧОД и заетите в тях лица – за предприятията от подсектор 8010 за трите години това е 12-13 %, от подсектор 8020 са 6.75% и за сектор 8030 - средно 3.5-4.5 %. Това се обяснява с намаляване на продажбите и липсата на финансови средства да издържат персонала си, поради което прекратяват активна работа. Развитието на икономическата криза засяга клиентите, част от които фалират, други прекратяват договори или искат намаление на цените.

ТАБЛИЦА 15 Брой предприятия по подсектори за 2008, 2009, 2010 г. Източник: НОИ

KID 2008	Сектор	Брой предприятия към 12.2008	Брой предприятия към 12.2009	Брой предприятия към 12.2010
8010	ЧОД без изолзв.на ТСС*	724	689	631
8020	Дейности в областта на ТСС	252	252	235
8020	Дейности по разследване и издирване	44	46	42
	Общо	1020	987	908

ТАБЛИЦА 16 Брой работни места по подсектори за 2008, 2009, 2010 г. Източник: НОИ

KID 2008	Сектор	Брой лица към 12.2008	Брой лица към 12.2009	Брой лица към 2010
8010	ЧОД без изолзв.на ТСС*	51128	48381	45599
8020	Дейности в областта на ТСС	9595	9018	8297
8030	Дейности по разследване и издирване	3849	3781	3716
	Общо	65572	61150	57562

ТАБЛИЦА 17 Среден осигурителен доход по подсектори за 2008, 2009, 2010 г. Източник: НОИ

KID 2008	Сектор	Доход към 12.2008	Доход към 12.2009	Доход към 2010
8010	ЧОД без изолзв.на ТСС*	290,35	336,47	360,48
8020	Дейности в областта на ТСС	283,71	324,02	359,59
8030	Дейности по разследване и издирване	288,51	343,65	351,73

Данните показват средноосигурителния доход по подсектори за същия период – 2008 и 2009 година. Забелязва се увеличаване на дохода в сравнение с 2008 година. Причините за тази промяна обаче могат да бъдат няколко и не може да се твърди със сигурност, че се наблюдава икономически растеж.

Една от причините за по-високите цифри през 2009 година може да бъде намаляването на броя на предприятията в сектора от една страна и на броя заети от друга страна. По време на икономически дисбаланс работодателите се освобождават от персонала, който им носи най-малка доходност, но задържат и при възможност поощряват висококвалифицираните си служители.

Възрастовата характеристика на персонала в анализа на настоящия сектор не се различава коренно от състоянието в останалите сектори. Всички компании оперират на един и същи пазар на труда и се сблъскват с едни и същи проблеми, произтичащи от демографското състояние в страната. Тенденцията в демографски аспект е негативна, а именно все повече нараства делът на застаряващото население на България. От друга страна се увеличава концентрацията на трудово-активното население в големите градове

Намаляването на действието на спада във възрастовата структура от общата структура на заетия персонал може да се постигне с увеличаване изискванията на качествените характеристики на служителите, а именно повишаване на образователното ниво, повишаване на специализираните умения и компетенции и усвояване на ключови за сектора познания. С възхода на информационните технологии и възможността за достъп до специализирана информация се увеличава и шанса за постигане на тези качествени характеристики.

Разпределение на заетите по подсектори и възрастова структура за периода 2008 – 2010г.

таблица 18 2008 г. Източник: НОИ

Възрастова група	15 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 64	< 65	Общо
Подсектор							
8010	3271	6071	6425	10455	11897	7657	45776
8020	1027	1833	1487	2128	2225	708	9408
8030	387	577	538	768	401	373	3044
Общо	4685	8481	8450	13351	14523	8738	58228

таблица 19 2009 г. Източник: НОИ

Възрастова група	15 -24	25 -34	35 – 44	45 – 54	55 - 64	<65	Общо
Подсектор							
8010	3122	5875	6417	10065	15807	7092	48378
8020	943	1804	1500	1954	2119	676	8996
8030	421	634	617	823	943	343	3831
Общо	4536	8313	8534	12842	18869	8111	61205

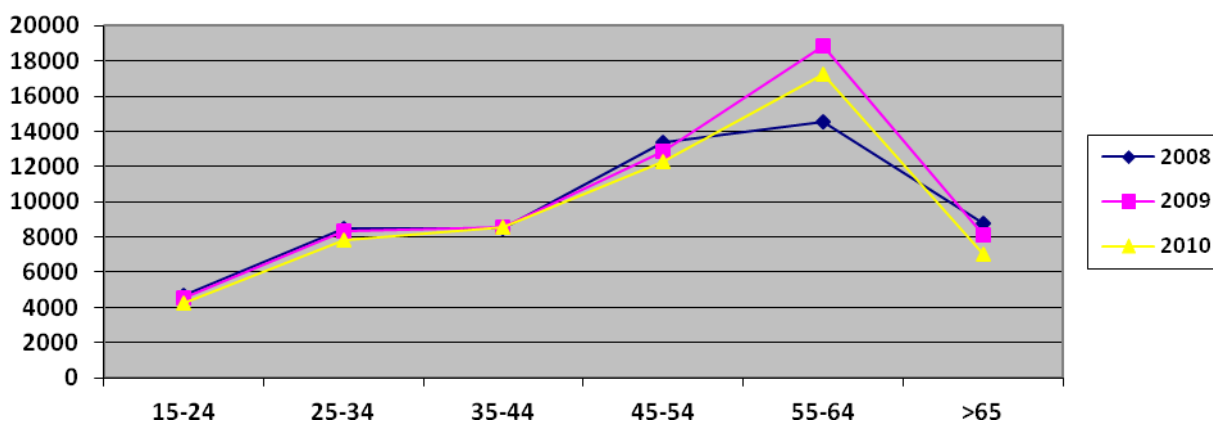
таблица 20 2010 г. Източник: НОИ

Възрастова група	15 -24	25 -34	35 – 44	45 - 54	55 - 64	>65	Общо
Подсектор							
8010	3016	5373	6479	9614	14522	6181	45185
8020	827	1756	1476	1833	1840	565	8297
8030	378	666	619	861	912	280	3716
Общо	4221	7795	8574	12308	17274	7026	57198

Разглеждането на възрастовата, полова и професионална структура на заетите в сектора ще бъде направено по региони за 2010 и 2009 г. Съгласно Европейските стандарти България е районирана по следния начин:

- **P1** – Северозападен район – Видин, Враца, Монтана, Плевен, Ловеч;
- **P2** – Североизточен район – Варна, Добрич, Шумен, Търговище;
- **P3** – Северен централен район – Велико Търново, Габрово, Разград, Силистра;
- **P4** – Югоизточен район – Бургас, Сливен, Ямбол, Стара Загора;
- **P5** – Югозападен район – София /столица/, София, Благоевград, Перник, Кюстендил;
- **P6** – Южен централен район – Пловдив, Хасково, Пазарджик, Смолян, Кърджали.

ФИГУРА 10 ИЗМЕНЕНИЕ НА ВЪЗРАСТОВАТА СТРУКТУРА НА СЕКТОРА ЗА ПЕРИОДА 2008-2010 (Източник НОИ)

СЕВЕРОЗАПАДЕН РАЙОН

ТАБЛИЦА 21 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОРА В СЕВЕРОЗАПАДЕН РЕГИОН ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ЗА 2010 Г. ИЗТОЧНИК: НОИ

P1	2010г.												
Възрастова група	15- 24г.		25- 34г.		35- 44г.		45- 54г.		55- 64г.		>65		Общо
Пол	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	
ЧОД	11	83	36	139	27	218	32	349	36	727	4	330	1992
ТСС	3	9	10	31	10	30	7	51	6	65	5	20	247
Разследване	0	16	8	36	8	43	11	36	3	37	0	2	200
Общо	14	108	54	206	45	291	50	436	45	829	9	352	2439

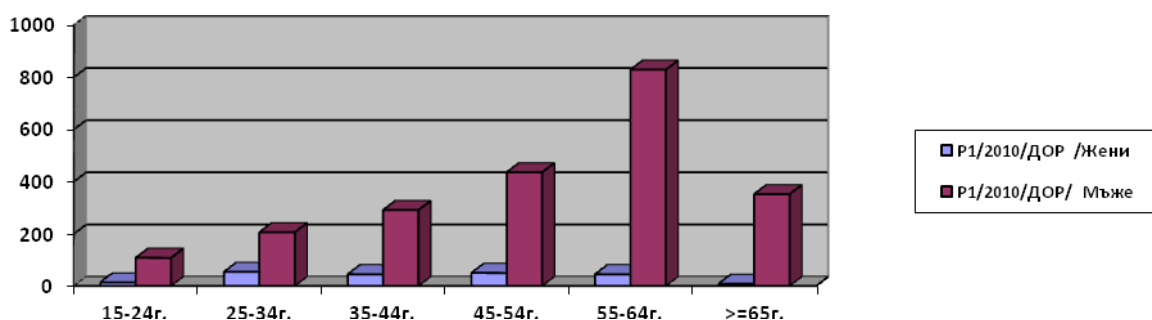
ТАБЛИЦА 22 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОРА В СЕВЕРОЗАПАДЕН РЕГИОН ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ЗА 2009 Г. ИЗТОЧНИК: НОИ

P1	2009г.												
Възрастова група	15- 24г.		25- 34г.		35- 44г.		45- 54г.		55- 64г.		>65		Общо
Пол	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	
ЧОД	11	94	29	147	33	198	27	305	27	659	2	260	1792
ТСС	3	14	11	38	6	37	6	46	5	53	0	12	231
Разследване	0	17	9	36	10	37	8	31	3	47	0	2	200
Общо	14	125	49	221	49	272	41	382	35	759	2	274	2223

Статистиката на НОИ за Северозападния район показва, че най-активно заети в подсекторите и в сектора са мъжете – 91,1 % за 2010 г., и 91,4 % за 2009 г. Най-голям брой заети са от възрастовата група от 55-64 г. – 37 % общия брой на заетите. Съотношението не се е изменило през двете изследвани години и това показва устойчива възрастова структура в сектора за района. Сравнително висока заетост има и във възрастовите групи от 45-54 г. и над 65 г., което говори, че в сектора са ангажирани лица, за които няма много други алтернативи, или са пенсионери.

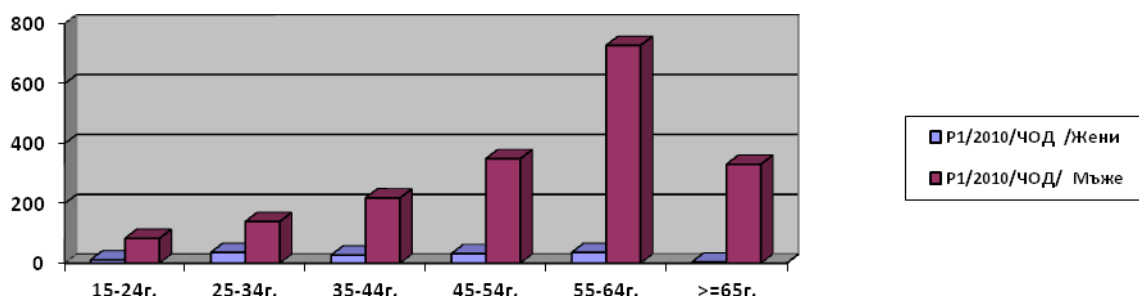

ФИГУРА 11 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ ЗА ЦЕЛИЯ СЕКТОР В СЕВЕРОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА 2010 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

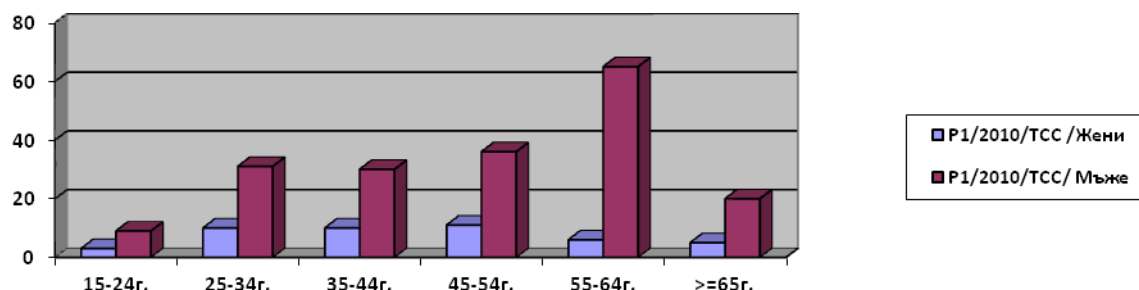
Жените заемат 8,9% от заетите в сектора за 2010 г. и 8,6% - за 2009 г., като бележат малък ръст. Разпределението им по възрастови групи, обаче, и за двете години е почти равномерно. Почти еднакъв брой заети жени са отчетени от 25-34 г., 35-44 г., 45-54 г. и 55-64 г. или това е приблизително цялата активна трудова възраст, което означава, че вероятно изборът на професия в по-голяма степен е въпрос на личен избор, а не на необходимост.

ФИГУРА 12 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В ПОДСЕКТОР ЧОД В СЕВЕРОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА 2010 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

Частната охранителна дейност е най-големият подсектор и заема 81,6 % от целия сектор по брой заети лица в него. Мъжете в ЧОД преобладават спрямо жените – 92,7 % за 2010 г., което е обща за сектора тенденция. Заетите са предимно в групата от 55-64 г., - около 36,5% от всички заети в подсектора. Жените са малко, на както беше отбелязано вече за целия сектор в региона, в ЧОД са разпределени равномерно в четирите възрастови групи /без 15-24г. и над 65г./. По-висока концентрация на заети в ЧОД за 2010 г. се забелязва в градовете Плевен и Монтана.

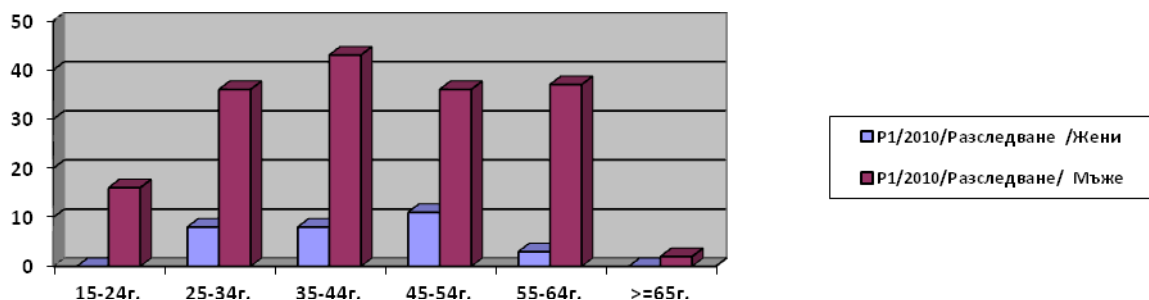
ФИГУРА 13 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В ПОДСЕКТОР ТСС В СЕВЕРОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА 2010 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

Подсекторът ТСС заема 10,1 % от целия сектор по брой заети лица в него. Традиционно мъжете в ТСС преобладават спрямо жените – 83,4 %. Тенденцията е запазена към ангажиране на по-възрастни лица, но се забелязва и по-видимо присъствие и в другите групи – 45-54г., 35-44 г. и 25-34г. При жените разпределението е по групи е пропорционално на подсектор ЧОД, но с по-

малка численост. По-висока концентрация на заети в подсектора за 2010 г. се забелязват в градовете Плевен и Видин.

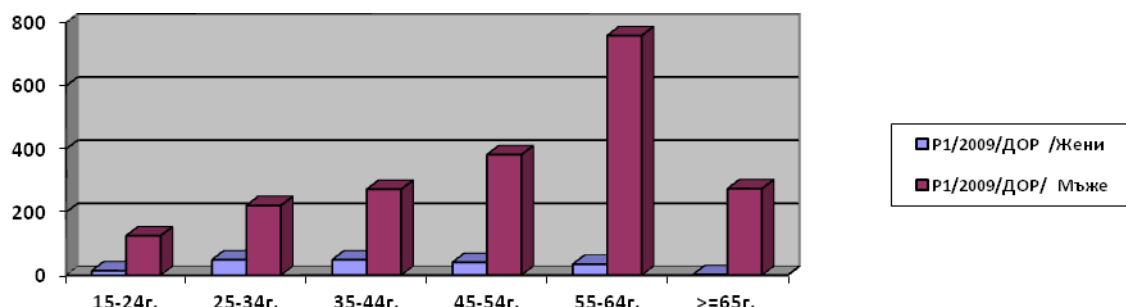
ФИГУРА 14 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ ПО ПОДСЕКТОР РАЗСЛЕДВАНЕ В СЕВЕРОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА 2010 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

Подсекторът „Разследване” заема 8,2 % от целия сектор по брой заети лица. Както и в другите сектори мъжете в ТСС преобладават спрямо жените – 85%, но разликата двата пола е значително по-малка поради по-малкия общ брой заети в подсектора. По-висока концентрация на заети за 2010 г. се забелязват в градовете Плевен и Видин, докато в Монтана подсекторът изобщо не е представен.

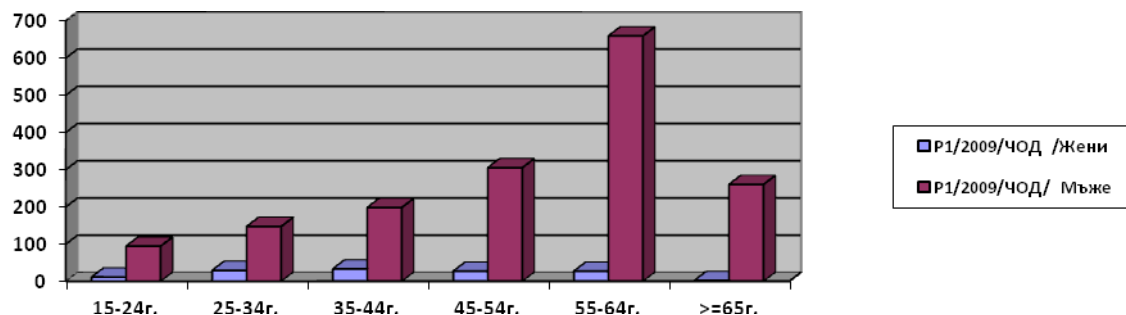
Комплекът графики по-долу визуализират структурата на заетите в Северозападния район през 2009 г., като общият им брой е бил с 9,9 % по-малко от 2010 г.

ФИГУРА 15 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ ЗА ЦЕЛИЯ СЕКТОР В СЕВЕРОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА 2009 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

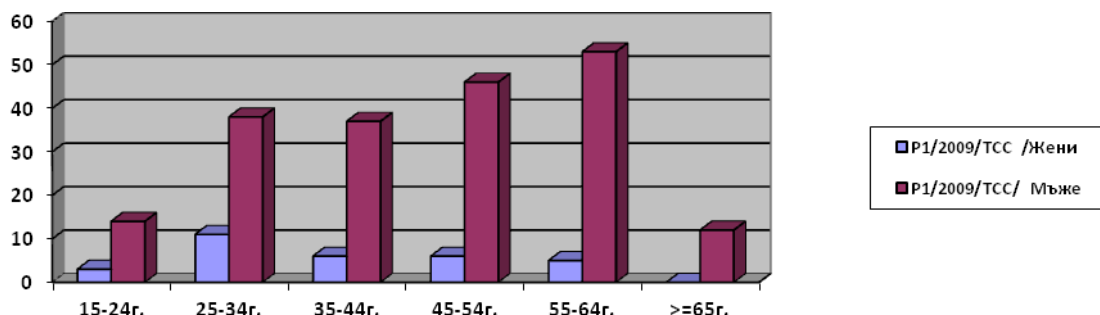
Мъжете заемат 92,8 % от заетите в сектора за 2009 г. Най-силно изразена е възрастовата група от 55-64 г. – 34,1% от всички заети, след нея се нареждат заетите от 45-54 г., а сериозно представяне има и на лица над 65 г. Жените и за 2009 г. имат минимално участие в сектора в сравнение с мъжете, но е устойчиво и в четирите основни възрастови групи за трудова активност.

ФИГУРА 16 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ ПО ПОДСЕКТОР ЧОД В СЕВЕРОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА 2009 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

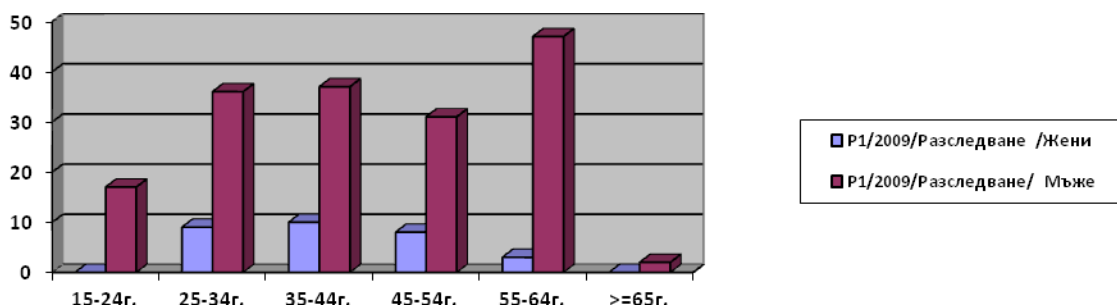
Частната охранителна дейност през 2009 г. е заемала 80,6 % от целия сектор по брой заети лица, което е с 1 % по-малко от 2010 г. Мъжете в ЧОД са 92,8 % от общия брой заети, а жените, макар и малко, са равномерно разпределени, както и в 2010 г. По-висока концентрация на заети в подсектора за 2009 г. се забелязват в градовете Плевен и Монтана .

ФИГУРА 17 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ ПО ПОДСЕКТОР ТСС В СЕВЕРОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА 2009 г. (Източник НОИ)

За 2009 г. подсекторът ТСС заема 10,3 % от целия сектор по брой заети лица в него. Традиционно мъжете в ТСС са повече от жените – 86,6%. По-висока концентрация на заети в подсектора за 2009 г. се забелязват в градовете Плевен и Видин.

ФИГУРА 18 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ ПО ПОДСЕКТОРИ В СЕВЕРОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА 2009 г. (Източник НОИ)

Подсекторът „Разследване” заема 8,9 % от целия сектор по брой заети лица. Както и в другите сектори мъжете в ТСС преобладават спрямо жените – 85%. Прави впечатление, че в този подсектор и мъжете са разпределени малко по-равномерно и в другите групи, въпреки че 55-64 г. продължава да държи първенството. По-висока концентрация на заети за 2009 г. се забелязват в градовете Плевен и Видин, докато в Монтана подсекторът изобщо не е представен.

СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН

ТАБЛИЦА 23 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОРА В СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ЗА 2010 г. Източник: НОИ

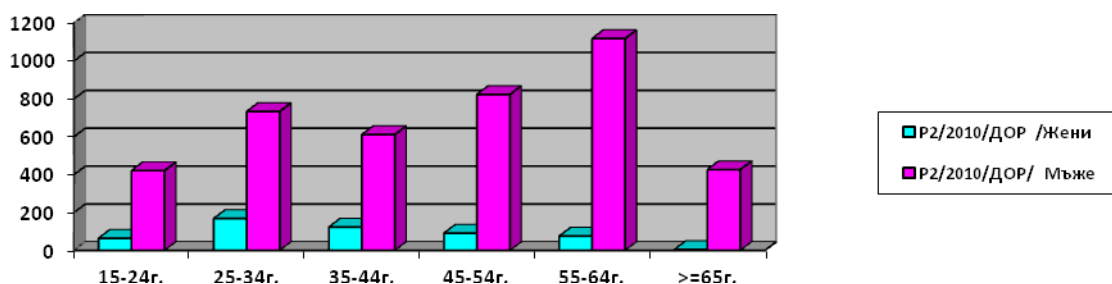
P2	2010г.												
Възрастова група	15- 24г.		25- 34г.		35- 44г.		45- 54г.		55- 64г.		>65 Год.		Общо
Пол	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	
ЧОД	39	226	88	376	78	350	63	478	54	818	4	346	2920
ТСС	15	118	51	265	29	181	25	233	18	221	0	67	1223
Разследване	10	77	29	92	16	80	3	112	3	79	0	13	514
Общо	64	421	168	733	123	611	91	823	75	1118	4	426	4657

ТАБЛИЦА 24 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОРА В СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ЗА 2010 г. ИЗТОЧНИК: НОИ

P2	2009г.												
Възрастова група	15- 24г.		25- 34г.		35- 44г.		45- 54г.		55- 64г.		>65 Год.		Общо
Пол	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	
ЧОД	53	257	92	396	83	320	60	499	46	830	4	346	2986
ТСС	25	131	53	275	42	178	19	266	13	230	0	84	1316
Разследване	9	79	18	90	13	63	4	111	4	109	0	17	517
Общо	87	467	163	761	98	561	83	876	63	1169	4	447	4779

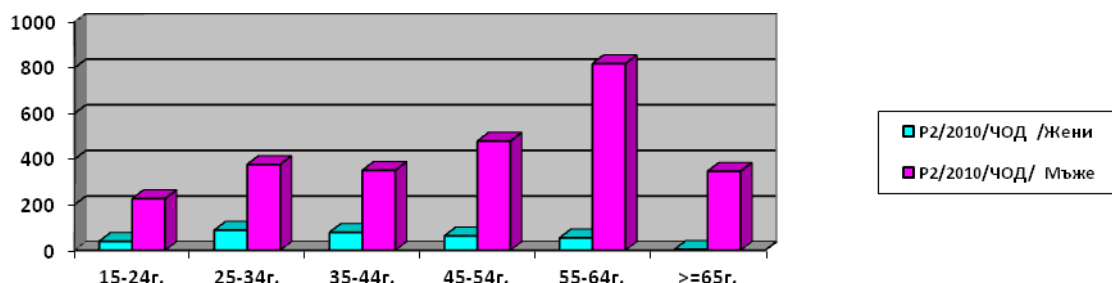
Статистиката на НОИ за Североизточния район показва, че най-активно заети в подсекторите и в сектора като цяло са мъжете – 88,7 % за 2010 г., като най-многобройни са във възрастовата група от 55-64 г. – около 24 % от всички заети. Съотношението не се е изменило много през двете изследвани години и това показва устойчива възрастова структура в сектора за района. Сравнително висока заетост има и във възрастовите групи от 45-54 г. и 25-34 г., от което е видно, че характерно за района е ангажирането на по-млади лица, за които вероятно това е професия, а не просто временна заетост.

ФИГУРА 19 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ ЗА ЦЕЛИЯ СЕКТОР В СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН ЗА 2010 г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

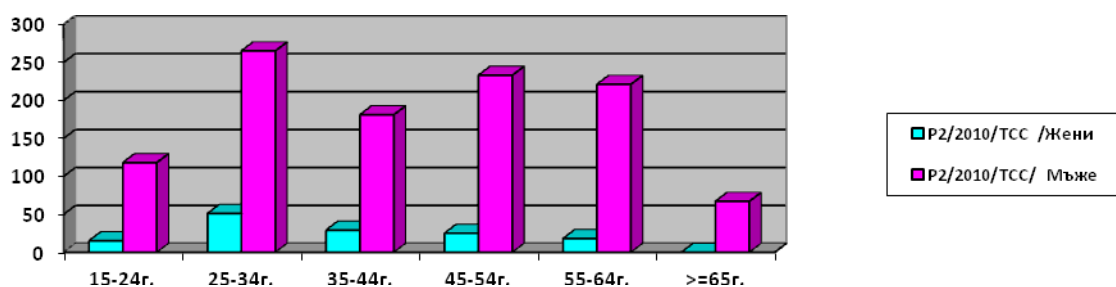
Жените заемат 11,2% от заетите в сектора за 2010 г. и 10,4% - за 2009 г., като бележат малък ръст. Разпределението им по възрастови групи, обаче, и за двете години е почти равномерно. Най-много заети жени има от 25-34 г. – 32% от заетите жени в сектора за 2010 г. В останалите групи от 35-44 г., 45-54 г. и 55-64 г. също има добро представяне, като броят им е приблизително еднакъв. В Североизточния регион прави впечатление, че са ангажирани и при двата пола по-млади хора, което може би се обуславя от присъствието на голям град като Варна.

ФИГУРА 20 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В ПОДСЕКТОР ЧОД В СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН ЗА 2010 г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

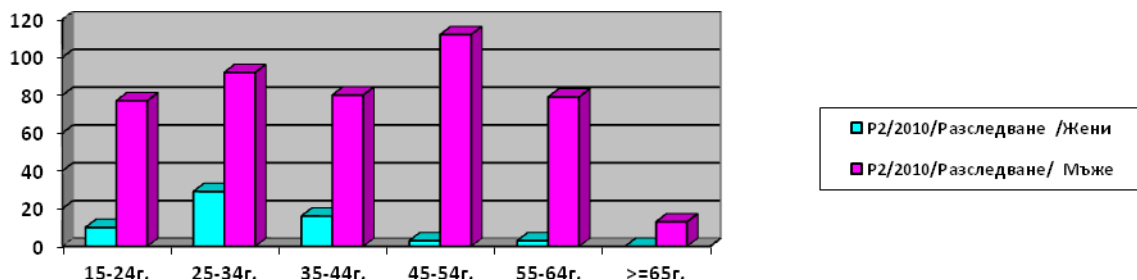
Частната охранителна дейност е най-големият подсектор и заема 62,7 % от целия сектор по брой заети лица. Мъжете в ЧОД стандартно за България преобладават спрямо жените – 88,8% и са с най-голям брой в групата 55-64 г – 31,5 % от заетите мъже. По-висока концентрация на заети в подсектора за 2010 г. се забелязва във градовете Варна и Шумен.

ФИГУРА 21 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В ПОДСЕКТОР ТСС В СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН ЗА 2010 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

Подсекторът ТСС заема 26,2 % от целия сектор по брой заети лица в него – двойно повече в сравнение със същия показател в Северозападния район. Традиционно мъжете в ТСС преобладават спрямо жените 88,7 %, но пък заетостта е най-висока от 25-34 г. и за двата пола. Най-висока концентрация на заети в подсектора за 2010 г. се забелязват във Варна и доста по-малко в Добрич и Шумен.

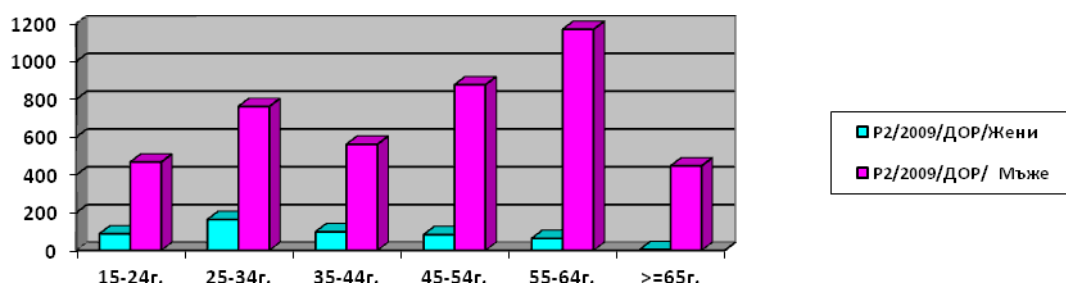
ФИГУРА 22 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В ПОДСЕКТОР РАЗСЛЕДВАНЕ В СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН ЗА 2010 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

Подсекторът „Разследване” заема 11 % от целия сектор по брой заети лица. Както и в другите сектори, мъжете са основният дял на заетите – 88,1 %, като 24,7% от тях са в групата от 45-54 г. Жените са съсредоточени от 25-34 г. – 47,5 % от заетите в подсектора жени. По-висока концентрация на заети за 2010 г. се забелязват в градовете Варна и Добрич.

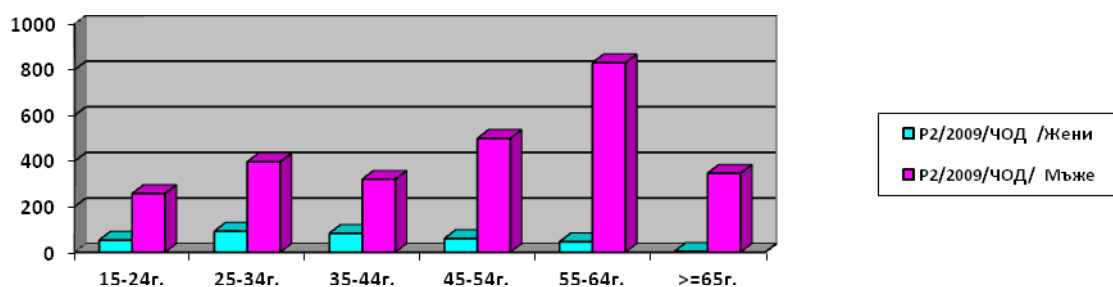
Комплектът графики по-долу визуализират структурата на заетите в Североизточен район през 2009 г., като общият им брой е бил с 2,6 % повече от 2010 г.

ФИГУРА 23 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ ЗА ЦЕЛИЯ СЕКТОР В СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН ЗА 2009 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

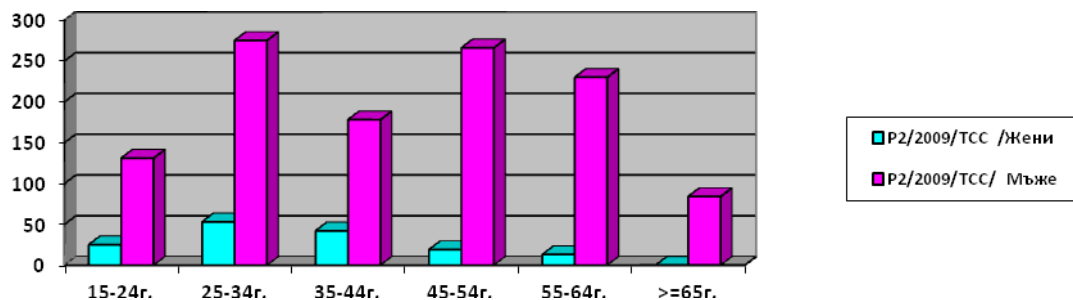
Мъжете заемат 89,6% през 2009 г. Най-силно изразена е възрастовата група от 55-64 г. – 27,3 % от заетите мъже. След нея се нареждат заетите от 45-54г. и от 25-34г., но може да се каже, че всички групи за добре представени. Жените и за 2009 г. показват почти същите показатели на заетост с малък ръст в някои групи.

ФИГУРА 24 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В ПОДСЕКТОР ЧОД В СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН ЗА 2009 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

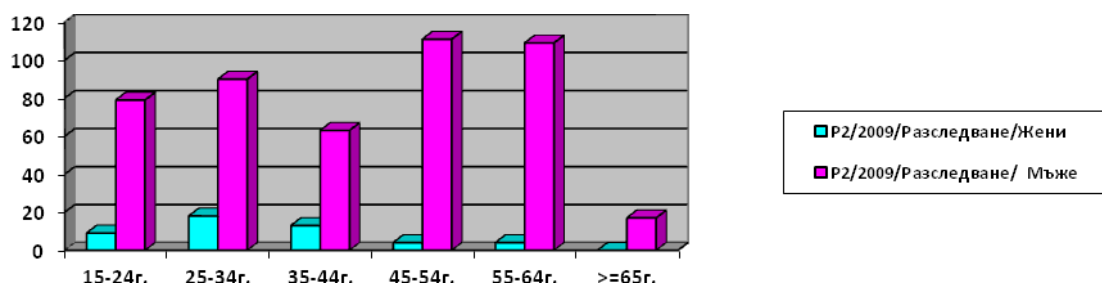
Мъжете в подсектора заемат 88,7%. Най-силно изразена е възрастовата група от 55-64 г. 31,3%, след нея се нареждат заетите от 45-54 г., но сериозно представяне има и в останалите групи. Жените и за 2009 г. имат минимално участие в сектора в сравнение с мъжете, но е устойчиво и в четирите основни възрастови групи за трудова активност. С най-висока заетост в подсектора е Варна, следвана от Шумен.

ФИГУРА 25 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В ПОДСЕКТОР ТСС В СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН ЗА 2009 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

За 2009 г. подсекторът ТСС заема 27,5 % от целия сектор по брой заети лица. Мъжете в ТСС заемат 88,4 %. Двата пола са с най-голям брой заети в групата от 25-34 г., съответно 23,6 % за мъжете и 59,2% за жените, но при мъжете има висока заетост и в другите възрастови групи. Най-висока концентрация на заети в подсектора за 2009 г. се забелязва във Варна.

ФИГУРА 26 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В ПОДСЕКТОР РАЗСЛЕДВАНЕ В СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН ЗА 2009 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

Подсекторът „Разследване” заема 10,8 % от целия сектор по брой заети лица. Мъжете са силно представени във всички възрастови групи, с изключение над 65 г. При жените броят е малък, предимно в групата от 25-34 г. По-висока концентрация на заети за 2009 г. се забелязват в градовете Варна и Добрич.

СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН

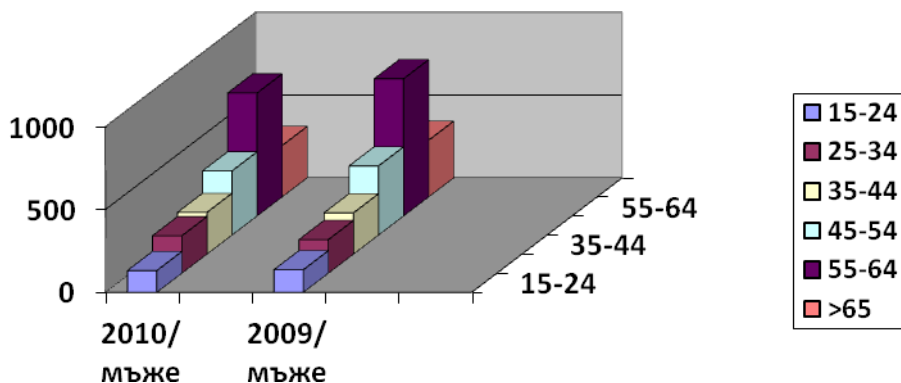
ТАБЛИЦА 25 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОРА В СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ЗА 2010 г. Източник: НОИ

Приложение 25 - Структура на населението в секторите в Северен централен регион по възраст и пол за 2010 г. (данни към 1 януари 2010 г.)													
РЗ	2010г.												
Възрастова група	15- 24г.		25- 34г.		35- 44г.		45- 54г.		55- 64г.		>65 Год.		Общо
Пол	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	
ЧОД	7	56	21	91	20	137	24	216	15	557	12	245	1401
ТСС	6	43	19	73	10	61	19	72	8	74	1	38	394
Разследване	5	32	18	62	14	54	7	99	1	111	0	27	430
Общо	18	131	58	226	44	252	50	387	24	742	13	310	2225

ТАБЛИЦА 26 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОРА В СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ЗА 2009 г. Източник: НОИ

РЗ	2009г.												
Възрастова група	15- 24г.		25- 34г.		35- 44г.		45- 54г.		55- 64г.		>65 Год.		Общо
Пол	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	
ЧОД	8	52	34	75	20	110	19	248	16	603	7	267	1459
ТСС	9	52	15	70	14	82	20	86	7	102	1	39	497
Разследване	5	32	24	58	15	57	7	83	1	123	-	36	441
Общо	22	136	73	203	49	249	46	417	24	828	8	342	2397

ФИГУРА 27 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ МЪЖЕ В СЕКТОР ДОР В СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН ЗА 2010 И 2009 г. (Източник НОИ)

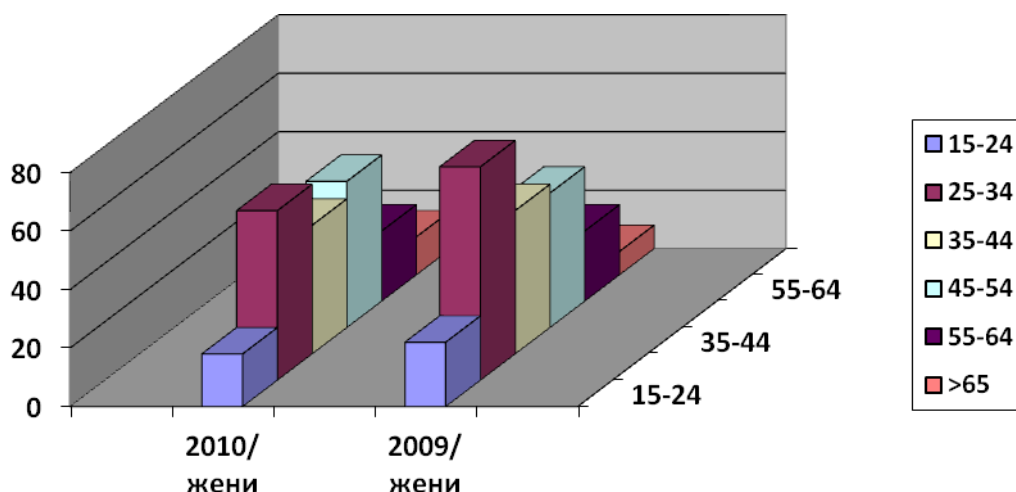

При разглеждането на Северозападен и Североизточен райони се забелязва, че диаграмите на отделните подсектори и за 2009 г., и за 2010 г. са подобни и пропорционални, поради което в следващите райони ще представим само обобщени за сектора в съответния район графики. Параметрите на подсекторите ще бъдат анализирани в коментари след таблиците и диаграмите, показващи изменението по възрастови групи и пол за целия сектор.

Статистиката на НОИ за Северния централен район отново показва, че най-активно заети в сектора са мъжете във възрастовата група от 55-64 г. – 33,3% от всички заети за 2010 г. и 34,5% за 2009 г. Съотношението не се е изменило много през двете изследвани години, но показва малък спад през 2010 в сравнение с 2009 – 7,2%. Забележимо по- висока заетост има и във възрастовата група от 45-54 г., което говори, че в сектора са ангажирани предимно по-зрели хора, за които вероятно това е основна възможност за трудова заетост.

Жените заемат 9,3% от заетите в сектора за 2010 г. и 9,26% - за 2009 г., като бележат минимален ръст. Разпределението им по възрастови групи, обаче, и за двете години е сходно. Най-много заети жени има от 25-34 г., а в групите от 35-44 г. и 45-54 г. броят им е приблизително еднакъв. Групата от 55-64 г. е значително по-малка, което означава, че в сектора са ангажирани предимно по-млади жени.

ФИГУРА 28 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ ЖЕНИ В СЕКТОР ДОР В СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН ЗА 2010 И 2009 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

Частната охранителна дейност е най-големият подсектор и заема 62,96 % от целия сектор по брой заети лица за 2010 г. и 65,57% за 2009 г. През 2010 г. се забелязва 4 % спад в общия брой на заетите, причина за което вероятно е икономическата криза, засегнала и потребителите на охранителни услуги. Мъжете представляват 92,9% от общия брой заети в подсектора за 2010 г., от което е видно, че жените са минимален брой. Най-много заети мъже са в групата от 55-64 г. По-висока концентрация на заети и за двете години се забелязва във градовете Габрово и Русе.

Подсекторът ТСС заема 17,7 % от целия сектор за 2010 г. и 20,7 % за 2009 г. Забелязва се известен спад в броя на заетите в подсектора през 2010, което вероятно се дължи на продължаващата икономическа криза. Мъжете в ТСС преобладават – 96,4% за 2010 г. и 86,7% за 2009 г., въпреки намаляването с 20,8% през 2010 на всички заети в подсектора. Забелязва се почти равномерно мъжко присъствие в четирите основни възрастови групи, докато при жените броят е по-голям в групите 25-34 г. и 35-44 г. Най-висока концентрация на заети в подсектора и за 2010 г., и аз 2009 г. се забелязват в Габрово и Русе.

Подсекторът „Разследване“ заема 19,3% от целия сектор за 2010 г. и 18,39% за 2009 г. Подсекторът „Разследване“ бележи малък ръст през 2010 г., въпреки че няма никакво представяне в градовете Разград и Силистра. Причините за немалкия брой заети вероятно е в локални специфики на градовете Велико Търново, Габрово и Русе. Както и в другите сектори мъжете преобладават, като броят на заетите жени е приблизително 11% от заетите в подсектора.

ЮГОИЗТОЧЕН РАЙОН

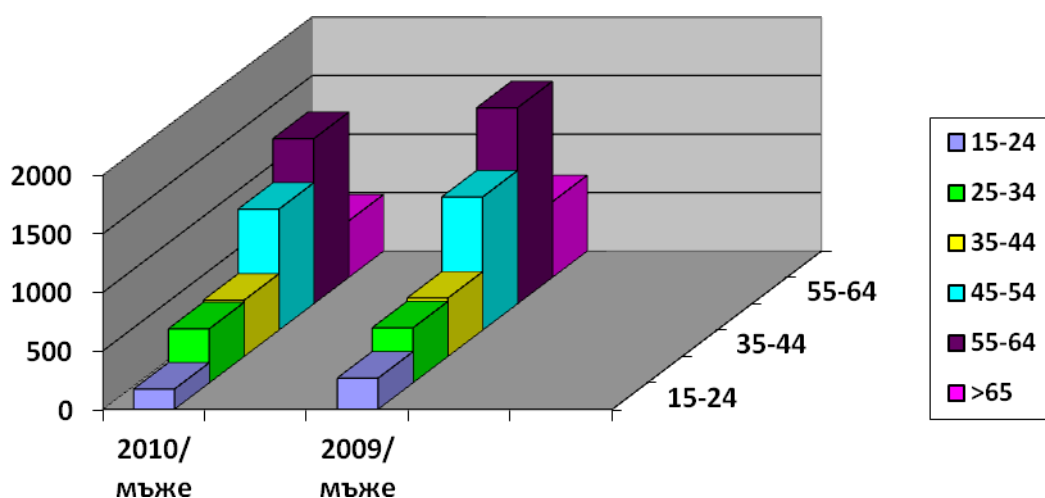
ТАБЛИЦА 27 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОРА В ЮГОИЗТОЧЕН РАЙОН ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ЗА 2010 Г. ИЗТОЧНИК НОИ

Р4	2010г.												
Възрастова група	15- 24г.		25- 34г.		35- 44г.		45- 54г.		55- 64г.		>65 Год.		Общо
Пол	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	
ЧОД	10	81	39	203	48	248	47	634	24	938	5	364	2641
ТСС	12	29	48	109	26	91	32	158	8	166	0	34	713
Разследване	13	62	35	150	51	142	30	242	8	307	0	85	1159
Общо	35	172	122	462	125	481	109	1034	40	1411	5	483	4513

ТАБЛИЦА 28 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОРА В ЮГОИЗТОЧЕН РАЙОН ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ЗА 2009 г. Източник НОИ

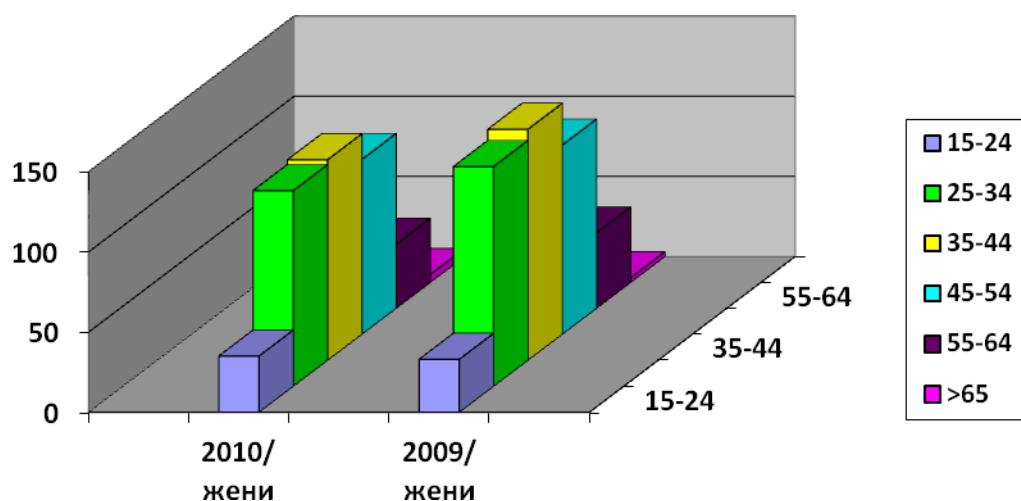
Р4	2009г.												
Възрастова група	15- 24г.		25- 34г.		35- 44г.		45- 54г.		55- 64г.		>65 Год.		Общо
Пол	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	
ЧОД	8	93	45	226	45	253	54	691	28	1100	3	473	
ТСС	10	62	55	105	35	91	25	176	13	222	0	61	855
Разследване	15	111	37	139	64	155	39	271	6	353	0	113	1303
Общо	33	266	137	470	144	499	118	1138	47	1675	3	647	5179

ФИГУРА 29 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ МЪЖЕ В СЕКТОР ДОР В ЮГОИЗТОЧЕН РАЙОН ЗА 2010 И 2009 г. (Източник НОИ)

Статистиката за Югоизточен район не се различава от общите за сектора тенденции. Данните показват спад с 12,9% на общия брой заети през 2010 в сравнение с 2009 г., причините за който са основно икономически. Най-активно заети в сектора са мъжете - 89,5% за 2010 г. и 90,6% за 2009 г. Най-голям брой заети има във възрастовата група от 55-64 г. – 31,2% от всички заети за 2010 г. и 32,3% за 2009 г. Отличаващо се висока заетост има и във възрастовата група от 45-54 г., което говори, че в сектора са ангажирани предимно по-зрели хора.

ФИГУРА 30 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ ЖЕНИ В СЕКТОР ДОР В ЮГОИЗТОЧЕН РАЙОН ЗА 2010 И 2009 г. (Източник НОИ)

Жените заемат 10,5 % от заетите в сектора за 2010 г. и 9,4% - за 2009 г., като бележат малък ръст. Разпределението им по възрастови групи и за двете години е сходно. Най-много заети жени има от 25-34 г. и 35-44 г., следвани от 45-54 г., като броят им в тези групи е близък. Групата от 55-64 г. е значително по-малка, което означава, че в сектора са ангажирани предимно по-млади жени.

Частната охранителна дейност е най-големият подсектор и заема 58,5 % от целия сектор по брой заети лица за 2010 г и 58,3% за 2009 г. През 2010 г. подсекторът бележи 12,6% спад в общия брой на заетите, причина за което са намалените разходи за охрана от страна на потребителите на охранителни услуги. Мъжете представляват 93,4% от общия брой заети в подсектора за 2010 г., от което е видно, че жените са минимален брой. Най-много заети мъже са в групата от 55-64 г., следвани от 45-54 г. Най-висока концентрация на заети и за двете години се забелязва във градовете Бургас и Стара Загора.

Подсекторът ТСС заема 15,7 % от целия сектор за 2010 г. и 16,5 % за 2009 г. Както и в подсектор ЧОД, се забелязва известен спад в броя на заетите в подсектора през 2010. Мъжете в ТСС преобладават – 82,3% за 2010 г. и 83,8% за 2009 г. Общият брой на заетите в подсектора е намалял с 16,7% през 2010 и е доста по-слабо представен в Югоизточен район в сравнение с другите региони. При мъжете най-много заети има в групата от 55-64 г., а при жените - от 25-34 г. Най-висока концентрация на заети в подсектора и за 2010 г., и за 2009г. се забелязват в Сливен и Бургас.

Подсекторът „Разследване” заема 25,6 % от целия сектор за 2010 г. и 25,1% за 2009 г. и е с най-голям дял от сектора в сравнение със същия показател на разгледаните досега региони. Подсекторът „Разследване” бележи малък спад през 2010 г., а заетите са съсредоточени в Бургас и Стара Загора. Структурата на мъжете е като в другите подсектори. Жените заемат средно 12% и са най-голям брой в възрастовата група от 35-44 г.

ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН

ТАБЛИЦА 29 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОРА В ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ЗА 2010 г. Източник НОИ

ТАБЛИЦА 25 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОРА В ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ЗА 2010 Г. ИСТОЧНИК: ПОУ													
Р5	2010г.												
Възрастова група	15- 24г.		25- 34г.		35- 44г.		45- 54г.		55- 64г.		>65 Год.		Общо
Пол	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	
ЧОД	259	2030	670	3650	715	4215	491	6638	320	10018	43	4335	33388
ТСС	47	383	167	671	137	572	86	787	29	898	2	332	4111
Разследване	10	110	43	171	31	166	24	269	14	334	2	134	1308
Общо	316	2523	880	4492	883	4953	601	7694	363	11250	47	4801	38807

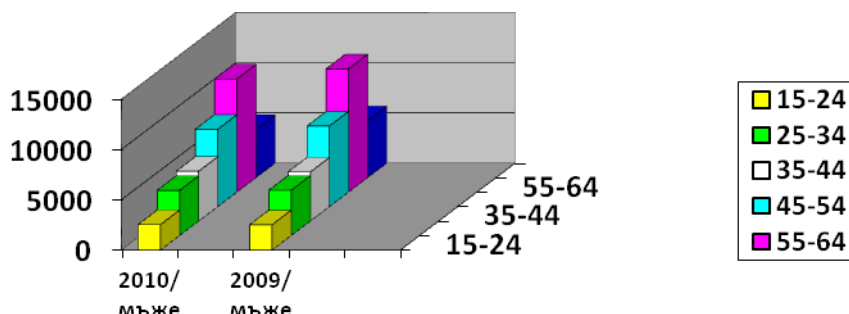
ТАБЛИЦА 30 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОРА В ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ЗА 2009 г. Източник НОИ

Р5	2009г.												
Възрастова група	15- 24г.		25- 34г.		35- 44г.		45- 54г.		55- 64г.		>65 Год.		Общо
Пол	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	
ЧОД	321	1983	694	3677	740	4127	512	6926	337	10925	41	5098	35381
ТСС	55	411	187	665	135	581	96	866	38	1072	1	404	4511
Разследване	16	121	49	154	26	168	21	221	8	263	1	160	1208
Общо	392	2515	930	4496	901	4876	629	8013	383	12260	43	5662	41140

Югозападния район е най-съществения за сектора регион с най-висока концентрация на предприятия и заети лица, поради позиционираната в него столица. Въпреки по-високата им численост, обаче, статистиката не се различава от общите за сектора тенденции. Данните

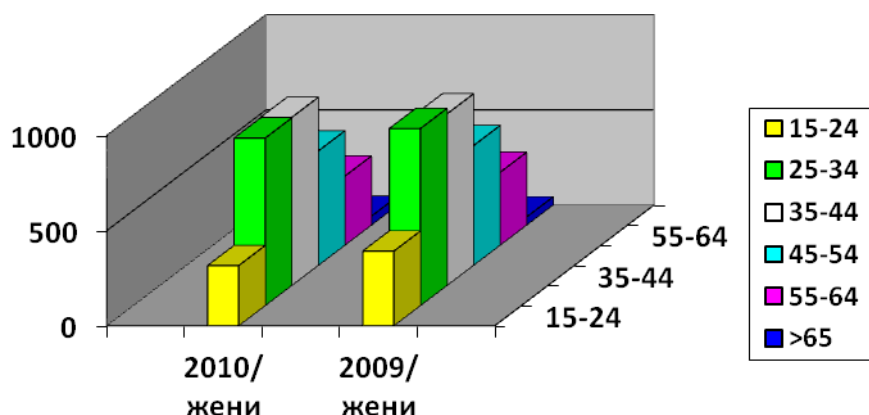
показват спад с 5,6 % на общия брой заети през 2010 в сравнение с 2009 г. Причините са основно икономически, но не може да не се отбележи и оформящата се вече тенденция при потребителите за преминаване от физическа на техническа охрана, където и доколкото е възможно.

ФИГУРА 31 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ МЪЖЕ В СЕКТОР ДОР В ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА 2010 И 2009 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

Най-активно заети в сектора са мъжете - 92% и за 2010 г. и за 2009 г. Най-голям брой заети мъже има във възрастовата група от 55-64 г. – 29 % от всички заети за 2010 г. и 29,9% за 2009 г. След това се нарежда групата от 45-54 г., а висока заетост има за мъжете и над 65 г, което показва, че в сектора са ангажирани предимно по-зрели хора, за които няма друга алтернатива за препитание и предлагат труда си на критично ниска цена.

ФИГУРА 32 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ ЖЕНИ В СЕКТОР ДОР В ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА 2010 И 2009 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

Жените заемат по 8% от заетите в сектора за 2010 г. и 2009 г., а разпределението им по възрастови групи за двете години е сходно. Най-много заети жени има от 25-34 г. и 35-44 г., следвани от 45-54 г., като броят им през 2010 г. е претърпял малък, почти незначителен спад. За разлика от мъжете в сектора са ангажирани предимно по-млади жени, което в по-висока степен се обяснява с личен избор, а не липса на алтернативи.

Частната охранителна дейност е най-големият подсектор и заема 86 % от целия сектор по брой заети лица и за двете изследвани години. През 2010 г. подсекторът бележи 5,7 % спад в общия брой на заетите, което може да се обясни със свитите бюджети за охрана на потребителите и постепенно ориентиране към ТСС. Мъжете представляват 92,5% от общия брой заети в подсектора за 2010 г., от което е видно, че жените пак са твърде малко, въпреки многократно по-високата им численост за този регион. Най-много заети мъже са в групата от 55-

64 г., следвани от 45-54 г., а жените – от 25-34 г. и 35-44 г. Несравнимо с никой друг град висока концентрация на заети и за двете години има в столицата София.

Подсекторът ТСС заема 10,6 % от целия сектор за 2010 г. и 11 % за 2009 г. Както и в подсектор ЧОД, се забелязва малък спад в броя на заетите в подсектора през 2010. Мъжете в ТСС заемат 88,6% и аз двете години. Общия брой на заетите в подсектора е намалял с 8,9% през 2010 и е много по-силно представен в Югозападен район в сравнение с другите региони. При мъжете най-много заети има в групата от 55-64 г., а при жените - от 25-34 г. и 35-44 г. Най-висока концентрация на заети в подсектора, както в ЧОД, има в София – град.

Подсекторът „Разследване” заема 3,3 % от целия сектор за 2010 г. и 2,9% за 2009 г. и е с най-малък дял от сектора в сравнение със същия показател на разгледаните досега региони. Причината за това е в големия брой охранителни фирми, които предлагат и услуги по разследване. Подсекторът бележи малък ръст през 2010 г., а заетите са съсредоточени в София. Структурата на мъжете е като в другите подсектори. Жените заемат 9,5% за 2010 г. и 10% за 2009 г., а най-голям брой са във възрастовата група от 25-34 г.

ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН

ТАБЛИЦА 31 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОРА В ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ЗА 2010 г. **Източник НОИ**

ТАБЛИЦА 31													
СТРУКТУРА НА ДЕЯТЕЛНОСТИ В СЕКТОРА В ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ЗА 2010 Г. ИСТОЧНИК: НСИ													
Р6	2010г.												
Възрастова група	15- 24г.		25- 34г.		35- 44г.		45- 54г.		55- 64г.		>65 Год.		Общо
Пол	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	
ЧОД	6	205	50	373	61	362	38	584	24	991	3	488	3187
ТСС	5	157	37	272	68	261	50	317	21	329	2	80	1604
Разследване	3	9	10	7	2	10	3	10	1	8	0	2	55
Общо	14	371	97	652	131	633	91	911	46	1328	5	570	4846

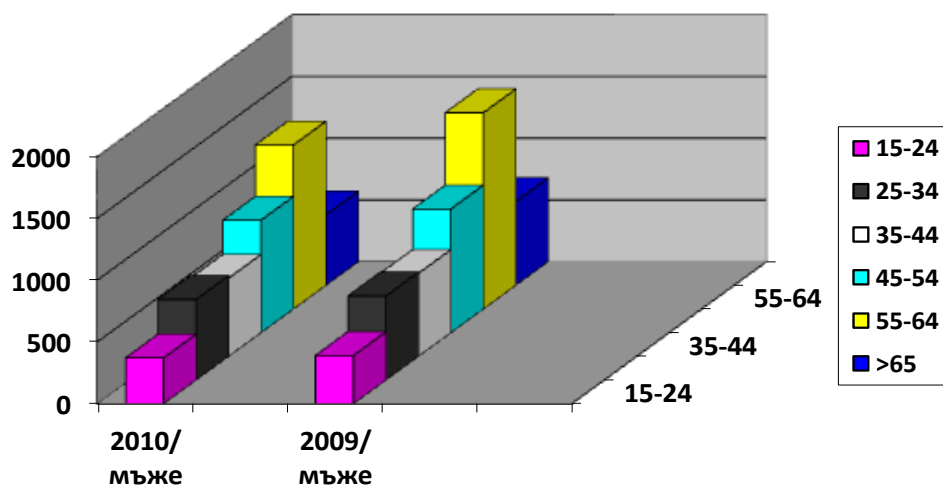
ТАБЛИЦА 32 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОРА В ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН ПО ВЪЗРАСТ И ПОЛ ЗА 2009 г. **Източник НОИ**

Р6	2009г.												
Възрастова група	15- 24г.		25- 34г.		35- 44г.		45- 54г.		55- 64г.		>65 Год.		Общо
Пол	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	Жени	Мъже	
ЧОД	22	220	66	391	72	412	49	675	21	1219	3	588	3729
ТСС	10	161	51	279	66	251	42	306	20	344	1	77	1608
Разследване	6	10	9	11	0	9	6	21	0	26	0	14	112
Общо	38	391	126	681	138	672	97	1002	41	1589	4	679	5449

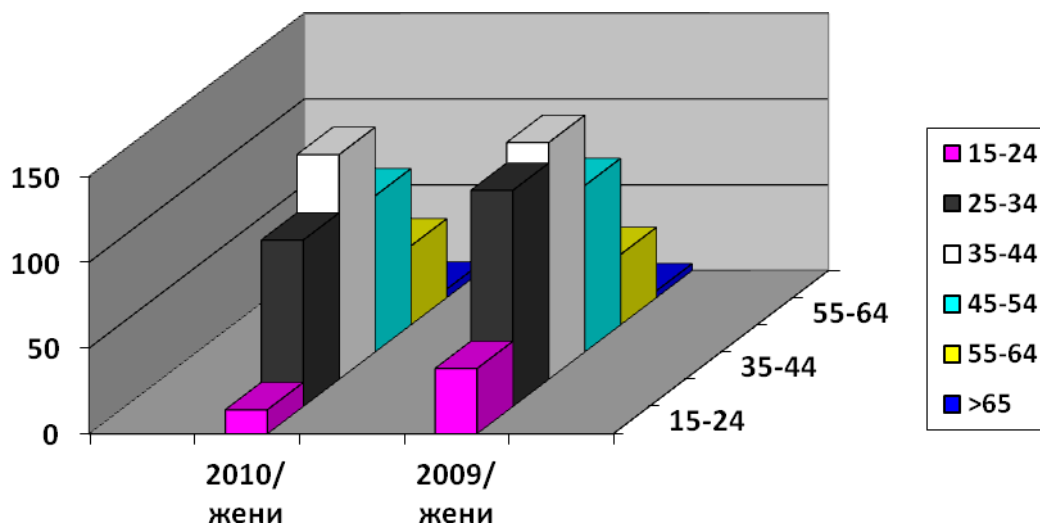
Южният централен район е многократно по-слаб по брой на заетите лица в сектор ДОР от Югоизточния район, независимо, че в него е позициониран втория по големина град в България. Статистиката е сходна с общите за сектора тенденции. Данните показват спад с 11,1% на общия брой заети през 2010 в сравнение с 2009, причините за който са основно икономически.

Най-активно заети в сектора са мъжете – 92% и за 2010 г. и за 2009 г. Най-голям брой заети мъже има във възрастовата група от 55-64 г. – 27,4% от всички заети за 2010 г. и 29,2% за 2009 г. След това се нарежда групата от 45-54 г., а висока заетост има за мъжете и над 65 г, което сочи, че в сектора традиционно са ангажирани предимно по-зрели хора, за които вероятно няма друга алтернатива за препитание.

ФИГУРА 33 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ МЪЖЕ В СЕКТОР ДОР В ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН ЗА 2010 И 2009 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

ФИГУРА 34 СТРУКТУРА НА ЗАЕТИТЕ ЖЕНИ В СЕКТОР ДОР В ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН ЗА 2010 И 2009 Г. (ИЗТОЧНИК НОИ)

Жените заемат по 8% от заетите в сектора за 2010 г. и 2009 г., а разпределението им по възрастови групи за двете години е подобно. Най-много заети жени има от 35-44 г. и 25-34 г., следвани от 45-54 г., като броят им през 2010 г. е претърпял спад от 13,6%. Както и в другите региони, в сектора са ангажирани предимно по-млади жени.

Частната охранителна дейност е най-големият подсектор и заема 65,76 % от целия сектор по брой заети лица за 2010 и 68,4 % за 2009. През 2010 г. подсекторът бележи 14,6 % спад в общия брой на заетите, което може да се обясни с отпадане на обекти поради финансови затруднения на потребителите. Мъжете представляват 94,2% от общия брой заети в подсектора за 2010 г., от което е видно, че жените и тук са твърде малко. Най-много заети мъже са в групата от 55-64 г., следвани от 45-54 г., а жените – от 35-44 г. и 25-34 г. Най-висока концентрация на заети има в Пловдив.

Подсекторът ТСС заема 33 % от целия сектор за 2010 г. и 29,5 % за 2009 г. За разлика от подсектор ЧОД, тук се забелязва малък ръст в броя на заетите в подсектора през 2010. Мъжете в ТСС заемат 88,2% и за двете години. Общият брой на заетите в подсектора се е запазил същия

през 2010. При мъжете най-много заети има в групата от 55-64 г., а при жените - от 35-44 г. и 25-34 г. Най-висока концентрация на заети в подсектора, както в ЧОД, има в Пловдив.

Подсекторът „Разследване” заема 1,13% от целия сектор за 2010 г. и 2,05% за 2009 г. Подсекторът бележи спад от 49,1 % през 2010 г., а заетите са съсредоточени в Пловдив. Структурата на мъжете е като в другите подсектори. Жените заемат изненадващите 34,5% за 2010 г. и 18,75% за 2009 г., а най-голям брой от тях са във възрастовата група от 25-34 г.

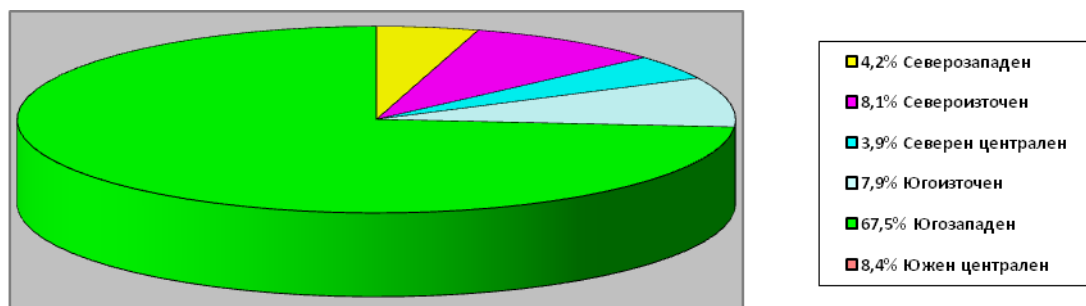
ОБООБЩЕНИ ДАННИ ЗА РАЙОНИТЕ

ТАБЛИЦА 33 РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОР ДОР ПО РЕГИОНИ ЗА 2010 И 2009 г. Източник НОИ

	РАЙОН	2010 г.		2009 г.	
		БРОЙ	Дял %	БРОЙ	Дял %
P1	Северозападен	2439	4,2	2223	3,6
P2	Североизточен	4657	8,1	4779	7,8
P3	Северен централен	2225	3,9	2397	3,9
P4	Югоизточен	4513	7,9	5179	8,5
P5	Югозападен	38807	67,5	41140	67,3
P6	Южен централен	4846	8,4	5449	8,9
	ОБЩО:	57487	100	61167	100

Статистиката показва, че Югозападен район е с най-висок брой заети – над 67%, което означава, че охранителният бизнес е изключително концентриран в столицата София. Най-малък брой заети има в Северния централен район, което се обяснява с липсата на големи градове и производствени предприятия в него.

ФИГУРА 35 РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАЕТИТЕ В СЕКТОР ДОР ПО РЕГИОНИ ЗА 2010 г. (Източник НОИ)

ПРОФЕСИОНАЛНИ ГРУПИ

Друг критерий, по който може да се направи анализ на сектора, е **професионалната група** на работещите. Разделението на база регионален белег е възможно да бъде направено. На таблицата е показано процентното съотношение между различните професионални групи и общото количество на заетите в сектора. Професионалните групи са тези, нормативно описани в Националната класификация на професиите и длъжностите, която е нормативен документ, служещ за определяне на различните длъжности в предприятията.

Структурата на НКПД-2011 е разделена на 9 класа:

Клас 1 - Ръководители

Клас 2 - Специалисти

Клас 3 - Техници и приложни специалисти

Клас 4 – Помощен административен персонал

Клас 5 - Персонал, зает с услуги за населението, търговията и охраната

Клас 6 - Квалифицирани работници в селското, горското, ловното и рибното стопанство

Клас 7 - Квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии

Клас 8 – Машинни оператори и монтажници

Клас 9 - Професии, неизискващи специална квалификация

ТАБЛИЦА 34 Квалификационна структура на заетите в сектор ДОР през 2010 г. според класовете на заеманите длъжности (НКПД) **Източник НОИ**

№ по ред	Категория персонал	Броя	Относителен дял, %
1.	Ръководители	647	1.12
2.	Специалисти	527	0.9
3.	Техници и приложни специалисти	906	1.56
4.	Помощен административен персонал	1868	3.23
5.	Персонал, зает с услуги, търговия и охрана	46325	80.2
6.	Квалифицирани работници	357	0.62
7.	Машинни оператори и монтажници	466	0.84
8.	Професии, неизискващи специална квалификация	5932	10.26
9.	Без професионална група	735	1.27
	ОБЩО ЗАЕТИ:	57763	100

Преобладаващото количество от персонала - 80.2% - е зает с услуги и охрана, което е обяснимо. 10.26% притежават професии, не изискващи специална квалификация. Прави впечатление твърде малкия процент на квалифицирания персонал – по-малко от 9.5%. От тук следва извода, че постепенно със застаряването на голяма част от заетите работници на тяхно място трябва да постъпват млади квалифицирани знаещи кадри. Необходимо е да се осигури приемственост на поколенията, тъй като натрупаният опит е ресурс, който предполага качествено и количествено развитие на сектора.

Най-осезателно икономическата криза влияе за намаляване броя на заетите в клас 5. През 2009 г. намалението е 8% в сравнение с 2008, а през 2010 е с 3.7% в сравнение с 2009. За София-град за целия сектор заетите за клас 5 към всички заети са съответно 64.9% за 2008 г., 65.8% за 2009 г. и 65.4% за 2010 г. От окръжните градове най-много заети – по над 1500 лица има във Варна, Пловдив и Стара Загора. Намалението на заетите лица през трите години е най-осезаемо в по-малките окръжни градове, докато в София разликата е минимална.

За дейностите по ПАБ има следните особености:

Възрастовата граница, която е характерна за осъществяването на дейностите по ПАБ се определя от вида на дейностите и мястото на работата по ПАБ.

Възрастта на заетите в областта на ПАБ в държавните структури е определена в ЗМВР. Тя е от 18 до 60 г. ЗМВР определя труда от **ПЪРВА КАТЕГОРИЯ**.

Възрастта на заетите в областта на ПАБ извън държавните структури нормативно не се ограничава. Обикновено, дейностите се осъществяват от бивши служители на МВР, когато са наети в ВПС за оперативна дейност. Тяхната възраст е средно над 52 г. Трудът е от **ТРЕТА КАТЕГОРИЯ**.

Това налага извода: В Република България за един и същ вид трудова дейност се определят различни категории труд.

Възрастовата граница на заетите лица осъществяващи консултантска и експертна дейност по ПАБ не се ограничава. С такава дейност се занимават предимно лица над 50 години. През последните години възрастовата граница бележи занижаване и в това направление на дейност по ПАБ навлизат млади хора на възраст 30-45 г.

Броят на заетите длъжности свързани с дейностите по ПАБ по експлоатацията на сградните системи за известяване при пожар и управление на подсистеми от различни видове не може да се определи. Тези данни се съдържат в таблиците представени от експертите по ДОР. Освен в тези таблици данни за персонал, свързан с експлоатацията на обекти могат да се вземат и от други анализи, например, тези от сектор „Строителство”. Възрастовите групи са идентични и могат да се приемат, като се отчете фактът, че жените заети в дейностите са главно в направление търговски дейности и консултации. За изпълнение на оперативни дейности по гасене на пожари и ликвидиране на последствията от аварии длъжностите са заети само от мъже и в държавния и в частния сектор.

2.6.2. ВОДЕЩИ ПРОФЕСИИ И ПРОФЕСИОНАЛНИ КОМПЕТЕНЦИИ

Професията е вид трудова дейност, за която се организира определен вид професионално образование и професионално обучение и която изисква определен вид специализирани познания и умения. Професия се придобива след продължително и задълбочено изучаване на комплекс от умения в дадена област и е съпроводено с прилагането на придобитите теоретични и практически знания за оценяване на нивото на усвояване на професията.

В различните сфери на дейност се различават различни професии и водещи са различни знания и умения. Водеща е тази професия в съответния бранш, която предоставя пълното и цялостно познание за областта и е един от основните фактори за осъществяване на процесите в сектора.

За да се дефинират точно и коректно водещите професии в сектора „Дейности по охрана и разследване”, ще използваме като база Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД). Структурата на НКПД-2011 е разделена на 9 класа. Професиите за сектор „ДОР” са съсредоточени главно в клас 5, а ръководните кадри, които отговарят за стратегията и бизнес управлението, са представители на Клас 1.

Водещите професии в сектора са разпределени и категоризирани в **Списъка на професиите за професионално образование и обучение на НАПОО**. В таблица № 34 са дадени и съответстващите кодове на длъжностите от НКПД.

ТАБЛИЦА 35 ПРОФЕСИИ И СПЕЦИАЛНОСТИ В СЕКТОРА Източник НАПОО

86		ОБЩЕСТВЕНА СИГУРНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ	Длъжности и единични групи от НКПД
861	Направление	Сигурност	
861010	Професия	Охранител	
8610101	Специалност	Банкова охрана и инкасова дейност	5169-3002, 5169-3010, 5169-3011, 5169-3016, 5169-3019, Единична група 5163
8610102	Специалност	Лична охрана	5169-3002, 5169-3010, 5169-3011, 5169-3016, 5169-3019, Единична група 5163
8610103	Специалност	Физическа охрана на обекти	5169-3002, 5169-3010, 5169-3011, 5169-3016, 5169-3019, Единична група 5163
8610104	Специалност	Организация на охранителната дейност	5169-3002, 5169-3010, 5169-3011, 5169-3016, 5169-3019, Единична група 5163
861020	Професия	Спасител при бедствия, аварии и катастрофи	
8610201	Специалност	Търсене, спасяване и извършване на аварийно-възстановителни работи	3449-3006, 5169-1005, 5169-1009, 5169-1020

Компетенцията е успешно проявено съчетание, съвкупност от знания, умения, нагласи и поведения на служителите за постигане на резултати (желани нива на представяне) в дадена професионална роля и в определена организация. По данни на НАПОО **Класификация на областите на образование и обучение** включва:

„860 Сигурност и безопасност /комбинирани програми/

860 Сигурност и безопасност /комбинирани програми/ обхваща изучаване на науките в областта на сигурността, безопасността, опазването на обществения ред, отбраната и военното дело без специализация в определена детайлна област. Комбинираните програми от тази област са класифицирани тук.

861 Сигурност

Детайлната област **сигурност** обхваща изучаване на науките, свързани със защита на обществото, държавите, гражданите и собствеността. То съдържа обучение на кадри за службите за сигурност, за службите за опазване на обществения ред и за нуждите на пожарната безопасност и защита при бедствия.

Тук се класифицират образователни програми със следното основно съдържание:

- Гранична полиция
- Защита на класифицирана информация
- Защита на националната сигурност
- Корпоративна сигурност
- Лична сигурност
- Международна и национална сигурност
- Обществена сигурност и безопасност
- Пожарна безопасност и защита на населението
- Полиция
- Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред.

Не включва: Специалностите „право” и „криминология” са включени в други детайлни области.

В Наредба № 9/04.12.2006 г. на МОМН се определя държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиване на квалификация по професия 861010 "Охранител" от област на образование "Обществена сигурност и безопасност" и професионално направление 861 "Защита на собствеността и личността", съгласно списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

ДОИ за придобиване на квалификация по професия "Охранител" определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията. Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);
2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

С ДОИ се определят и входящото образователно равнище, изискванията към здравословното състояние на кандидатите за обучение, профилът на професията, целите на обучението, оценяването по време и при завършване на обучението, удостоверяването на придобитата професионална квалификация, необходимата материална база. Основна цел на обучението по професията "Охранител" е обучаваните да бъдат подготвени за реализацията им по придобитата специалност в областта на охранителната дейност.

Целите за формиране на **ключови компетенции** при обучението по общата задължителна професионална подготовка, единна за всички професионални направления са след завършване на обучението по професията обучаваният да:

- познава и използва личните предпазни средства (защитни екрани), знае и прилага основните правила за безопасно боравене с оръжието и безопасна работа с оборудването на работното място, не замърсява при работа околната среда;
- умее да формулира проблеми, задава въпроси, прави отчет за извършената работа, установява и поддържа делови отношения;
- познава стопанското устройство на страната, разбира съществуващите икономически отношения, процеси и явления и прави изводи за факторите, които ги пораждат;
- познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда, разбира договорните отношения между работодател и работник;
- участва при разпределяне на задачите между членовете на екипа, съдейства им и търси помощ от тях, отнася се с чувство за отговорност при изпълнение на охранителната задача, която му е възложена;
- разбира своята роля в дейността по охрана на обекта, съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си;
- познава основните правила за работа с компютър;
- използва основните понятия и изрази в словесна комуникация на чужд език.

Целите за формиране на **базисни компетенции** при обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка, единна за всички професии от професионално направление "Защита на собствеността и личността" са след завършване на обучението по професията обучаваният да:

- познава и прилага изискванията на нормативните документи при изпълнение на задълженията си по охранителната дейност;
- познава правата и задълженията си като длъжностно лице по смисъла на НК (Наказателен кодекс) и ЗЧОД (Закон за частната охранителна дейност) и европейските норми за защита правата и свободите на гражданите;
- познава структурата на организацията, в която работи, и правомощията на длъжностните лица;
- познава и прилага правилата за водене, обработка, сортиране, класиране и съхранение на документи, разграничава и попълва стандартизирани и унифицирани документи;
- умее да си служи със зачисленото му оръжие и помощни средства;
- планира и организира изпълнението на текущите задачи и решаването на възникнали проблеми, свързани с охранителната дейност;
- организира ефективно работното си време и работното си място;
- оценява качеството на извършената работа в съответствие с нормативните изисквания.

Целите за формиране на **специфични компетенции** при обучението по специфичната за професията "Охранител" задължителна професионална подготовка са след завършване на обучението обучаваният да умее да извършва охранителни дейности, спазвайки нормативните изисквания, като:

- знае основните правни понятия;

- познава и прилага правните норми, регулиращи поведението и действията на служителите от охраната в нормални и извънредни ситуации;
- познава нормативните и основните документи по организацията, функциите и особеностите на обектите за охрана;
- разбира методиката и техниката за осъществяване на вида охрана по специалността, разбира правата, задълженията и отговорностите, които носи като участник в охранителната дейност;
- познава средствата и методите за охрана на масови мероприятия;
- прилага усвоените теоретични знания в конкретни условия, като спазва нормативните документи при извършване на охранителната дейност;
- познава и прилага основните средства и методи за разкриване, разследване и предотвратяване на престъпленията;
- анализира създадените се ситуации и съобразно тях предприема необходимите действия;
- познава способите за съвместна работа с правоохранителните органи и може да осъществява оперативно взаимодействие при необходимост;
- познава назначението, бойните свойства, техническите характеристики и устройството на късото и дългото стрелково оръжие и на помощните средства за отбрана;
- прилага усвоените знания и умения за правилно организиране на работното място и време;
- осъзнава значимостта на своята професия, мотивиран е за безупречно изпълнение на функционалните си задължения;
- оценява държавните интереси и е убеден защитник на интересите на държавата, на правата и свободите на гражданите.

Деятелностите в сектора са свързани със специфични правомощия, които другите цивилни професии нямат. Таблицата отдолу показва, че въпреки че секторът има малко на брой специалности и професии, те са висок клас, което отново потвърждава значението на сектора, съизмеримо с това на държавните правоохранителни структури.

ТАБЛИЦА 36 Професии и специалности според Класификатора на областите на висшето образование и професионалното направление в сектор **ДОР** Източник **НАПОО**

Код от класификатора	Тип	Наименование	Клас 1	Клас 2	Клас 3	Клас 4
861010	Професия	Охранител				
8610101	Специалност	Банкова охрана и инкасова дейност			X	
8610102	Специалност	Лична охрана			X	
8610103	Специалност	Физическа охрана на обекти			X	
8610104	Специалност	Организация на охранителната дейност				X

Подсекторът „Разследване” няма дефинирани професии и специалности, подлежащи регламентирано от МОН обучение, затова няма да го разглеждаме в този раздел.

Подсекторът ПАБ също няма дефинирани професии и специалности, освен посочената в таблица 35 с код 861020 . Тя е напълно приложима към спасителите за ГЗ, но се различава съществено от необходимите нови професии, които бяха отбелязани в предишните раздели.

В приложение 8 е представен подробен проект за изменения и допълнение на списъка на професиите определени в НАПОО за професионално обучение по ПАБ.

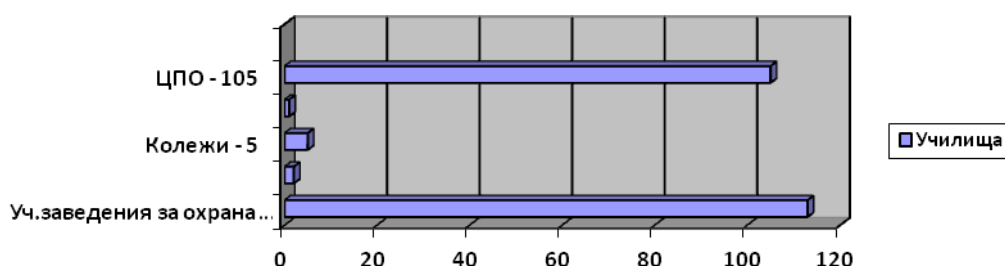
2.6.3. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА

По данни от НАПОО в България съществуват 1698 лицензирани учебни заведения. В 113 от тях или приблизително 7% от всички образователни институции и предприятия се предлагат базови обучения за охранители, специализирани обучения за инкасо и банкова охрана, лична охрана, физическа охрана на обекти, организация на охранителната дейност, фирмена сигурност и др.

ТАБЛИЦА 37 Лицензирани учебни заведения в България

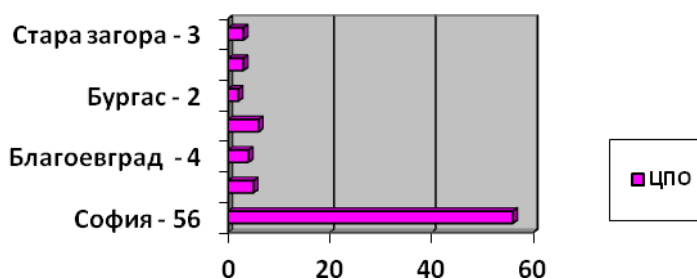
Лицензирани учебни заведения в България - общо	Учебни заведения, предлагащи програми за охрана и сигурност	Професионални гимназии с програми за охрана и сигурност	Колежи с програми за охрана и сигурност	Университети с програми за охрана и сигурност	Центрове за професионално обучение /в съответствие с класификатора на професиите/
1698	113	2	5	1	105

ФИГУРА 36 Учебни заведения, обучаващи по специалности в направление „Сигурност”

Броят на централите за професионално обучение (ЦПО), представляващ около 93% от подготвящите професионални охранители институции, показва, че за тази дейност се изисква единствено успешно завършен курс по утвърдена от МОМН програма. ЦПО-тата като основни „работилници” на човешки ресурси за охранителния сектор показват изключителна концентрация в столицата. Териториалното разпределение на учебните заведения в някои произволно избрани по-големи български градове е показана с графиката по-долу.

ФИГУРА 37 ЦПО в по-големите градове

Многократно по-високата концентрация на ЦПО с програми за охранители в София, в сравнение с другите градове, говори за по-голямо търсене на тази категория персонал. По-големият брой охранителни фирми и обекти за охрана определят и повишената необходимост за бърза и текуща подготовка на такива кадри. Първоначалното обучение за охранители изисквано по ЗЧОД, се преминава еднократно, подобно на курса за безопасно боравене с оръжие. Специализираните, поддържащи и надграждащи обучения са препоръчителни и прилагането им зависи от рентабилността на предприятието, политиките спрямо човешките ресурси, възможностите за инвестиции в тях и търговската ѝ репутация.

ТАБЛИЦА 38 Специалности в сектор ДОР, предлагани в професионалните училища по региони. **Източник НАПОО**

Населено място	Наименование на професионалното училище	8610101 Банкова охрана и инкасова	8610102 Лична охрана	8610103 Физическа охрана на обекти	8610104 Организация на охранителната дейност
Видин	Професионална гимназия "Проф. д-р Асен Златаров"			X	
Монтана	Професионална техническа гимназия "Юрий Гагарин", гр. Монтана	X			
Стара Загора	Частен професионален колеж по охрана и сигурност "Св.Георги Победоносец" - Стара Загора				X
София	ПРОФЕСИОНАЛЕН КОЛЕЖ ПО ОХРАНА И СИГУРНОСТ				X
Смолян	Частен професионален колеж по охрана и сигурност "Св. Георги Победоносец"				X
Русе	Частен професионален колеж по социални дейности и сигурност				X
Ихтиман	Частен професионален колеж "Алфа"				X

В 5 от 7 професионални училища се предлага обучение по специалността от клас 4 „Организация на охранителната дейност”, което показва тенденция към търсене на по-висока компетентност не само в изпълнението на услугите от сектора, но и при управлението на бизнес процесите, свързани с тях.

ТАБЛИЦА 39 Специалности в сектор ДОР, предлагани във Висшите училища в отделните региони на България

Населено място	Име на университета	8610101 Банкова охрана и инкасова	8610102 Лична охрана	8610103 Физическа охрана на обекти	8610104 Организация на охранителната дейност
Варна	Технически университет, гр. Варна	X	X	X	

Източник: **НАПОО**

По данни на НАПОО само Технически университет във Варна предлага образование по специалностите в направление „Сигурност”, но съвременни специалности в същата област са известни и в Нов български университет и Военна академия в София. Това показва тенденцията към осъзнаване необходимостта от съвременна професионална подготовка на мениджърски кадри за сектора.

Приложение 1 /в раздел 9/ - Таблица 40 Специалности в сектор ДОР, предлагани в Центровете за професионална подготовка в отделните региони на България /Източник: НАПОО/

От таблицата е видно, че почти всички ЦПО предлагат обучения само по трите масови специалности. Основно колежите и ВУЗ-овете, които са твърде малък брой, предлагат специалността от клас 4 „Организация на охранителната дейност”. Това означава, че образователният сектор се е ориентирал към потребностите от квалифицирани **изпълнители** за сектор „Охрана и разследване”, поради което произвежда кадри основно за специалностите „Инкасова дейност”, „Лична охрана” и „Физическа охрана”. Много по-малко ръководители са необходими за сектора, отколкото изпълнители, което е и причина за по-малкото мениджърски програми. Друга причина за това явление е схващането, че всички бивши кадри на държавните структура са достатъчно квалифицирани в тази област.

Също така, от таблицата се вижда, че много фирми са създали собствени професионални центрове, което означава, че се държи на вътрешнофирмените обучения с цел поддържане и

повишаване на квалификацията на работещите в сектора. Може да се каже, че това е индикатор за осъзнатата нужда от качествени човешки ресурси, което води и до по-добро качество на предоставяните услуги.

За организацията образователната и професионална подготовка в направление ПАБ:

Съществуват две висши учебни заведения: Варненски свободен университет ”Черноризец храбър” и Академия на МВР. Специалностите, които се подготвят в ВУЗ са инженерни и не съществуват с отделни кодове по НКПД. Това прави невъзможно да се отчетат данни за броя и реализацията на завършилите тези ВУЗ, по специалностите в тях.

ВСУ ”Черноризец Храбър” във факултета по „ Архитектура и строителство”, подготвя **„инженери по противопожарна техника и автоматика”**.

Академията на МВР във факултет „Пожарна и аварийна безопасност” подготвя **”инженери по пожарна и аварийна безопасност”, а от тази година се въвежда нова специалност „мениджмънт при кризи”, която да покрива необходимостта от специализирани човешки ресурси за нуждите на новоприсъединената към МВР система на ГЗ.**

Развитието на специалностите в различните периоди в Академията на МВР е показано в **таблица 52 на Приложение 7. Посочените инженерни специалности са без кодове в НКПД.**

За нуждите на сектора се налага да се използват и други специалисти с висше образование в различни технически и хуманитарни области. Преобладаващия брой външни специалисти са строителни инженери, но намират реализация още електроинженери, машинни инженери, инженер- химици, технолози, юристи, икономисти, преподаватели, медици и т.н., които се подготвят в съответните ВУЗ.

За да могат да се реализират тези външни инженери в сектора пожарна и аварийна безопасност, задължително трябва да преминат през курсове за първоначално обучение и преквалификация, които се организират и провеждат периодично предимно в Академията на МВР. Това се отнася, за длъжностите в системата на МВР. Тази система се запазва и сега, като допълнение към нея от преди двадесет години е провеждането на обучение във ВСУ ”Черноризец Храбър”. Университетът е акредитиран в съответствие с нормативно уредени процедури в Р България и дипломите издадени на завършилите обучението се признават във всички европейски страни.

Цитираните две висши училища организират и провеждат обучението и на ръководни кадри, главно в специализирани курсове.

За нуждите на системата на МВР, се провеждат и първоначални и последващи шест месечни, тримесечни и др. курсове за назначаване на длъжности изискващи средно образование. За тази дейност са създадени вътрешноведомствени центрове на МВР в гр. Варна – известен като сержантска школа и в гр. Монтана на ГЗ.

В държавния сектор структурата за подготовка на служителите е изградена и съществува повече от петдесет години. Системата функционира без затруднения. Приемат се и се обучават само необходимия брой хора и след завършването те се назначават в системата на МВР. След напускането на системата на МВР тези кадри се реализират в частния сектор, като пожарникари или в други технически длъжности по ПАБ. Тази схема за подготовка и реализация на кадрите представлява **регулиране на професията по образование.**

За нуждите на частния сектор в областта на ПАБ, по отношение на кадрите с висше образование, не съществуват проблемни въпроси, въпреки, че цитираните специалности не са

включени в НКПД 2011, като специалности с конкретните наименования, поради това няма как да се посочат данни за инженерите в частния сектор по ПАБ.

Голяма част от заетите в частния бизнес са преминали подготовката посочена за системата на МВР и след пенсиониране или напускането на МВР са създали фирми или като физически лица извършват дейности в сектор ПАБ.

При подготовката на кадри със средно образование съществуват затруднения, произтичащи от въвежданите разрешителни режими за осъществяване на дейности по ПАБ от търговци. Тези процеси ще се развиват през следващите години, което налага системата да се преустрои така, че да се подготвят необходимите цивилни специалисти.

В България няма създадени добри условия за подготовката на персонала на търговците осъществяващи дейност по ПАБ. Тези дейности, свързани с обучението и подготовката трябва да се извършват в специализирани центрове за професионално обучение, лицензирани по утвърдени нормативни процедури.

Епизодично тези дейности за първоначална подготовка на кадри в частния сектор са организирани от браншови организации и предприятия съвместно с Академията на МВР, главно като курсове за техническия персонал, поддържащ носими и возими пожарогасители. В останалите направления в сектора дейностите по преподготовка и повишаване на квалификацията не се развиват. След влизането в сила на новоприетата **Наредба Из- 2815 на МВР и МРРБ от 18.11.2011 г.** ще започне задължително подготовка и преподготовка на кадри, поддържащи активни системи за пожарна защита, но тази новоприета наредба **монополизира обучението** и го предава отново на Академията на МВР.

Дейностите, свързани с обучението, трябва да се извършват в специализирани учебни центрове и трябва да бъде насочени също така и към подготовката на граждани, които участват на доброволен принцип при гасенето на пожари.

В областта на подготовката на човешките ресурси, които се реализират в охранителния бизнес, са създадени и функционират много центрове за професионално обучение.

В областта на ПАБ, няма нито един регистриран в НАПОО лицензиран професионален учебен център за специализирана подготовка по ПАБ.

Необходимостта от квалифицирани специалисти в под сектора ще се засилва в следващите години, когато държавата ще се откаже да върши някой от дейностите определени към МВР, поради обективни обстоятелства от юридически, финансов и организационен характер.

Една от основните причини за да възникне и съществува проблема с подготовка на кадри със средно образование, осъществяващи дейност по ПАБ е относително малкият брой на заетите в тази професионална сфера от една страна и липсата на конкретни специалности и квалификации определени от НКПД.

Този национален класификатор беше променен през 2008 г., като тогава се посочи, че промяната е необходима с цел на привеждането му в съответствие с международния стандарт ISCO – 08. След извършените промени в НКПД през 2008 г., вместо да се включат конкретни нови длъжности в професионални направления свързани с ПАБ, бяха пренебрегнати съществуващи описани в **код 3151**. В официално представеният в интернет текст на класификатор, под този код вече са посочени строителните техники, в описанията, за които може да се прочете, че те извършват дейности и на инспекторите по противопожарна охрана. Това е **огромна грешка**, която следва да се отстрани незабавно, докато не са настъпили вредни последици за обществото като цяло.

Нови специфични професии необходими в частния бизнес са:

1. Организатор на дейности по ПБ
2. Техник, експлоатация на пожарна техника и автоматика и пожаро-техническо въоръжение;
3. Техник, поддръжка на газо-димозащитни средства и екипировки;
4. Техник, монтаж и експлоатация на алармени и стационарни системи за пожарна защита;
5. Супервайзер или одитор по ПАБ;
- 7 Инструктор по ПБ.

Общи професии за държавния и частния сектор са:

1. Началник на служба ПБ;
2. Инспектор ПБ
3. Диспечер;
4. Пожарникар;
5. Старши пожарникар;
6. Главен пожарникар;
7. Началник на екип;
8. Шофьор на пожарен автомобил или автомобил за аварийно спасителна дейност;
9. Спасител при бедствия аварии и катастрофи.

ЗАБЕЛЕЖКИ:

1. Посочените професии изискват първоначална и последваща подготовка.
2. В НКПД са посочени само няколко от цитираните професии: пожарникар, спасител и шофьор на пожарен автомобил.

Изводи и препоръки:

1. Висшите учебни заведения в София и Варна подготвят инженерни кадри, които не са включени с конкретни кодове в **НКПД-2008/11 и 12**.

2. Инженерите, завършили ВСУ ”Черноризец Храбър”, ограничено могат да се използват в системата на МВР, поради завишените изисквания за държавната служба определени в ЗМВР (главно за физическа и психологическа пригодност).

3. Инженерите, завършили Академията на МВР, могат да се реализират на длъжности и в частния бизнес по ПАБ без ограничения.

4. Специалностите със средно образование в сектор ПАБ не са определени с конкретни кодове в НКПД и, поради това, изобщо не съществуват като специалности в държавната система за подготовка на кадри със средно образование. За тях няма определени държавни общообразователни изисквания /ДОИ/ от Министерството на науката и младежта /МОМН/.

5. В България не съществува нито един регистриран в НАППО професионален учебен център за подготовка на пожарникари и техници, обслужващи системите за пожарна защита, автомобилната противопожарна техника и специализирани надстройки, носими и возими пожарогасители, средствата за атмосферна защита и други.

6. Подготовката на човешките ресурси е организирана само за държавните служби. Информация за подготвяните кадри по ПАБ не се публикува официално от МВР. Подобна информация се счита за класифицирана, поради фактът, че пожарните служби са структури на МВР. Извършваната дейност има преди всичко граждански /цивилен/ характер и информацията, отнасяща се до нея не следва да бъде определяна като класифицирана.

Раздел 3. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПРОДУКТИТЕ

Секторът „Дейности по охрана и разследване” предлага на пазара целия обем услуги, свързани с охраната и сигурността. Съгласно Статистическата класификация на икономическите дейности на Европейската общност (NACE), те са групирани по следния начин:

- Частни охранителни услуги;
- Изграждане, поддръжка и сервиз на охранителни системи*;
- Сигнално-охранителна дейност и мониторинг;
- Разследване и детективски услуги;
- Консултантски услуги за охрана, сигурност и разследване.

1. Частни охранителни услуги

Според NACE на Евростат, в тази категория влизат услугите, свързани с наблюдение/надзор, физическа охрана и други дейности за защита, с изключение на мониторинг – пряк и от разстояние - с електронни алармени системи.

В България този подсектор се регулира от Закона за частната охранителна дейност, според който предприятията могат да предоставят следните видове охранителни услуги:

Чл.5 (1) По реда на този закон се извършват следните видове дейности:

1. Лична охрана на физически лица;
2. Охрана на имуществото на физически или юридически лица;
3. Охрана на мероприятия;
4. Охрана на ценни пратки и товар;
5. Самоохрана на имущество на търговци или юридически лица.

Личната охрана е дейност по защитата на телесната неприкосновеност на физически лица от противозаконни посегателства, както и тяхното предотвратяване и пресичане (чл. 6 от ЗЧОД).

Охраната на имуществото е дейност по неговата физическа защита от противоправни посегателства. Дейността по физическата защита може да включва и осигуряването на пропускателен режим в обектите (Чл. 7, ал. 1 и 2 от ЗЧОД).

Дейността по **охрана на мероприятия** е комплекс от действия, насочени към обезпечаване спокойното и безпрепятствено протичане на масови прояви или дейности с краткосрочен характер (чл. 8 от ЗЧОД).

Охраната на ценни пратки и товари е дейност по защита на пари, ценни книжа, благородни метали, произведения на изкуството и други ценности, чието транспортиране задължително се осъществява с въоръжена охрана, специално оборудван транспорт, надеждна връзка и други технически и помощни средства за защита. (Чл. 9, ал. 1 от ЗЧОД).

Самоохраната на имущество на търговец или юридическо лице е дейност, осъществявана от служители на търговеца или юридическото лице, обособени в самостоятелно структурно звено за охрана. (Чл. 11, ал. 1). Този вид дейност има ограничения, посочени в ал. 2 на ЗЧОД: Звената за самоохрана не могат да бъдат използвани под каквато и да е форма за охрана на лица, обекти и имущества, освен посочените в ал. 1.

2. Изграждане, поддръжка и сервиз на охранителни системи

В този подсектор влизат услугите, свързани с изграждане, поддръжка и сервиз на пожароизвестителни, противовзломни и други охранителни системи, ако са придружени и с мониторинг – пряк или от разстояние – на същите системи.

3. Сигнално-охранителна дейност и мониторинг

Съгласно NACE, тук влизат услугите, свързани с пряк мониторинг и мониторинг от разстояние на електронните охранителни системи, като включват и реакция на получените сигнали. Според Закона за частната охранителна дейност, регулиращ дейността в България, **охраната с помощта на технически системи за сигурност** е дейност по наблюдение и контрол с технически средства на охраняваните обекти и проверка на получените сигнали (чл. 10 от ЗЧОД).

4. Разследване и детективски услуги

В този подсектор според NACE влизат услуги, свързани с дейности по частни разследвания, и детективски услуги. В България няма закон или друг нормативен акт, регламентиращ тази категория услуги, поради което е трудно да се определи обхвата на дейността.

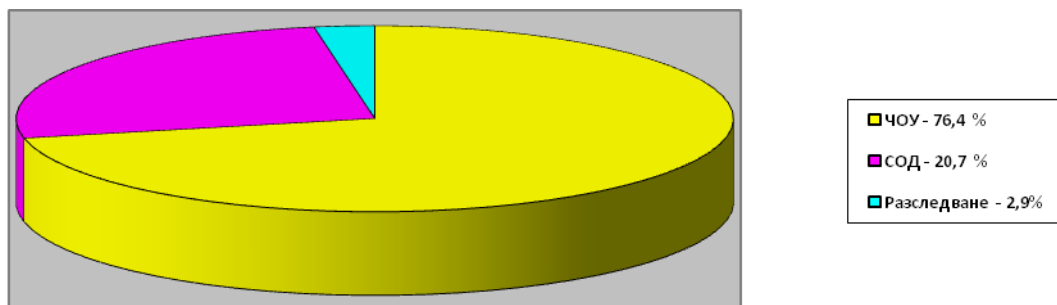
5. Консултантски услуги за охрана, сигурност и разследване

Консултирането е неотменна част от дейността на охранителните предприятия. То може да бъде както постоянно, така и да носи еднократен характер. Консултирането и подготовката на препоръки за клиентите по въпросите за правомерната защита от противозаконни посегателства е вид услуга, способстваща по-безопасното и ефективно извършване на частни услуги за сигурност.

Продуктите на подсектора „Частни охранителни услуги” са най-популярни в България и заемат най-голям дял 76,4% от годишния оборот за сектора за 2008 г. по данни на Евростат. Това са продукти/услуги, произвеждани изключително от човешки ресурс, чийто труд за България се характеризира с ниско заплащане, слаба квалификация и нищожни инвестиции.

ФИГУРА 38

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПОДСЕКТОРИТЕ В СЕКТОР ДОР НА ПАЗАРА / ИЗТОЧНИК: ЕВРОСТАТ/

Съвременната тенденция за ЕС, а постепенно и в България, е заместването на човешкия ресурс при извършването на охранителни услуги с технически средства, където и доколкото е възможно. Дори българският бизнес осъзнава, че първоначално по-високата инвестиция в охранителни системи бързо се изплаща и спестява в дългосрочен план големите постоянни разходи за поддържане на физическа охрана. При някои услуги обаче, като лична охрана и инкасо, например, човешкият фактор не може да бъде заместен.

Твърде често пазарните практики дават приоритет на цената на услугата и малко или въобще не отделят внимание на качествените аспекти. Често непривлекателните условия на труд, с които все още голям брой от работниците в сектора трябва да се борят, силно конкурентната икономическа обстановка и тенденцията частните услуги за сигурност да се възприемат като стока, имат негативен ефект върху качеството на услугите и имиджа на сектора.

Пагубният ефект от търсенето (надпреварването) на най-ниска цена, която много често слиза под оптимизирането на разходите, трябва да бъде разглеждан в контекста на собствената сигурност на възложителя. Когато цените са занижени, механизмите за безопасност се превръщат в лукс и се увеличава рискът за сигурността на клиентите и обществото. Практиката

показва, че надпреварата за най-ниска цена първоначално принуждава доставчиците охранителната услуга да отслабят инфраструктурата на системата за изпълнение, обучението на персонала и управлението на качеството. За да се намалят още повече разходите, изпълнителите наемат по-евтина работна ръка, заплатите и разходите за социално осигуряване се орязват, което пък от своя страна оказва вредно въздействие върху мотивацията на персонала. Резултатът е занижаване на качеството на услугите и в крайна сметка охранителното дружество се оказва в „сивия” сектор. Все по-разпространено става използването на по-малко охранители, отколкото е договорено.

Потресаващ факт в охранителния сектор е, че при минималната пазарна цена, при която не се нарушава Кодекса на труда, за физическа охрана от 395 лв./на човек/, държавните институции обявяват обществени поръчки и сключват договори за по-ниски суми. Това говори за лоша бизнес среда, нетолерантна държавна политика спрямо предприемачите в този сектор и слаби възможности за повишаване на качеството на услугите и продуктите.

Въпреки тенденцията към заместване на физическата охрана с техническа, услугите в подсектори 2 и 3 /изграждане на охранителни системи, сигнално-охранителна дейност и реакция на сигнали/ заемат едва 20,7% от годишния оборот на сектора за 2008 г. по официални данни на Евростат.

Иновациите и автоматизацията на процесите в сектора изискват големи инвестиции, които при настоящите пазарни условия е трудно да бъдат осигурени. Ниските пазарни цени и слабата платежоспособност на по-голямата част потребители не предполагат приемлива възвращаемост, поради което и малко предприемачи биха поели на свой риск да разработват съвременни проекти, минимизиращи човешкото участие в охранителните и контролни процеси при предоставянето на услугите от сектора.

За продуктите по ПАБ:

Продуктите, произвеждани за нуждите на пожарната и аварийна безопасност, трябва да отговарят на много високи изисквания, определени в европейски и международни стандарти. Тези продукти се характеризират с продължителен период на експлоатация. За пожарогасителите от различни видове експлоатационния период е:

Носими и возими пожарогасители:

- пожарогасители с вода и водопенни разтвори	до 10 г.
- пожарогасители с прах	до 20 г.
- пожарогасители с халогенирани въглеродороди	до 20 г
- пожарогасители с карбон диоксид	до 40 г.
- пожарогасители с димни аерозоли	до 5 г.
- пожарогасители с еднократна употреба	до 5 г.

Противопожарни системи:

- пожароизвестителни /алармени/ системи	до 20 г.
-пожарогасителни системи	
С вода и пенни разтвори	до 40 г
С газови агенти	до 40 г.
С прахови състави	до 40 г.
С халогенирани и перфлуорирани въглеродороди	до 40 г.

С други пожарогасителни агенти	до 40 г.
Пожарогасителни агенти:	
Пожарогасителен прах /без рециклиране/	до 2 г.
Пенообразуватели и емулгатори /в затворени съдове/	до 10 г.
Мокрители / в затворени съдове/	до 10 г.
Газове	
Азот	не се ограничава
Аргон	не се ограничава
Карбон диоксид	не се ограничава
Флуорирани въглеродороди/фреони/	до 10 г.
Аерозолни смеси	до 5 г.
Пожарни автомобили	В България не се ограничава
Пожаро-техническо въоръжение	До доказване с изпитване на неприложимост

Продуктите имат специфичен характер на приложение, който се определя главно от възможността на възникване и развитие на пожар от съответен клас. Поради това не можем да определяме заместители. Съществува възможност за замяна на един вид пожарогасител или система с друг, но обикновено се избират най-ефективните средства за всеки конкретен случай. Замяната след въвеждане в експлоатация на системата не се препоръчва.

По отношение на цените и конкуренцията, важат общите правила на свободния пазар. По отношение на цените е характерно това, че всички продукти са с по-ниски цени от тези в Европейския съюз. Основно върху цените оказва влияние вноса на продукти- главно от Китай.

В България използваните технологии за производство на пожарогасители не могат да се определят като високотехнологични. Технологичните процеси са механизирани в голяма степен, но все още не са автоматизирани. Голям е приносът на ръчните процеси и процедури, както и използването на готови елементи от внос. Производството на пожарогасители е силно ограничено и това се дължи главно на внос от Китай, Турция, Гърция и Испания.

По отношение на пожароизвестителни системи, технологичните процеси са на значително по-високо ниво в сравнение с производството на пожарогасители. Резултатите от тези производствени дейности се характеризират и с необходимост от въвеждане на системи за контрол на качеството, както и с провеждането на изпитвания в заводски условия за доказване на експлоатационните качества на продуктите. В тази насока през последните 15 години в България има производство на продукти, които са сертифицирани в европейски лаборатории и са конкурентни на европейския пазар.

По отношение на производството на пожарни автомобили и съоръжения, от няколко години в България производството е спряно и скоро няма да се възобнови, ако не се осигурят условия за реализирането на тези продукти на българския пазар. В тази насока следва да се посочи и фактът, че държавата не осигурява необходимите средства за усъвършенстване на техническата въоръженост на пожарните служби и се разчита на дарения от европейските страни. Подарените пожарни и спасителни автомобили са в по-голямата част с изтекъл експлоатационен срок- 15 г., което означава, че след около 5-7 г. проблемът ще се задълбочи и ще трябва да се внасят или произвеждат в България нови автомобили за пожарогасителни и аварийноспасителни дейности.

Продуктите свързани с проектирането консултациите и експертните дейности се характеризират не с експлоатационен срок, а с влягането на интелект за подбор на икономически целесъобразни варианти за прилагането на различни системи за пожарна и аварийна безопасност- при изграждането или експлоатация на обектите. Те имат отношение и към реализацията на изброените горе продукти и развитието на дейностите като цяло, но това няма как да бъде описано с цифри към настоящия момент.

Именно тези дейности трябва да създадат нови продукти и методики, които да позволят правилно да се оценяват рисковете за пожари и аварии, както и за икономическа оценка на вложените средства за осигуряване на пожарната безопасност към крайния резултат – възникналите пожари и аварии. Наложително е да се разширява и развива научно изследователската дейност в сферата на ПАБ, но тези дейности задължително трябва да се извършват от **независими от МВР институти, организации и частни лица**.

Потребителите на изброените продукти се явяват всички юридически и физически лица независимо от това каква икономическа дейност осъществяват.

Високотехнологични продукти в сферата на ПАБ в Р България се употребяват ограничено. Такива се явяват автоматичните системи за пожарогасене с флуорирани и перфлуорирани въглеводороди за защита предимно на обекти от информационното обслужване, телекомуникациите, енергетиката и медицината.

Друг вид високотехнологичните продукти се явяват Oxyreduct systems. Тези високотехнологични системи се характеризират с това, че не допускат в защитаваните зони изобщо да възникне пожар. По този начин рискът за пожар и да се нанесат щети и човешки жертви практически се свежда към нула. Системите имат универсално приложение.

В европейските страни дейностите по ПАБ се развиват в изброените направления на ПАБ. Разработват се и се въвеждат на нови продукти, но поради високата цена са ограничено приложими или не могат да се реализират на българския пазар. В тази насока трябва да се посочи и изоставащата нормативна база в нашата страна.

ТАБЛИЦА 40 Продуктови групи в сектор ПАБ според класификацията ПРОДПРОМ-2008

Код (минимум до четвърти знак)	Наименование
28.29.22.10	Пожарогасители
26.30.50	Електрически сигнални устройства за защита срещу кражби и пожар

Източник: ПРОДПРОМ-2008

Съществуват и други продукти с приложение в областта на ПАБ, които не са кодирани в ПРОДПРОМ-2008. Такива се явяват производствата на прахови състави за пожарогасене, повърхностно активни вещества използвани за получаване на високократна въздушно механична пяна за пожарогасене или като мокрители за повишаване на ефективността на гасенето с вода. Произвеждат се още карбон диоксид, азот, аргон или газови смеси от тях. За защита на пожарникарите се използват продукти като огнезащитни облекла, ръкавици и други лични предпазни средства.

Раздел 4. ФАКТОРИ И ДВИЖЕЩИ СИЛИ НА ПРОМЯНА

4.1. ТЕХНОЛОГИЧНИ ПРОМЕНИ

Сектор «Дейности по охрана и разследване» използва предимно човешки ресурс за «производството» на услугите си, но тенденцията е към минимизирането им за сметка на технологиите. Внедряването на интелигентни технологии, редуциращи човешкото участие и повишаващи качеството в обезпечаването на сигурността, постепенно ще промени съотношението между подсекторите – физическа охрана без технически средства /ЧОД/ и охрана с използване на технически средства /ТСС/, чието регионално разпределение по брой заети лица беше разгледано в Раздел 2.

Редуцирането на човешкото участие в процеса на охрана за сметка на интелигентните системи за сигурност, освен че ще преразпредели заетите в подсекторите, ще създаде и необходимост от квалифицирани кадри, умеещи да работят със специализиран софтуер, иновативни технологии и в условията на интегрирани системи за сигурност, например фасилити мениджмънт. Това по естествен път ще доведе по-висока компетентност и по-добро заплащане на голям дял от заетите в сектора.

Забелязва се и тенденция към леко повишаване на интереса от страна на охранителните фирми към системите за управление качеството, сигурността на информацията и др., част от които също изискват наличие на съвременни информационни технологии. В случай, че тази тенденция се запази и увеличи, предприятията ще подобрят равнището си на конкурентоспособност и спрямо европейските от същия сектор.

С някои изключения, сред които е «СОТ – сигнално-охранителна техника» ЕООД, предприятията в сектора не се занимават с изследователска дейност и иновации, поради липса на достатъчно компетентни специалисти и твърде големите инвестиции, необходими за такава дейност. С липсата на специалисти се обяснява твърде ниската степен на усвояемост на средства по европейски програми за проекти, свързани с иновации и изследователска дейност.

Технологични промени в сектор ПАБ:

Направление пожарогасене

В технологично отношение гасенето на възникналите пожари няма да претърпи съществени промени. Ще се запази основното място на пожарогасителните системи в сгради работещи с вода (спринклерни и дренчерни системи). Същите ще продължават да се усъвършенстват по начина на подаване на водата към зоните на възникналите запалвания. Основно ще се развиват технологии за създаване на нови разпръскващи глави, които да подават водата под формата на водна мъгла (Micro drobs systems). Това ще наложи да се усъвършенстват и други части от конвенционалните спринклерни системи, като например, хидрофорните уредби и помпените групи. Те ще трябва да могат да подават два три пъти по-високо налягане в системите. Това ще доведе до намаляване на преките и косвени загуби от пожарите.

Роботизирането на пожарогасителните и спасителни дейности е факт. То беше доказано при ликвидиране последствията от аварии в АЕЦ (Русия и Япония). С голяма степен на вероятност е такива системи могат да бъдат изискани от международните институции за всяка АЕЦ. Те по същество трябва да са неразделна част от оборудването на аварийно- спасителните и пожарни служби в АЕЦ.

Роботизирани средства за пожарогасителна дейност с по-опростени функции и по-широко приложение могат да бъдат разработвани и за защита при пожар в особено пожароопасни и взривоопасни обекти. Това е приложимо главно за комбинирани стационарни роботизирани системи в сгради.

Усъвършенстването на пожарните автомобили е непрекъснат процес. Разширяването на техните възможности е основна световна тенденция. Развитието на пожарната автомобилна техника ще бъде и в посока на създаване на възможности с един автомобил да се транспортират до мястото на събитието различни специализирани надстройки (модули) в зависимост от вида на инцидента т.е. едно автомобилно шаси да се използва многофункционално и по този начин да се снижават експлоатационните разходи.

Пряко свързано с пожарогасителната дейност е направлението за разработване на специализирани пожарогасителни агенти използвани, както за носими и возими пожарогасители, така също в специализираните противопожарни автомобили и при неутрализиране на действието на опасни продукти отделящи се при производствени аварии и транспортни катастрофи. През последните десет години бяха закрити много химически комбинати в България и сега разработването на продукти за пожарогасени и ликвидиране на последствията от аварии и катастрофи се превръща в много трудно задача.

Направление пожароизвестяване:

Системите за пожароизвестяване известни като алармени системи при пожар се развиват непрекъснато през последните петдесет години. Основните принципи на действие се основават на ранното откриване на пожарите по един от следните признаци: отделяне на дим, отделяне на топлина и отделяне на светлина от пожара.

Едно от основните направления за развитие на нововъведения е свързано с усъвършенстване на детекторите за подаване на сигнал при първаначално възникване на пожар. Те ще трябва да могат да извършват определените им функции с по-висока скорост на задействане. Освен това ще трябва да са защитени от фалшиви сработвания и да могат да подават сигнали и при критични режими на работа преди да са настъпили повреди, които да доведат до откази в тях. Ще продължават да се развиват разработките за създаване на универсални детектори, които да могат да откриват едновременно всички първоначални признаци на пожара /дим, топлина и светлина/, както да ги анализират с първоначално зададени параметри. Комбинираните детектори ще трябва да могат да откриват и анализират и други фактори като например взривоопасни концентрации или пределно допустими концентрации от отровни продукти. Важно място ще заемат и безжичните системи за пожароизвестяване и управление при откриване на пожар.

Същите функции са валидни и за контролните панели, които ще преминат етап на усъвършенстване по отношение разширяване на възможността за съвместимост с всички нови компютърни и комуникационни технологии.

В това направление в България съществуват добри условия и предприятия, които разработват, произвеждат и изнасят високотехнологични продукти.

Направление пожарна превенция:

Пожарната превенция в България се осъществява главно от държавата. В европейските страни в САЩ, Канада и в други развити държави, пожарната превенция се извършва главно от застрахователните компании. За извършването на дейностите са създадени различни стандарти, определящи изисквания не само към определени продукти, но и по отношение на извършване на дейности, оборудване на службите за действия при пожари и аварии, а също и за

квалификационни изисквания към персонала и др. Недопускането на възникването на пожар в обектите е свързано с разработването на методики и извършването на изпитвания за доказване на качествата на продуктите.

Дейности, свързани с пожарната превенция са и разработването на методики за обучение, подготовката на различни медийни продукти и др. подобни за въздействие върху обществеността. Подобни начини за въздействие се прилагаха и в Р България, но през последните 15 г. тези практики бяха занемарени. Всички медийни продукти също се явяват високотехнологични. В България няма фирма, която да е специализирана и да разработва такива продукти. Основна причина за това е непознаването на тази специфична материална област и поради ограниченото търсене на такива продукти от евентуални потребители.

Научно-изследователска и научно-приложна дейности по ПАБ е определено по ЗМВР да се извършват от ГД ”ПБЗН”. Държавата чрез МВР не е в състояние да финансира и развива такива дейности и те практически не се осъществяват.

Нови разработки и изследвания се извършват от ограничен брой предприятия, които произвеждат пожароизвестителни системи. В тях има добра материална база и инженерно-технически персонал, както и възможности за отделяне на финансови средства за иновации.

За всички останали дейности по ПАБ е характерно използването на нововъведения разработени извън България и това се свързва с усъвършенстването на сградните системи, пожарните автомобили и специализирани пожаро-технически средства.

4.2. ИКОНОМИЧЕСКИ ДВИГАТЕЛИ НА ПРОМЯНА

Сектор „Охрана и разследване” е в пряка зависимост от икономическото състояние в държавата, бизнес средата, растежа на предприятията от другите сектори, размера на инвестициите и др. Дейностите по охрана и разследване са спомагателни процеси към другите сектори, които се явяват потребители на продуктите на сектор 80. Оборътът, инвестициите, добавената стойност, активите и продукцията, са съществени показатели за увеличаване или намаляване на обема ползвани охранителни услуги или за размера на бюджета за охрана и сигурност. Предприятията от сектора ще бъдат все по-търсени при наличието на гаранции за изпълнението на определени критерии за качествено изпълнение на услугите, които зависят от:

- Уменията и компетентността на охранителите;
- Уменията и практическия опит на ръководителите;
- Качеството на договорната инфраструктура/ресурсите/ и системите за контрол;
- Философията за обслужване от страна на охранителната фирма.

През последните 3-4 години една от гаранциите за качество на управлението и съответно на предоставяните услуги, се явява сертифицирането по системата на ISO. Според наличната информация в информационната система на БСК, по-долу е представена таблица с данните за сертифицираните предприятия от сектора. Краткото време, предоставено за разработване на настоящия анализ, не позволи да бъдат потърсени и други източници.

По наличните данни 68 броя са охранителните предприятия, сертифицирани по различни системи за управление. 82,3% от тях притежават сертификат за управление на качеството ISO 9001, 14,7% са сертифицирани по OHSAS 18001 – система за управление здравославните и безопасни условия на труд, и само 2 предприятия /2,9%/ са внедрили система за управление сигурността на информацията.

ТАБЛИЦА 41 **ПРЕДПРИЯТИЯ ОТ СЕКТОР "ДЕЙНОСТИ ПО ОХРАНА И РАЗСЛЕДВАНЕ", ВНЕДРИЛИ СИСТЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ**

Лиценз	Предприятие
Сертификат ISO 9001	З С СОТ АД АД
Сертификат ISO 9001	Алфа 2000 ООД
Сертификат ISO 9001	Армибул Секюрити ЕООД
Сертификат ISO 9001	АС-Скорпио ООД
Сертификат ISO 9001	Асо София ООД
Сертификат ISO 9001	Атлас Еоод ЕООД
Сертификат ISO 9001	Б.О.К. - Българска охранителна компания АД
Сертификат ISO 9001	Балкан Секюрити ЕООД
Сертификат ISO 9001	БМД Протекшън ООД
Сертификат ISO 9001	Боду ООД
Сертификат ISO 9001	Бюро за охрана и сигурност ООД
Сертификат ISO 9001	Вадим ООД
Сертификат ISO 9001	Вега Секюрити 1 АД
Сертификат ISO 9001	Викинг Николов ЕООД
Сертификат ISO 9001	ВИП Секюрити ЕООД
Сертификат ISO 9001	ВТА ООД
Сертификат ISO 9001	Г4С Секюрити сървисиз България ЕАД
Сертификат ISO 9001	Груп 7 ЕООД
Сертификат ISO 9001	Дайг Ц ООД
Сертификат ISO 9001	ДСК Транс Секюрити ЕООД
Сертификат ISO 9001	Егида-София ЕАД
Сертификат ISO 9001	Елитком 95 АД
Сертификат ISO 9001	Енигма Секюрити ЕООД
Сертификат ISO 9001	Импулс-Системи за сигурност ООД
Сертификат ISO 9001	Ипон 1 ООД
Сертификат ISO 9001	Командос Ас ЕООД
Сертификат ISO 9001	Кремък (ограничен достъп) ЕООД
Сертификат ISO 9001	Крон Секюрити ЕООД
Сертификат ISO 9001	Ловец-01 ЕООД
Сертификат ISO 9001	Люкрим Гард ООД
Сертификат ISO 9001	Марина 81 Л ЕООД
Сертификат ISO 9001	Мерас ООД
Сертификат ISO 9001	Метагард ЕООД
Сертификат ISO 9001	Микс Секюрити ООД
Сертификат ISO 9001	Моба ЕООД
Сертификат ISO 9001	Ник-Пол-Николай Георгиев ЕТ
Сертификат ISO 9001	Общинска охрана и СОТ-Сливен ЕООД
Сертификат ISO 9001	Отговор-А ЕООД
Сертификат ISO 9001	Охрана и банков сервиз Русе ООД
Сертификат ISO 9001	Охрана и банков сервиз Търговище ООД
Сертификат ISO 9001	Плевен Секюрити Груп ООД
Сертификат ISO 9001	Радио СОТ ООД
Сертификат ISO 9001	Рамзес БГ ЕООД
Сертификат ISO 9001	Рейтрон ООД
Сертификат ISO 9001	РМ - Титан секюрити ЕООД
Сертификат ISO 9001	Саламандър ДАС ООД
Сертификат ISO 9001	Секюрити БГ АД
Сертификат ISO 9001	Секюрити Холдинг АД
Сертификат ISO 9001	СОД Варна АД
Сертификат ISO 9001	СОТ Сигнално охранителна техника ЕООД
Сертификат ISO 9001	Телепол ЕООД
Сертификат ISO 9001	Теразини ЕООД
Сертификат ISO 9001	Технопол ЕООД
Сертификат ISO 9001	Трио старс ЕАД
Сертификат ISO 9001	Форс Делта Сот Ф.Д.С. ООД
Сертификат ISO 9001	Холдингова Компания Дага полис ЕООД
Сертификат ISO 9001	Юсис ООД
Сертификат ISO 9001	Анди БГ оод - Пловдив
Сертификат ISO 27001	Асо Пирели ЕООД

Сертификат ISO 27001	Г4С Секюрити сървисиз България ЕАД
Сертификат OHSAS 18001	Асо София ООД
Сертификат OHSAS 18001	Боду ООД
Сертификат OHSAS 18001	Викинг Николов ЕООД
Сертификат OHSAS 18001	Кремък (ограничен достъп) ЕООД
Сертификат OHSAS 18001	Крон Секюрити ЕООД
Сертификат OHSAS 18001	Ловец-01 ЕООД
Сертификат OHSAS 18001	Люкрим Гард ООД
Сертификат OHSAS 18001	Мегас ООД
Сертификат OHSAS 18001	Отговор-А ЕООД
Сертификат OHSAS 18001	Секюрити Холдинг АД

Източник: Информационна система за българските предприятия (BEIS)

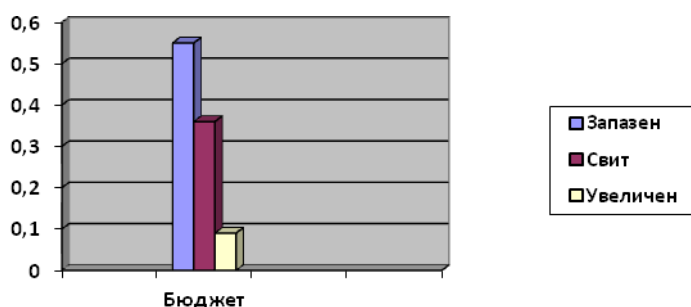
Предприятията, извършващи дейности по ПАБ, също въвеждат системи за контрол на качеството описани в БДС EN ISO 9000, при това във всичките области на приложение на стандарта.

В таблица 51 на **приложение 6** са представени предприятията от направление на дейностите по ПАБ, въвели система за управление на качеството по БДС EN ISO 9001.

В последните години икономическата криза в България се задълбочава, което влияе отрицателно върху охранителния сектор. Предприятията намаляват разходите си за охрана, търсят все по-ниски и по-ниски цени, забавят се или изцяло се спират плащания по договори за охрана. В резултат на това охранителните фирми не успяват на излязат от сивия сектор, въпреки предприетите мерки за противодействие на тази трайна тенденция. Съпътстващ ефект е и използването на нископлатен и невисококвалифициран човешки ресурс, което предполага и занижаване качеството на услугите в най-общ план.

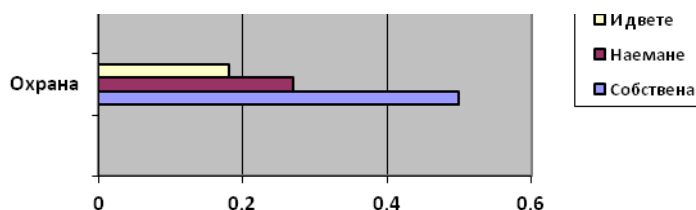
В края на 2010 година беше направено анкетно проучване сред членовете на Българската стопанска камара за отношението на бизнеса към сигурността в условията на криза. Въпреки че това не е представително проучване, резултатите показват тенденции, представляващи интерес за охранителния бранш. Относно **ефекта на икономическата криза върху бюджета за охрана и сигурност**, 55 % от анкетираните фирми са отговорили, че бюджетът е същия, защото от сигурност не трябва да се спестява, 36 % са го свили доколкото е възможно, и 2% са го увеличили поради засилената престъпност. Това показва, че бизнесът осъзнава значимостта на сигурността си именно в условията на криза и въпреки нея отделя ресурс за защитата си.

ФИГУРА 39 Бюджет за охрана / източник: Анкетно проучване сред потребители/

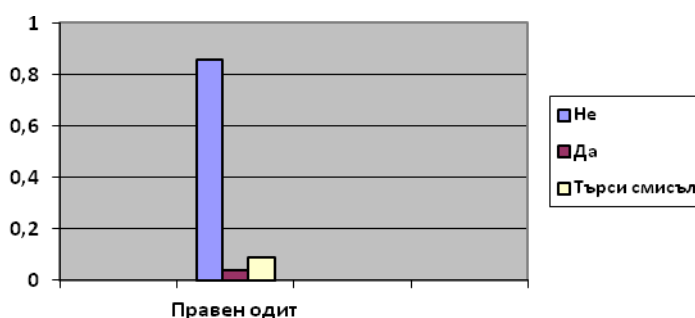
50% от предприятията **обезпечават охраната и сигурността си чрез** собствени структури, 27% са наели охранителна фирма, а съчетание от двата варианта са приложили – 18 %. Видимо е предпочитанието към по-евтините варианти, което е лесно обяснимо, тъй като дейностите по обезпечаване на сигурността изискват немалък бюджет, а добавената стойност от тях реално е незабележима.

ФИГУРА 40 Охрана или самоохрана / източник: Анкетно проучване сред потребители/

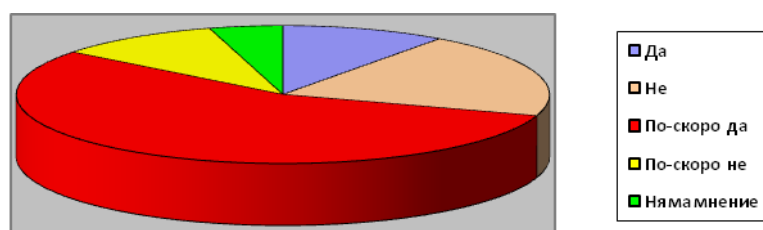
86 % от предприятията не са извършвали **проверка и актуализация на концепцията си за сигурност чрез независим одит**, а 9 % смятат, че трябва да проучат дали има смисъл. Тази тенденция показва, че вероятно предприятията не подлагат на обективен анализ себестойността на сигурността си срещу предлаганото качество, както и дали това са най-оптималните решения за дадения период от време.

ФИГУРА 41 Правен ли е одит на сигурността? / източник: Анкетно проучване сред потребители/

На въпроса **дали биха внедрили стандарти за управление на сигурността**, ако бъдат разработени такива, 50 % от предприятията са отговорили с положителна тенденция, ако биха имали някаква полза. 18 % са отговорили категорично отрицателно, а 9 % - по-скоро не. Част от предприятията се плашат, че това биха били допълнителни разходи, допълнителен персонал и бумащина. Положителната тенденция в случая е, че бизнесът е отворен да анализира дали би имал реална полза от стандартизиране и това би бил мотива да го извърши.

ФИГУРА 42 Склонни ли са да направят Стандарти за управление на сигурността? / източник: Анкетно проучване сред потребители/

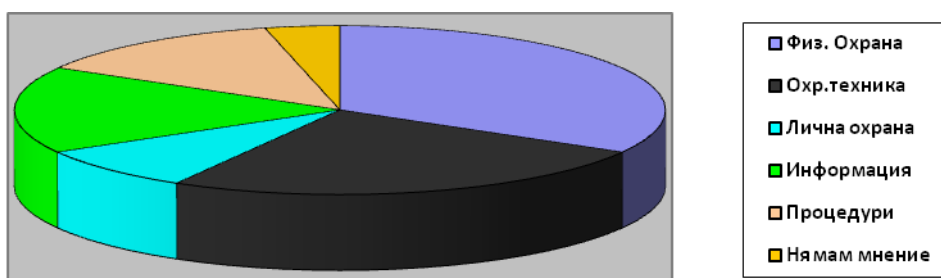
Последният въпрос от анкетата цели да визуализира **представите на бизнеса за сигурността му и какви са предпочитанията/приложенията за обезпечаването ѝ**, което е от особена важност за определяне маркетинговите политики на охранителните фирми.

- Предимно физическа охрана, подпомагана от охранителна техника /камери, СОТ и др./ - 36 %

- Предимно техническа охрана, минимизираща броя на охранителите - **27%**
- Предимно лична охрана - **9%**
- Защита на фирмената информация - **18 %**
- Добре разработена система от процедури за обезпечаване на сигурността - **14%**
- Нямам мнение - **4%**

Резултатите от отговорите на последния въпрос показват, че почти 2/3 от анкетиранияте разчитат на външна услуга, а 1/3 подкрепят разработка и изпълнение на вътрешно организационни мерки, което вече показва повече зрялост в бизнеса.

ФИГУРА 43 Тенденции при предприятията за обезпечаване на сигурността / източник: Анкетно проучване сред потребители/

Подобряването на икономическото състояние в България, като цяло, и повишаване икономическата устойчивост на бизнеса са фактори, които биха могли да регулират съотношението цена-качество в сектор „Охрана и разследване”. Този сектор е изключително зависим от качеството на човешкия ресурс, ангажиран в него, а то пък пряко зависи от цената, която клиентът е готов да плати за услугата. Квалификацията на човешките ресурси в сферата на услугите е инвестиция, която добавя стойност на предприятията, но е невъзможна, когато и самите потребители на услугите нямат осъзнаване за тази взаимовръзка.

4.3. ОБЩОЕВРОПЕЙСКИ ПОЛИТИКИ

Сектор „Дейности по охрана и разследване” произвежда специфични услуги, повечето от които са на лицензионен или друг вид разрешителен режим за всички държави в ЕС. Разнородната нормативна регламентация на държавите-членки за тази дейност определя и политиката на ЕС за хармонизиране на законодателството им с европейското.

Във връзка необходимостта от създаване на условия за свободно движение на хора и услуги, в България беше въведен Закон за дейностите по предоставяне на услуги /ЗДПУ/, приет на 23.02.2010 г. Този Закон транспонира в българското законодателство Европейската Директива за услугите (2006/123/ЕС от 12.12.2006).

Чл.1. (2) Целите на закона са:

1. улесняване упражняването на дейности по предоставяне на услуги от доставчици, установени в държава членка;
2. гарантиране правата на доставчиците и получателите на услуги;

3. намаляване на административната тежест за доставчиците на услуги, установени в държавите членки, и опростяване на процедурите за компетентните органи в Република България чрез установяване на единно звено за контакт и предоставяне на услуги по електронен път;

4. установяване на система за обмен на информация и взаимно сътрудничество между компетентните органи в Република България и тези в държавите членки.

Съгласно Директивата и ЗДПУ, частните услуги за сигурност не влизат в обсега ѝ, като под частни услуги за сигурност се разбират: охрана на имущество и помещения, персонална охрана, охранителни патрули, наблюдение на обекти, депозиране, съхраняване и транспорт на пари в брой и ценности. **За охранителни услуги не се считат продажбата, доставката, инсталирането и поддръжката на технически охранителни средства.**

Във връзка с разпорежданията на Европейската комисия за хармонизиране законодателството, регламентиращо частната охранителна дейност, с европейските директиви, и създаване на условия и чужди фирми от държави-членки на ЕС да предоставят частни охранителни услуги в България, през м. юни 2011 г. беше приет Закон за изменение и допълнение на ЗЧОД. Целта на изменението е да улесни вноса/износа на охранителни услуги между държавите-членки в условията на равнопоставеност и недискриминация.

Чл. 2. (2) (Изм. изцяло - ДВ, бр. 43 от 2011 г.) Дейността по ал. 1 се извършва въз основа на писмен договор от:

1. търговци, регистрирани по реда на Търговския закон или по законодателството на държава - членка на Европейския съюз, на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или на Конфедерация Швейцария, които са получили лиценз по реда на този закон;

2. търговци, регистрирани в държава - членка на Европейския съюз, в друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или в Конфедерация Швейцария, които имат право да извършват такава дейност съгласно законодателството на държавата, в която са установени, и удостоверят, че отговарят на изискванията на този закон.

Въпреки всички взети мерки и изпълнени предписания на ЕК за отваряне границите на българския пазар за външни фирми, критично ниските цени на услугите и недружелюбната към работодателите държавна политика превръщат България в неатрактивна дестинация за охранителен бизнес.

4.4. ПРОМЕНИ В КЛИМАТА И ОКОЛНАТА СРЕДА

Не е приложимо за сектора „Дейности по охрана и разследване”.

Дейностите по ПАБ имат връзка с опазването на околната среда както следва:

Влиянието на пожарите върху замърсяването на въздуха и състоянието на озоновия слой е доказано отдавна. Част от продуктите използвани като пожарогасителни агенти пряко въздействат на озоновия слой. Съществуват множество ограничения в директиви на европейския съюз. След приемането на България за член на ЕС вече са факт и конкретни действия за организацията и контрола по опазването на околната среда, т.е., по спазването на изискванията посочени в директиви и европейски стандарти за безопасност. Най- големи са усилията насочени в намаляването на изхвърляне на вредни емисии на парникови газове в атмосферата. Такива

емисии е възможно да се отделят в атмосферата при осъществяване на дейности по ПАБ както следва:

- При проверка и зареждане на пожарогасители от всички видове;
- При експлоатация на стационарни системи за пожарогасене обслужващи сгради и технологични съоръжения;
- При възникване и развитие на горски пожари а също и при пожарите в градска среда и в индустриални предприятия, транспортни обекти, като се включва и въздействието на пожарогасителните агенти.

Първото направление е превенцията за недопускане на инциденти в т.ч. са и пожарите. Оценката на рисковете /причините/ за възникване на аварии и пожари Засилват се контролните функции на всички нива на управление.

Второто направление е бързото и ефективно ликвидиране на инцидентите.

Третото направление е пряко свързано с организацията на пожарната и аварийна безопасност и намира основно място в процедурите за издаване на разрешения за работа на предприятията по управлението на водите и околната среда (Разрешенията по ОВОС издавани от службите на Министерството на околната среда и водите). В това направление основно място заемат оценката на рисковете за пожар и аварии и прогнозирането на тяхното развитие. Преценяват се също възможностите и готовността на даден обект самостоятелно или с по на други сили и средства да се справи с ликвидирането на даден инцидент и последиците върху околната среда. Необходимо е да се отбележи факта, че при тези оценки водещо място заемат съответните органи на МОСВ и техните специалисти. При оценката на рисковете за пожар или производствена авария практически не участват само специалисти, които са в областта на ПАБ. Това е определено с изискванията на няколко европейски директиви:

- Европейската директива 96/82/ЕО на Съвета от 09.12.1996 г. относно контрола на опасностите от големи аварии, които включват опасни вещества (известна като Директива SEVESO II);
- Директива 2003/105/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16.12.2003 г. за изменение на европейската директива 96/82/ЕО.
- Регламент ЕО № 842/2006 относно някои флуорирани парникови газове и последвалото ПМС № 336 от 23.12.2008 г. и утвърдената с него Наредба за осъществяване на контрол и управление на веществата, които разрушават озоновия слой.

Директивата Севезо II е насочена първо към предотвратяване на опасностите от големи аварии, които включват опасни вещества. На второ място, тъй като аварии продължават да се случват, директивата има за цел да ограничи последиците, не само за човека (аспекти на безопасността и здравето), но и за околната среда (екологичен аспект). И двете цели трябва да бъдат следвани за да се гарантира високо ниво на защита в цялата Общност по последователен и ефективен начин. С директивата се определя: обхватът, общите и специфични задълженията, въвеждане на системи за управление на безопасността, планирането на извънредни ситуации /съдържание на аварийни планове/, планиране на земеползването, начините на информиране и консултиране на обществеността, отчитането на злополуките и инспекциите от страна на контролните органи.

В чисто професионален аспект, дейностите по оценка на пожарния риск и предотвратяването на последиците от пожарите и аварията са сред най-значимите за екологията, което с голяма степен на вероятност ще доведе до необходимост от създаването на

отдели и секции „ПАБ” в държавните и частни структури, които да извършват пряко този бизнес. В тази насока в България се прилагат няколко международни конвенции свързани с превоза на опасни товари: по пътищата - **ADR**, по море - **IMO**, по въздух - **ICAO** и по жп транспорт – **RID**.

В тази материална област, са насочени и дейностите по осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд извършвани от службите по трудова медицина. Дейността се осъществява и от търговци, които предлагат такава комплексна услуга във връзка с изискванията на ЗБЗУТ.

Човешките ресурси са най-ценното в една организация – те са двигателят за развитие и просперитет. Благоприятните условия за труд са предпоставка за сформирание на творческа среда и иновационни решения. Едно от най-важните задължения на работодателите е да осигурят условия за безопасен труд на своите служители, стремейки се към минимален толеранс на рисковете за здравето и безопасността на хората. Безопасните условия на труд са регламентирани в редица национални нормативни актове, които в настоящия момент се хармонизират с изискванията на Европейския Съюз.

Сертификацията по стандарта **OHSAS 18001** е безспорно доказателство за ангажимента на работодателите при осигуряване на безопасни условия за труд, нещо повече, тя е и начин да се покаже на служителите и контролните органи усилията и инвестициите на ръководството за подобряване на работната среда и стремежа към минимизиране на трудовите злоупотреби. Сертификацията не е самоцел – тя води до редица икономически ползи, освен елиминирането на потенциалните рискове се постига намаляване на производствените загуби и увеличаване на производителността. Редица застрахователни компании предлагат намаляване на застрахователните ставки при трудовите застраховки за организациите с международни сертификати.

Общественото мнение се влияе от много фактори, сред които е и екологичната отговорност на предприятията. Сертификацията по международни стандарти за управление на околната среда дава възможност да се подобри имиджа на предприятията се спечелят повече клиенти и общественото мнение и е предимство пред конкуренцията. Освен това се получават икономически ползи, защото при проверките от сертифициращите органи се препоръчват и коригиращите мероприятия. Те водят до намаляване на енергийните разходи и гарантират преразхода на суровини. Сериозно се намалява рискът от екологични инциденти, което води до ниски застрахователни ставки. Съвкупността от всички тези фактори значително улесняват получаването на разрешителни и комплексни оценки и подобряват рентабилността.

Съществуват и множество нормативни актове, изискващи определени работни места да се заемат само и единствено от квалифициран (сертифициран) персонал. За да бъдат в крак с времето, голяма част от организациите добавят допълнителни изисквания към вече определени и заети позиции, като това увеличава необходимостта от сертификация на персонала.

В резултат на изброените дейности се появиха нови професии, които в близък период ще засилят търсенето на кадрови ресурси с начална и по-висока квалификация в областта на опазването на околната среда в т.ч. и ПАБ.

4.5. SWOT АНАЛИЗ

Секторът „Дейности по охрана и разследване“ има 21 годишна история в България. Това е малко време, за да се каже, че секторът е развит, но пък е достатъчно, за да се очертаят тенденциите в него, както и да се открият водещите и конкурентоспособни на европейските компании фирми.

Факторите, обуславящи равнището на конкурентоспособност на охранителните фирми в България, са комплексността на предлаганите услуги за сигурност и инвестициите, направени за постигането ѝ – мониторинг центрове, високи технологии и софтуер, защиты срещу заглушаване, патрулни и инкасови автомобили, системи за контрол на изпълнението на услугите, използване на комуникационните линии за допълнителни услуги и др.

Водещите или най-конкурентоспособни предприятия в сектора са представени по ключови икономически показатели в подраздел 2.5.

ТАБЛИЦА 42 SWOT анализи на сектор „Дейности по охрана и разследване“ и дейности по ПАБ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
21 години на българския пазар, работят признати професионалисти и мениджъри.	Ниска култура на бизнеса по отношение на сигурността му.
Неоспорима и увеличаваща се необходимост от услуги за сигурност.	Свиване на разходите за сигурност поради икономическата криза.
Наличие на пазар, търсещ икономически по-изгодни и комплексни решения.	Доверие на клиентите предимно в „специалисти“ от близкото им обкръжение.
Внедряване на високи технологии в системите за сигурност, в много области изместване на човешкия фактор – поевтиняване на месечните разходи за сигурност и повишаване на надеждността и качеството.	Липса на добра база данни за конкуренцията.
Тенденция към увеличаване на пазарния дял на частните услуги за сигурност.	Липса на добра мотивационна система за служителите в сектора.
	Недостатъчен интерес към добрите практики в България и в страните от ЕС.
	Липсва закон или друга нормативна уредба за дейността по разследване.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
Стандартизиране на услугите за сигурност.	Нелоялна конкуренция.
Увеличаване на бюджетите за сигурност от страна на средния и голям бизнес.	Свръхпредлагане на подобни услуги на ниски цени.
Падане на цените на съвременните технически решения в сигурността.	
Намиране на съвременни комплексни решения за сигурност.	
Развитие на публично-частното партньорство с държавните институции.	
За дейностите по ПАБ:	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
21 години на българския пазар, работят признати професионалисти и мениджъри.	Несъответствие на системата за осигуряване на ПАБ с прилаганите системи в Европа.
Увеличаваща се необходимост от услуги за осигуряване на ПАБ;	Силно влияние на държавата върху частния бизнес по ПАБ. Необосновано въведени и разширявани

	разрешителни режими;
Всеобхватен характер и приложение на дейностите по ПАБ във всички икономически области;	Липсва специализиран закон за ПАБ и отделни закони за конкретизиране на отделните направления на дейност, както и подзаконови нормативни актове;
Внедряване на високи технологии в системите за ПАБ, изместване на човешкия фактор – поевтиняване на месечните разходи за сигурност и повишаване на надеждността и качеството.	Липса на добра база данни за конкуренцията.
Наличие на пазар, търсещ икономически по-изгодни и комплексни решения за ПАБ;	Недостатъчен интерес на стопанските ръководители към добрите практики в България и в страните от ЕС и прилагане на международни и европейски стандарти;
Тенденция към увеличаване на пазарния дял на частните услуги за ПАБ.	Липса статистическа информация за сектор ПАБ във всички области;
Задължителен характер на някои от дейностите по ПАБ;	Подценяване на значението на дейности по ПАБ от икономическите субекти;
Наличие на редица европейски директиви и стандарти в сферата на ПАБ, които предстои да се въведат и прилагат в България.	Високи разходи за експлоатация на системите за ПАБ и издръжката на специализирани служби за оперативна намеса;
	Свиване на разходите за ПАБ поради икономическата криза;
	Липсва система за стимулиране с икономически средства на предприятията, които влагат средства за подобряване на ПАБ;
	Застрахователите не проявяват интерес и стимулират дейностите ПАБ и иновациите;
	Липсва система за професионално обучение на персонала зает в частния сектор.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
Създаване на по-благоприятна бизнес среда, чрез промяна на нормативната база и въвеждане на нови световни и европейски практики;	Нелоялна конкуренция.
Въвеждане и прилагане на европейските стандарти за пожарна безопасност в основните направления на дейността включително и към квалификацията на кадрите;	Навлизване на външни фирми предлагащи по-ниски цени за дейности по ПАБ в обекти, които са тяхна собственост или на фирми от съответните страни;
Засилване на контролните функции от застрахователите и прилагане на доказаните световни практики на стимулиране превантивните дейности по ПАБ;	Отказ от услуги по ПАБ в условията на икономическата криза и отлагане на извършването на дейностите за по-късен период;
Основна промяна на системата за осъществяване на държавен противопожарен контрол и възлагане на контролни функции на независими частно правни субекти /одитори или инспектори/.	Забавяне на плащанията за извършени дейности по ПАБ.

Раздел 5. СЦЕНАРИИ И ПРОГНОЗИ ЗА РАЗВИТИЕ. ОЧАКВАНИЯ ЗА ПРОМЯНА НА ЗНАНИЯТА И УМЕНИЯТА В СЕКТОРА, РАБОТНИТЕ МЕСТА И ПРОФЕСИИТЕ.

Технологичните и икономическите промени са основните фактори, които определят възможностите, темповете и обхвата за развитие на сектор „Дейности по охрана и разследване”. Въз основа на прогнозните промени се изготвят и възможни сценарии за развитие на сектора, на базата на които се правят прогнози за новите работни места и необходимите умения и познания.

Възможните промени в сектор „Дейности по охрана и разследване”, водещи до необходимост от нови умения и компетенции на работната сила, са представени в следващите подраздели.

5.1. СТРАТЕГИИ ЗА ПОСРЕЩАНЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ НУЖДИ ОТ НОВИ УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНЦИИ

В **четвъртия раздел** бяха разгледани тенденцията в охранителния подсектор към плавно заместване на човешкото участие от съвременни охранителни системи. Развитието на технологиите и намаляването на цената им с времето предполага все по-масовото използване на интелигентни охранителни системи в бъдеще, което ще генерира необходимостта от човешки ресурси, компетентни да работят с тях. Новите умения и компетентности ще бъдат в две насоки:

- Инсталиране, настройка, поддръжка и профилактика на интелигентни охранителни системи;
- Работа със специализиран софтуер за интелигентни охранителни системи.

Обичайно, предприятията, използващи съвременни охранителни системи, сключват и договори за поддръжка и сервиз с предприятията доставчици/инсталатори на оборудването. Предвид прогнозното развитие на технологиите и внедряването им в концепциите за охрана и сигурност на предприятията, необходимостта от оптимизация на разходите ще предположи и търсене на горепосочените умения и компетенции сред охранителния човешки ресурс.

Друг фактор, който ще повлияе върху набора качества и умения, изисквани от лицата, ангажирани в сектора, ще бъде хармонизирането на законодателството, стандартите и добрите практики с европейските. Докато досега приоритетно се търсят респектираща физика, добри бойно-приложни и стрелкови умения, или стаж в структурата на МВР/МО, постепенно тези характеристики ще бъдат допълнени и от:

- Умения за деескалация на напрежение;
- Умения за даване на първа долекарска помощ;
- Адекватни действия при инцидент, авария, бедствие;
- Ефективно съдействие на държавните специализирани органи.

Стратегиите за посрещане на необходимите нужди от нови умения и компетенции в сектор «Дейности по охрана и разследване» са две:

- **Локална стратегия** – прилага се, когато предприятията сами организират повишаване квалификацията на персонала си, съобразно конкретните нововъзникнали потребности

или според спецификата на дейността им. Пример за локална стратегия са собствените учебни центрове, организирани от някои охранителни фирми.

- **Генерална стратегия** – наблюдава се, когато голямо предприятие в даден сектор спонсорира специализирано учебно заведение, за да произведе определен брой специалисти, обучавани по точно определена програма. Така предприятието си гарантира, че ще разполага с избор сред човешки ресурс, притежаващ необходимата квалификация за нейните работни места, като този факт облагодетелства и други фирми от същия сектор. Пример за генерална стратегия е известният в България Колеж по охрана и сигурност «Св. Георги Победоносец», собственост на президента на «Балкан Секюрити груп» ООД.

Нуждата от повишаване квалификацията на заетите в сектора се обуславя не само от прогнозните технологични или икономически промени, а и от необходимостта от постоянно подобряване качеството на охранителните услуги и удовлетвореността на потребителите.

При анализа на необходимостта от повишаване квалификацията на изпълнителския човешки ресурс не трябва да се пропуска и потребността от квалифицирани мениджърски кадри в сектора, която във времето ясно се е очертала. Погрешно е схващането, че един добър специалист по охраната и сигурността е и добър мениджър. През последните години в сектора се въведе понятието „Мениджмънт/управление на сигурността”, но реално мениджърите в сектора се учат на „мениджмънт” в процеса на работа. Необходима е нова концепция за уменията и компетенциите на мениджърския персонал в охранителните компании. Няма програми, в които да е включено обучение по планиране, бюджетиране, управление на: себестойност, добавена стойност, възвращаемост, персонал и др. задължителни елементи от подготовката на управленски персонал, независимо дали е в охранителен или друг сектор.

Със сигурност въвеждането на специалност „Икономика на сигурността” в УНСС, например, не би решил проблема с дефицита на качествени управленски кадри в сектора, тъй като икономическите компетенции са ефективни, когато са съчетани и със задълбочени професионални познания и опит. По-правилно би било към програмите във висшите учебни заведения, произвеждащи мениджъри в сферата на сигурността, да се добави и икономическа част, която да даде нужния минимум познания на един специалист, за да има той виждане и критерии, с които да измерва и управлява добавената стойност от дейността: своята, на процеса/отдела/дирекцията, или на предприятието.

В стратегически план сектор ПАБ трябва да се реформира основно.

Секторът ПАБ не се е променил съществено през последните двадесет години на прехода.

Промените, които са извършвани са били насочени не към подобряване на дейностите по ПАБ, а към запазване на раздутия административен апарат на държавата.

Държавата е основния играч и тя определя правилата за ПАБ, тя ги контролира, тя издава удостоверителни документи, тя налага санкции и принудителни административни мерки, тя определя кой да извършва дейности по ПАБ, чрез разрешителни режими. Такава организационна схема противоречи на основните принципи на пазарната икономиката и демокрацията изразяваща се в разделянето на властите и функциите (по същество това представлява форма на държавен рекет).

Европейските практики се прилагат ограничено или селективно, като се пренебрегват браншовите организации и възможностите за независима оценка и контрол на системата.

Основният недостатък на съществуващата система за ПАБ е в това, че тази система е устроена по правилата от преди петдесет години на принципа на централизирано управление. Управлението се основава на използването на линейно-шабни форми и методи на работа, които не са подходящи за цивилните структури. По същество всички дейности по ПАБ имат цивилен характер. Оперативните дейности по гасене на пожари и ликвидиране последиците от бедствия, аварии и катастрофи също не трябва да се определят като военизирани по своята същност. Това погрешно схващане се насажда в общественото мнение още от 1935 г. и следва да се отрече изцяло в днешните условия в страната и Европа. Дори в периода на социалистическите производствени отношения, в системата за осигуряване на ПАБ се извършваха периодични промени, за да обслужват добре икономическите отношения и защитават гражданите от пожари. През последните двадесет години няма промени в положителна посока.

Необмислено и необосновано се въвеждат допълнителни регулаторни режими, при това в период на икономическа криза, което създава затруднения за частния бизнес и ще последват редица негативни резултати. Това ще бъде свързано и с понижаване на нивото на пожарната безопасност в обекти от всички икономически области и увеличаване на рисковете за пожари и аварии.

Статутът на подчиненост и ръководството на службите за ПАБ, като структура на МВР, не е променен. Частично се прилага подобен модел в някои европейски страни, главно като контрол върху общинските служби за пожарна безопасност, но прякото ръководство и издържането на службите е възложено на общините. След съответни промени в нормативната база, неизбежно ще последва децентрализация и промяна в статута на подчиненост на държавните служби и това ще доведе до промяна в бизнес средата в регионите на страната.

Отчитайки представеното по-горе, може да се предположи, че в близък период до две години могат да се очаква провеждането на структурни и административни промени в националната системата за пожарна аварийна безопасност. Подобна промяна може да се **наложени отвън – чрез ЕС**, както това стана и в другите основни направления свързани с осигуряването на Националната сигурност.

Необходимост от подготовката на кадрови ресурси за нови направления на дейност ще възникне, когато те са факт и са регламентирани с нормативни актове. В настоящия период държавата няма такава потребност, а само проблемни въпроси свързани с издръжката на тези нереформирани служби.

Частният бизнес на този етап ще запази основните направления на дейност, но на следващият етап от своето развитие ще са необходими кадрови ресурси, които като независими органи да оценяват пожарните рискове, т.е., да извършват противопожарен одит- дейности, които са характерни и в други икономически области. Свързано с това е да се създаде изцяло нова система за професионално образование и обучение, която да се базира на основните ДООИ определени към техническите специалности в машиностроенето, строителството, електрониката, електротехниката и комуникациите. Подготвените кадри в изброените професионални направления с допълнителна подготовка получена в специализирани частни учебни центрове лицензирани по съответния ред от НАППО ще могат да придобиват конкретните специалности и квалификационни степени за работа с противопожарната техника и автоматика. Този примерен модел е възможен и икономически целесъобразен, защото в сектор ПАБ извън системата на МВР са необходими около 60 човека за една година и поради това нито едно държавно или частно училище за средно образование няма да създаде специалност за подготовка на технически персонал за дейностите по ПАБ. Специалистите необходими за

системата за ПАБ в държавния и частния сектор могат безпроблемно да се подготвят в съответните ВУЗ и средните училища, след като се въведат определени специалности в тях. Тези специалности трябва да се включат в НКПД и в списъците на регулираните професии а също така и в списъка на професиите за професионално образование и обучение воден от НАПОО.

Повишаването на квалификацията на заетите лица в сектора е регламентирана с конкретни изисквания, посочени в международни и европейски стандарти. В България те не се прилагат изцяло и държавните контролни органи се стремят да приемат и изпълняват и изпълнителски функции, при което се променя практически основната философия и принципи заложи в тези стандарти или директиви, от които произтичат. Освен това, съществуват и стандарти, отнасящи се директно към квалификацията на кадрите, които могат да се взаимстват и директно да се въведат и като БДС. По такива стандарти може да се извършва безпроблемна сертификация на персонала на предприятията, извършващ дейностите по ПАБ, които се характеризират с висока степен на отговорност във всички професионални направления по ПАБ.

Прилаганият до сега принцип се основава на обучение и повишаване на квалификацията директно във предприятията и предприятията от бранша при това без откъсване от работа или с ограничено прекъсване в кратковременни курсове ще се запази. Тези курсове са свързани предимно с въвеждането в производство на нови продукти или при внасяне на нови продукти и системи.

Научните изследвания и изпитвания в областта на ПАБ също трябва да се децентрализират. Те ще трябва да се извършват от различни институти и организации извън структурите на МВР. Това ще наложи да се организират изпитвателни центрове в различни направления на дейностите по ПАБ. Същите ще трябва да бъдат одобрени в съответствие и с европейските изисквания и процедури. Възможно е такива центрове да бъдат създадени с пряко финансиране по програмите за регионално развитие. През 2011 г. вече беше създаден в гр. Ст. Загора подобен център за независими изпитвания на строителни продукти. Наложително е тези условия бързо да се оценят и да се осигури инвестиране от различни източници защото предприятията от бранша не разполагат с достатъчно финансови средства. Дейностите свързани с изпитванията са пряко свързани и с разширяване на възможностите за нововъведения и патентоване на продукти.

5.2. СЦЕНАРИИ И ПРОГНОЗА ЗА ФИНАНСОВО - ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА СЕКТОРА ЗА ПЕРИОДА 2011 - 2020 г.

Възможните сценарии за развитие на сектора за периода 2011 – 2020 г са в пряка зависимост от прогнозите за икономическо развитие в България:

- **Сценарий 1 (позитивен)** – Постепенно излизане от икономическата криза и стабилизиране на бизнеса и икономиката. Намаляване на битовата и улична престъпност. Повишаване инвестициите в технологии, увеличаване бюджетите за охрана, търсене на по-добро качество и по-висока материална отговорност, повишаване инвестициите в човешки ресурси. Увеличаване процента на заетите по-млади и квалифицирани хора в сектора. Разширяване на компетенциите, особено на мениджърския персонал. Обединяване на компетенции, напр. организация на охраната и сигурността с фасилити мениджмънта с цел оптимизация на разходите.

- **Сценарий 2 (негативен)** – Дълготрайно задържане или задълбочаване на икономическата криза. Повишаване на престъпността, което може да принуди ошетените да отделят малко повече средства за сигурността си. Продължаваща тенденция към свиване или запазване на бюджетите за охрана. Инвестиране в технологии само при необходимост, търсене на най-ниска цена за охрана. Повишаване броя на заетите в сектора, но при твърде ниско заплащане, което би било резултат от повишена престъпност, висока безработица и физическа охрана, предлагана на ниска цена. Задържане на висок процент заети пенсионери в сектора.

5.3. ПРИЛОЖИМОСТ КЪМ ГРУПИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В СЕКТОРА

Предприятията в сектора са охранителни (детективски) фирми и собствени охранителни структури /звена за самоохрана/ в предприятия от други сектори. Анализът е приложим към всички структури или лица, предоставящи охранителни услуги или услуги по разследване услуги и дейности по ПАБ.

5.4. ДЕФИНИРАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ ДЛЪЖНОСТИ, ПРОФЕСИИ И КОМПЕТЕНЦИИ В СЕКТОРА

В този подраздел в табличен вид са представени ключовите длъжности в сектора и нужните за тях професионални и личностни компетенции, които могат да бъдат изградени при подходящо обучение, комбинирано със стаж /практически опит като част от квалификационната програма/.

ТАБЛИЦА 43 Ключови длъжности и необходими компетенции за тях

86		ОБЩЕСТВЕНА СИГУРНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ	Компетенции
861	Направление	Сигурност	
861010	Професия	Охранител	
8610101	Специалност (ключова длъжност)	Банкова охрана и инкасова дейност	1. Професионални компетенции: - Правна подготовка – познаване на правомощията на длъжността във всички възможни ситуации. - Умения за охранително шофиране; - Стрелкови умения; - Владее на бойно-приложни техники; - Умения за работа в екип; - Умение за откриване, разпознаване и запомняне на лица, обекти, потенциални и реални заплахи; - Умения за даване на първа помощ; - Умения за работа с комуникационна техника и системи за видеонаблюдение; 2. Личностни умения: - Наблюдателност и аналитичност; - Способност за бързо, адекватно и отговорно вземане на решение/предприемане на действие в стресова ситуация; - Бързи рефлексии за реагиране при агресия; - Издържливост на физически натоварвания, умора и стрес; - Адаптивност към промени; - Самоконтрол.

8610102	Специалност (ключова длъжност)	Лична охрана	1. Професионални компетенции: - Правна подготовка – познаване на правомощията на длъжността във всички възможни ситуации. - Умения за охранително шофиране; - Стрелкови умения; - Владее на бойно-приложни техники; - Умения за работа в екип; - Умение за откриване, разпознаване и запомняне на лица, обекти, потенциални и реални заплахи; - Умения за даване на първа помощ; - Умения за работа с комуникационна техника и охранителни системи; 2. Личностни умения: - Наблюдателност и аналитичност; - Способност за бързо, адекватно и отговорно вземане на решение/предприемане на действие в стресова ситуация; - Умение за деескалация на напрежение; - Бързи рефлексии за реагиране при агресия; - Издръжливост на физически натоварвания, умора и безсъние; - Адаптивност към промени; - Комуникативност; - Самоконтрол; - Бизнес етикет.
8610103	Специалност (ключова длъжност)	Физическа охрана на обекти	1. Професионални компетенции: - Правна подготовка – познаване на правомощията на длъжността във всички възможни ситуации. - Владее на бойно-приложни техники; - Стрелкови умения; - Умения за работа в екип; - Умение за откриване, разпознаване и запомняне на лица, обекти, потенциални и реални заплахи; - Умения за даване на първа помощ; - Умения за работа с комуникационна техника и охранителни системи; 2. Личностни умения: - Наблюдателност и аналитичност; - Способност за бързо, адекватно и отговорно вземане на решение/предприемане на действие в стресова ситуация; - Умение за деескалация на напрежение; - Бързи рефлексии за реагиране при агресия; - Издръжливост на физически натоварвания и стрес; - Адаптивност към промени; - Комуникативност; - Самоконтрол; - Добри обноски.
8610104	Специалност (ключова длъжност)	Организация на охранителната дейност /управление на сигурността	1. Професионални компетенции: - Правна подготовка; - Управление на човешки ресурси; - Професионална подготовка по оценка на застрашеността/риска; - Професионална подготовка за изграждане и поддръжка на концепции за сигурност; - Подготовка за планиране, бюджетиране, управление на себестойността, - Умения за работа в екип; - Умение за идентифициране на потенциални и реални заплахи; - Умения за даване на първа помощ;

			- Умения за работа с охранителна техника; 2. Личностни умения: - Аналитичност; - Способност за бързо, адекватно и отговорно вземане на решение/предприемане на действие в стресова ситуация; - Умение за деескалация на напрежение; - Адаптивност към промени; - Комуникативност; - Самоконтрол; - Бизнес етикет.
--	--	--	---

За ключовите длъжности и компетенци в направление ПАБ:

За съществуващите професионални направления, които са характерни за държавните структури на ГД”ПБЗН” към МВР, са разработени и се прилагат длъжностни характеристики, съобразени с редица инструкции и наредби за човешките ресурси в МВР. Тези професионални компетенти ще се прилагат и в следващия период и този анализ не може да бъде насочен към тях.

За възникналите потребности от нови професионални длъжности компетентностни модели няма и ще трябва да бъдат разработени от експертни групи с участието на представители от браншовите организации. След като бъдат определени професионалните компетенции, същите трябва да се приемат от експертната комисия на НАПОО и се допълнят в списъка за професионално образование и обучение със съответните кодове.

В настоящия момент експертите по ПАБ, които участват в разработването на този анализ могат само да направят предложение как би могла да изглежда таблица 35 представена в раздел 2.7.2. «Водещи професии и професионални компетенции», когато се извършат необходимите промени от НАПОО. В **Приложение 8** е представен в **таблица 53** примерния проект за промяна на направленията, професиите и длъжностите по ПАБ и съответни аргументи и обосновки.

Раздел 6. АДМИНИСТРАТИВНА СРЕДА. ПРЕПОРЪКИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО ЗА ПРОМЯНА В НОРМАТИВНАТА УРЕДБА

Настоящият раздел присъства в анализа, но той не е водещ. В основата на нормативната база, регламентираща частната охранителна дейност е Законът за ЧОД, приет и действащ от февруари 2004 г. В настоящия анализ ЗЧОД често бива цитиран - **раздели 2. 1, 2. 2, 2. 7, 3, 4. 3.**

6.1. БАРИЕРИ ЗА НАВЛИЗАНЕ НА ПАЗАРА – АДМИНИСТРАТИВНИ, ТЕХНИЧЕСКИ, ПРАВНИ, СТРАТЕГИЧЕСКИ И ДР.

След последните промени и допълнения, приети от НС на 25.05.2011 г., може да се каже, че нашият ЗЧОД съответства на европейските изисквания, заложили в Директивата за услугите (2006/123/ЕС) от 12.12.2006 г. Същественото в случая е, че както търговци, така и охранители могат да работят в страните от ЕС, след като изпълнят изискванията на местното законодателство в страната, в която искат да работят. В България вече има фирми, които набират охранители – мъже и жени за работа в страните, които приемат български работници.

6.1.1. КОНКУРЕНЦИЯ ОТ СТРАНА НА ДЪРЖАВАТА

Министерството на вътрешните работи (МВР) е лицензиращ, контролиращ и санкциониращ орган по отношение на частната охранителна дейност в Република България, съгласно Закона за частната охранителна дейност (ЗЧОД) - чл. 14; чл. 23, ал. 1; чл. 41 и 46, ал. 1, както и съгласно Закона за МВР чл. 7, т. 16 и т. 23.

Същевременно МВР е участник на пазара на охранителните услуги, на основание на чл. 76 и чл. 77 от Закона за МВР, и се явява конкурент на частните търговски дружества, предоставящи охранителни и други услуги за сигурност.

Никой не би оспорил задачата на МВР за охрана на стратегически и особено важни обекти на територията на страната, формулирана в чл. 7, т. 7 от Закона за МВР, въпреки че такива обекти се охраняват и от частни охранителни фирми. Текстовете в чл. 76 и чл. 77 от Закона за МВР, обаче, регламентират възможности за структурите на МВР да сключват договори за извършване на всички видове охранителна дейност със „заинтересованите лица”, т. е. с всяко юридическо или физическо лице, за охрана на всички видове обекти на територията на цялата страна. Службите на МВР извършват охранителни услуги (стопанска дейност) срещу заплащане и участват на общо основание в конкурси по Закона за обществените поръчки (ЗОП), използвайки държавен ресурс (автомобили, техническо оборудване, държавни служители, радиочестоти и др), осигуряван за сметка на бюджета на държавата, който се формира и от данъци, плащани и от конкуренти на пазара - частните търговски дружества в сферата на сигурността.

1. Регламентирането в Закона за МВР на възможността МВР да извършва охранителни услуги на общо основание противоречи на:

- чл. 19, ал. 2 от Конституцията на Република България, която гласи: „Законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, като предотвратява злоупотребата с монополизма, нелоялната конкуренция и защитава потребителя.”; *Законът за МВР (чл. 76 и чл. 77) не гарантира еднакви условия и създава предпоставки за нелоялна конкуренция.*

- чл. 29 от ЗЗК, *защото уврежда интересите на конкурентите - частните охранителни фирми;*
- общите принципи на Европейския съюз за свободна конкуренция и на европейската практика - **контролиращ и лицензиращ орган да не бъде и конкурент** на пазара.

2. МВР извършва стопанска дейност, която и пряко, и косвено уврежда интересите на частните търговски дружества, извършващи охранителна дейност, защото се явява нелоялен конкурент на частния бизнес в сферата на охранителните услуги:

- Охранителната дейност на МВР по чл.76 и 77 от ЗМВР **се финансира косвено** и от частния охранителен бизнес, който плаща данъци на държавата;
- Структури на МВР участват на общо основание в процедури за обществени поръчки за охрана /най-често за охрана със сигнално-охранителна техника и видеонаблюдение/;
- Като контролиращ орган по ЗЧОД, МВР има достъп до информацията относно дейността на негови конкуренти, включително информация, която е търговска тайна;
- Съществува практика МВР да сключва договори с частни охранителни фирми за реагиране на алармени сигнали. Охранителните фирми спестяват ресурси /финансови, материални и човешки/ и осъществяват вид посредническа дейност между клиентите и МВР. Това води до неравнопоставеност на пазара и нелоялна конкуренция.

Тази съществуваща обстановка на пазара предизвиква сезирането на КЗК от страна на Българския съюз на индустрията за сигурност (БСИС) през 2009 г. БСИС е браншова организация, в състава на която влизат пет дружества: Българска асоциация на частните детективи (БАЧД), Българска камара за охрана и сигурност (БКОС), Национална асоциация на фирмите охраняващи с технически средства (НАФОТС), Национална асоциация на фирмите за търговска сигурност и охрана (НАФТСО) и Национална браншова асоциация „Пожарна и аварийна безопасност” (НБА-ПАБ), обединяващи фирми, които предоставят услуги за сигурност.

За изясняване на фактическата обстановка КЗК е поискала становища от Министерство на вътрешните работи, Съюз на фирмите за охрана и сигурност /СФОС/, Национална асоциация на лицата и сдруженията, извършващи частна охранителна дейност /НАЛСИЧОД/, Конфедерация на работодателите и индустриалците в България /КРИБ/ и съответните национални органи по конкуренция на страните от ЕС. Получени са отговори от: Чехия, Естония, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Ирландия, Италия, Литва, Люксембург, Холандия, Словения, Испания и Швеция, от които става ясно, че в нито една от тези държави законодателството не предвижда полицията да извършва охранителни услуги на договорна основа, подобни на тези, които се предлагат от частните охранителни фирми.

След като решението на КЗК не удовлетвори БСИС, Съюзът подаде жалба в Върховния административен съд на РБ. Съгласно определение на ВАС от 09.12.2010 г., жалбата е оставена без разглеждане. /Копие от цялата преписка по случая се намира в офиса на БСИС/.

6.1.2. ЕВРОПЕЙСКИЯТ МОДЕЛ НА ЧАСТНАТА ИНДУСТРИЯ ЗА СИГУРНОСТ И ПРОБЛЕМИТЕ В БЪЛГАРИЯ.

Нарастващата нужда от сигурност създава сериозно търсене на частни охранителни услуги, които трябва да бъдат предоставени с високо качество и по професионален начин, елиминирайки възможностите за злоупотреба. Затова секторът на частните охранителни услуги трябва да се развива на професионално ниво, да има авторитетен облик, добре обучен и високо квалифициран персонал, извличащ полза от добри условия за работа и съответстващо ниво на възнаграждение.

Бъдещето на частния охранителен сектор в България е свързано с процесите на европейско ниво и в света, с актуализиращата се система за борба с престъпността и тероризма. Повишеният пазарен дял на частната индустрия за сигурност води и до повишена отговорност пред обществото. Частният сектор е част от системата за национална сигурност и има все по-голямо значение за отделния гражданин и обществото като цяло.

Европейският пазар на частни охранителни услуги се нуждае от регулаторна рамка по минимум четири показателя: **кой може да бъде на пазара, кой може да бъде охранител, какво да бъде обучението и какъв да бъде контролът.**

Частният охранителен сектор ще се развива технологично, но човешкият фактор остава като основен ресурс, който трябва да бъде развиван и усъвършенстван. Затова социалните измерения на Европейския модел са свързани с развитието на професионалното обучение, здраве и безопасност, организация на методи и условия на работа.

Предоставянето на **качествени услуги** е един от основните приоритети в развитието на частните охранителни услуги в близките години в Европа. Качеството на охранителните услуги се определя от следните условия:

- Оборот и печалба, които да дадат възможност за органичен ръст в развитието на предприятията, за рефинансиране и модернизация;
- Стандарти, които да бъдат минимални и задължителни и да задават посоката, а не да са ограничител;
- Усъвършенстване на взаимоотношенията, от които зависи коректността в партньорството на частните охранителни дружества с работниците, клиентите и държавата;
- Мотивиращи заплати за охранителите, с които да издържат семействата си, да виждат бъдеще в професията си и да се гордеят с нея;
- Подобряване на качеството чрез усъвършенстване на организацията, рационализацията и модернизацията на услугите, да бъдат по-полезни и с по-ниска себестойност.

Разпределение на отговорността за качеството на охранителните услуги:

- **На държавата** – да установи основните правила, така че те да бъдат ефективни за положително развитие на пазара и качеството на охранителните услуги. Сертификацията и лицензирането следва да бъдат обвързани с качеството в дейността, а държавните органи да осъществяват системен и ефективен контрол.

- **На охранителния сектор** – да развива обучението на персонала, справедливо възнаграждение, усъвършенстване на организацията, да осъществява контрол по отношение на подизпълнителите. Стандартите за качество на услугите следва да са в хармония с лицензирането, професионалното обучение, организация на работата, етиката, здравето и безопасността в охранителната дейност.

Във все повече страни от Европа се развива **държавно-частното партньорство** в сферата на сигурността. Публичните институции са все по-мотивирани да приемат инициативи и становища от частния охранителен сектор, да се възползват от гъвкавостта и опита на неговите мениджъри, специалисти и експерти. На частната индустрия за сигурност се гледа като на актив в борбата с престъпността, а правилното използване на този актив дава много добри резултати във Великобритания, Холандия, Франция, Швеция и др. Партньорството се разглежда в смисъл на участие в съвместна дейност на национално, регионално и местно ниво, в която страните работят съвместно за достигане на общи и ясни цели. При това съществува разграничаване на отговорностите, задачите и правомощията и няма йерархия между страните. В България се изпълняват подобни проекти, но за тях няма достатъчно информация. Най-показателен и

успешен в това отношение е проектът между Министерство на правосъдието и българска охранителна фирма в сферата на електронния мониторинг на лишени от свобода с мярка „Пробация”.

Европейският модел има отношение и към следните въпроси:

- Директивата за услугите и хармонизацията в индустрията за сигурност. Частните охранителни услуги временно са изключени от обсега на директивата за услугите на вътрешния пазар, защото хармонизацията на сектора на европейско ниво има нужда от време по отношение на правните, търговските и социалните условия поради национални различия в законодателствата, политиката, традициите и др.;
- Все още няма обща дефиниция за частна охранителна дейност; частният и публичният сектори даже на национално ниво имат различни определения;
- Нараства търсенето на частни охранителни услуги при силна конкуренция и по-високи изисквания на пазара, но при липса на баланс между качество и цени на услугите;
- Съществуват проблеми на национално ниво, свързани със спад на професионализма, ниско заплащане на охранителите, увеличаване на недекларираната дейност, “сивата” икономика, корупцията и нелоялната конкуренция.

За дейностите по ПАБ:

Европейския модел се характеризира с ясни правила и критерии, за създаването и функционирането на пожарните и аврийни служби. Тежестта на издръжката на службите за оперативна намеса при пожари, аварии и катастрофи се пада на общините. Службите се организират и ръководят от общините, т.е., системите са децентрализирани. Широко са развити доброволни структури за подпомагане на общинските структури при тежки инциденти или за самостоятелни действия в по-малките населени места.

Определени са критерии за създаване на задължителни служби в рискови обекти, които се прилагат независимо от вида на собствеността и статута на обектите.

Застрахователните компании са основната движеща сила на пожарната превенция и иновациите. Те са определили своите изисквания със конкретни стандарти в различните области на дейност по ПАБ, които в различните страни имат различен статут, но преобладават страните, в които стандартите за ПАБ се прилагат задължително.

Всички останали дейности по ПАБ се упражняват от предприятия, търговци и частно правни субекти, като регулирането на дейностите се извършва чрез прилагането и точното спазване на стандартите за ПАБ. Контролът по изпълнението е двустранен, като водещи са застрахователите а контролните органи на общинско и държавно ниво извършват дейността си без да ограничават търговците с въвеждането на разрешителни и лицензионни режими.

Разследването на обществено опасните престъпления, каквито са палежите и взривяванията са определени да се извършват от полицията, като за тези специализирани разследвания са създадени всички възможни технически структури, институти, лаборатории, центрове за изпитвания, които имат статут на независими органи и са изведени от държавните структури. В тези разследвания могат да участват и частните детективи, които обикновено се наемат от застрахователните компании или са част от персонала на тези компании. Същите са специализирани точно в конкретните области и упражняват дейността си ако се наложи във всяка държава, където застрахователната компания има клиенти.

Изводите представени за охранителната дейност в началото на този раздел са приложими и за дейностите по ПАБ.

Българският модел на осъществяване на дейностите по ПАБ не съвпада с европейския модел и следва да бъде променен.

6.2. ПРЕПОРЪКИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЯНА

Проблем 1: В сферата на услугите и особено в охранителната дейност най-справедливо и реално за всички участници в процеса /възложител, изпълнител, охранител/ е почасовото планиране, отчитане и заплащане на изпълнената услуга. То е справедливо за работника, защото знаейки колко часа е отработил в месеца /планирани и извънредни/, знае какво възнаграждение ще получи. То е справедливо и за възложителя и изпълнителя, защото почасовото планиране и отчитане е конкретно и прозрачно. Неефективна е практиката и схващането, че възложителят да купува хора, а не услуга. В България са единици предприятията от бранша, за които това е основен начин на планиране и отчитане обема на услугите. Тенденцията е европейската практика да навлезе и при нас, тъй като това е съвременния и перспективен начин за упреждаване на този бизнес.

Предложение 1: Въпросът за почасовото планиране, отчитане и заплащане на охранителните услуги е пряко свързан с мотивацията за работа и разграничаване на компетенциите на охранителите. Отчитането на изпълнението на услугите е възможно и в други единици, но основното е те да са унифицирани, за да има сравнимост при избор на изпълнител.

Проблем 2: Много ограничено е участието фирми от охранителния сектор в двете оперативни програми, които биха имали най-добро приложение в дейността и във финансов аспект. В бранша няма достатъчно информация, чрез която популярно да се обясни какви са целите, технологиите и възможностите при подготовката и изпълнение на проектите по Оперативните програми «Развитие на човешките ресурси» и «Конкурентноспособност».

Предложение 2: С участието на компетентни и с практически опит специалисти да се проведе семинар за ръководителите от охранителния бранш за включване в подходящи оперативни програми, които биха способствали за повишаване нивото на обучение на персонала и качеството на услугите.

Проблем 3: Начините на подготовка на персонала /начална и продължаваща/, които се практикуват от предприятията в повечето случаи са формални. Малко са работодателите в сектора, които инвестират в квалификацията на персонала си - изпълнителски, средно ръководен, специалисти, мениджърски. Наличието на специалности в няколко от водещите ВУЗ-ове, специализираните колежи и ЦПО не се използват рационално, не се проучват нуждите на предприятията от бранша, за да се планират съответните подготовки, квалификации и практики.

Предложение 3: Да се разширява сътрудничеството между ВУЗ-овете и техните специализирани катедри с предприятията, наброяващи повече от 500 служители. Колежите и ЦПО да предлагат своите услуги на предприятията не само по електронната поща и чрез рекламни материали, а да отидат в предприятията и да разговарят директно.

Проблем 4: Продължава провеждането на порочни процедури за обществени поръчки и такива в полза на определени участници. В документацията за конкурсите се залагат странни условия, критерии за подбор, технически изисквания и показатели за оценка. Много възложители на ОП за охрана спестяват от сигурност, включително за отговорни и рискови обекти, притискат участниците в обявените процедури за нереално ниски цени на услугите, което в повече от случаите е свързано с човешкия фактор и се отразява негативно върху мотивацията на охранителите за качествено изпълнение на задълженията. Такива възложители, подценявайки потенциалните рискове, не само не получават качествена услуга, но създават предпоставки за нарушаване на нормативни актове от страна на изпълнителите, за увеличаване на «сивия» сектор в охранителния бранш, на нерегламентираната дейност и нелоялната конкуренция.

Предложение 4: Необходими са промени в ЗОП, които да доведат до максимална обективност в процедурите за ОП, да ограничат до минимум порочните практики и конкурсите с предизвестен победител. При подготовка на заданията възложителите да привличат независими експерти, професионалисти по темата на поръчката. А при оценка на документите за конкурса да привличат независими експерти в областта на оценка на рисковете, охранителната дейност, използването на ТСС и мениджмънт на сигурността.

Проблем 5: В настоящия анализ за 2009 г. са представени данни за 20 специализирани детективски фирми, с 248 служители и получени приходи от дейността 5,4 млн. лева. Това са регистрираните трудови договори в НОИ и данните е възможно да са коректни. У нас много охранителни фирми съвместяват охранителната и детективската дейности, което не е толкова странно, ако се погледне чуждото законодателство.

Професията „частен детектив” към днешна дата не е регламентирана в българското законодателство, а на фона на ескалиращата престъпност и мудността на органите на реда детективската дейност процъфтява. Но в никакъв случай не може да се твърди, че дейността, извършвана от частните детективи, е незаконна. Напротив - още от римското частно право е известен принципа „Всичко, което не е забранено, е разрешено”, който намира приложение чрез правилото на чл. 9 от Закона за задълженията и договорите: *Страните могат свободно да определят съдържанието на договора, доколкото то не противоречи на повелителните норми на закона и на добрите нрави*. И въпреки, че законът не забранява частните детективски услуги, празнотата, която е оставена, влече сериозни негативи, както за лицата предоставящи услугата, така и за клиентите им. Частната детективска дейност е сериозна задача, в която се замесват значителни лични и материални интереси - семейни и бизнес тайни, обстоятелства, уронващи престижа, факти от значение за наказването за извършени престъпления и други. Нормално е да се регулира дейността и лицата, които се занимават с нея, подобно на много други дейности - ЧОД, юристи, медици и т.н.

Предложение 5: Детективските фирми многократно на различни форуми са поставяли въпроса за създаване на **Закон за частната детективска дейност**, който ще защити правата на клиентите, ще изчисти пазара от така наречените „детективи-ментета” и ще създаде условия, в които частният детектив може да работи ефективно. В края на 90-те години в НС имаше внесен проектозакон, който обаче остана необсъден. Един такъв закон би създал предпоставки за пълноценно сътрудничество между органите на реда и частните детективи, които имат преимуществата на мобилността, липсата на бюрокрация и наличието на съвременна професионална техника. Трансграничният характер на борбата с престъпността ще създаде благоприятни условия за международно сътрудничество. С приемането на Закон за частната детективска дейност би било възможно регламентирането на професията **„Частен детектив”**. Частната детективска дейност е регламентирана със закони в Австрия, Канада, Русия, САЩ, Турция, Япония, Холандия, Великобритания, Австралия, Испания, Мексико и други страни.

Проблем 6: Тенденциите в Европа, а вече и у нас са: техническите системи за сигурност постоянно да се усъвършенстват, да могат да решават комплексни задачи, контролирани от разстояние, да изместят в някои сектори физическата охрана, като по-скъпа услуга и понякога субективна в действията си. В документите на ЕС за вътрешните услуги, включително и тълкуването *„услуги за сигурност”* в нашия закон от февруари 2010 г. (ЗДПУ), монтирането, поддръжката и ремонтът на техническите средства и системи неправилно попада в полето на приложение на Директивата. Трябва реално да се оценява, че на инсталаторите стават известни много подробности от охраняваните обекти - територии, сгради и помещения, охранителни

системи, организация на охраната, охраняване активи. Това обстоятелство създава предпоставки чрез нелоялни служители чувствителна информация да достигне и до криминалния контингент.

Предложение 6: Предприятията, които имат основен предмет на дейност монтаж, поддръжка и ремонт на ТСС, да лицензират служителите, които извършват тези услуги. Предприятията, за които това не е основна, а съпътстваща дейност, също да лицензират своите служители, заети в нея. Целта е да се елиминира участието на криминално проявени или недостатъчно надеждни лица в дейности, свързани с чувствителна информация. Лицензирането може да се извършва по определени критерии, подобно на заетите в ЧОД, а отговорност за това да носят работодателите/ръководителите на предприятията. В контекста на гореизложеното, препоръчително е и самите предприятия, занимаващи се с инсталация, поддръжка и сервиз на охранителни системи, да подлежат на регистрационен режим в МВР, за да има повече прозрачност и улеснение при разследване на посегателства.

Предложение 7: Необходимо е да се актуализират Наредбите I-121/24.06.2004 г. „За реда за организиране охраната притранспортиране на ценни пратки и товари“ и I-171/02.07.2001 г. „За организиране и контрола по обезпечаване сигурността на банките и небанковите финансови институции“, тъй като те не са реално изпълними и не съответстват на развитието на дейностите и съответните сектори в ЕС.

Гореизложените предложения не претендират за изчерпателност и при по-подробен анализ биха могли да се обосноват още по-детайлни мерки за оптимизиране на бизнес средата.

За дейностите по ПАБ:

Предложение 8:

Организацията на дейностите по пожарна и аварийна безопасност трябва изцяло да се промени и съобрази с тази в европейските страни. Това може да се извърши само ако се създадат проекти и се приемат:

1. Отделен **специализиран закон**. Подходящо е заглавието: **„Закон за пожарната и аварийна безопасност“**;

На основата на такъв специализиран закон могат и трябва да бъдат съставени отделни проекти за закони:

2. „Закон за строително-техническите и технологически правила и норми за пожарна и аварийна безопасност“;
3. „Закон за камарата на пожарните инженери“;
4. „Закон за услугите по пожарна безопасност“.

Предложение 9:

Необходимо е да се извършат изменения и допълнения в:

1. Националния класификатор на професиите и длъжностите/НКПД/, като в него се включат пропуснати съществуващи професии свързани с ПАБ. Същите конкретно са отбелязани в **Приложение 7** и по т.4 на **Приложение 8** на този анализ.

2. В списъка на регулираните професии да се добавят всички професии по ПАБ.

3. В КИД да се внесат изменения и допълнения, като се отчетат дейностите по ПАБ.

Предложение 10:

За дейностите по ПАБ е възможно и трябва да бъдат въведени стандарти отнасящи се до квалификацията на човешките ресурси. Същите да послужат като основа при сертификация на персонала, който има право да ги извършва.

Гореизложените предложения не претендират за изчерпателност и при по-подробен анализ биха могли да се обосноват още по-детайлни мерки за оптимизиране на бизнес средата.

Раздел 7. ИЗВОДИ И ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Настоящият секторен анализ, изготвен от екип на Българска камара за охрана и сигурност и Национална браншова асоциация „Пожарна и аварийна безопасност“, не претендира за изчерпателност, тъй като е първи опит да се анализира и обобщи състоянието на бранша, да се открият основните проблеми и да се предложат оптимални решения. Секторът има голямо икономическо и обществено значение, осигурява заетост на достатъчен брой лица, за да може да бъде определен като значим и заслужаващ внимание и подкрепа за развитие.

Поради по-специфичните си правомощия и компетенции, човешкият фактор в сектор „Охрана и разследване“ трябва да бъде предмет на още по-подробен секторен анализ. За по-високата му степен на полезност при неговото изготвяне в екипа е препоръчително да бъдат включени експерти от трите подсектора, по дейността „Пожарна и аварийна безопасност“, НБУ – София, ТУ – Варна, Академията на МВР, както и да се осигури достъп до необходимите данни от CoESS, EUROALARM, EUROFEU и ESTA.

Раздел 8. ЛИТЕРАТУРНИ ИЗТОЧНИЦИ

1. Частните охранителни услуги – Христо Иванов, изд. МВР – Академия 2006 г.
2. БИЗНЕСЪТ – частна охранителна дейност – Христо Иванов, Изд. Албатрос 2005 г.
3. CoESS и UNI-Europa, „Към Европейски модел на частната сигурност”, Мадрид 2004 г.
4. „Вътрешна стратегия за сигурност на ЕС в действие”, 22.11.201 г. – ЕК
5. CoESS, Трета бяла книга за частната сигурност, Белгия 2010 г.
6. Трети Европейски висш форум на частната сигурност – 10.12.2010 г., Брюксел
7. Директива 2006/123/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12.12.2006 г. относно услугите на вътрешния пазар и Ръководство за прилагане на директивата
8. „Някои аспекти относно специфичните права на частния охранител” – доклад на доц. Д-р Л. Тимчев от Академия на МВР на Кръглата маса „20 години бизнес в сигурността”, София 2010 г.
9. Закон за частната охранителна дейност
10. Наредба № 9 на МОН
11. Закон за противопожарната охрана-1979 г.
12. Закон за МВР и ППЗМВР
13. Закон за устройство на териториите
14. Закон за камарата на архитектите и инженерите по инвестиционно проектиране.
15. Закон за безопасни и здравословни условия на труд
16. Наредба I-з 1971 от 29.10.2009 г. за строително техническите правила и норми за осигуряване на безопасност при пожар на МВР и МРРБ
17. Наредба I-з 2377 от 15.09.2011 за правилата и нормите по пожарна безопасност при експлоатация на обекти на МВР и МРРБ
18. Наредба I-з 2815 от 07.11.2011 за осъществяване на разрешителна и контролна дейност на търговци, извършващи дейности по пожарна безопасност в обекти и/или експлоатация на обекти на МВР
19. Наредба за условията и реда за издаване на лицензи на консултанти за оценяване на съответствието на инвестиционните проекти и/или упражняване на строителен надзор от 11.11.2003 г. в сила от 01.01.2004 г. на МРРБ.
20. НАРЕДБА № Iз-2377 от 15 септември 2011 г. за правилата и нормите за пожарна безопасност при експлоатация на обектите от 15 септември 2011 г. на МВР и МРРБ (ДВ, бр. 81 от 2011 г.)
21. БДС EN ISO 9001 „Системи за управление на качеството”;
22. ISCO-88 „International standard Classification of Occupations”
23. Европейската директива 96/82/ЕО на Съвета от 09.12.1996 г. относно контрола на опасностите от големи аварии, които включват опасни вещества./ Известна като Директива SEVESO II/;
24. Директива 2003/105/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16.12.2003 г. за изменение на Европейската директива 96/82/ЕО.

25. Регламент ЕО № 842/2006 относно някои флуорирани парникови газове и последвалото ПМС № 336 от 23.12.2008 г. и утвърдената с него Наредба за осъществяване на контрол и управление на веществата, които разрушават озоновия слой.
26. БДС EN 12845 „Стационарни пожарогасителни инсталации. Автоматични спринклерни инсталации. Проектиране, монтиране и поддържане”;
27. БДС EN 12416-2 „Стационарни пожарогасителни инсталации. Инсталации с прах. Част 2: Проектиране, изграждане и поддържане”;
28. БДС EN 15004-1 „Стационарни пожарогасителни инсталации. Инсталации за гасене с газообразни вещества. Част 1: Проектиране, монтиране и поддържане (ISO 14520-1:2006, с изменения)”;
29. БДС EN 13565-2 „Стационарни пожарогасителни инсталации. Инсталации с пяна. Част 2: Проектиране, изграждане и поддържане”
30. БДС EN 12101 „Системи за управление на дим и топлина”.
31. БДС EN 671-3 „Стационарни противопожарни системи. Системи с маркуч. Част 3: Поддържане на макари с полутвърд маркуч и системи с плосък маркуч”.
32. БДС EN 3 „Пожарогасители носими”
33. БДС ISO 11602 „Защита срещу пожар, носими и возими пожарогасители”
34. СД CEN/TR 15276-2 „Стационарни пожарогасителни инсталации. Пожарогасителни инсталации с кондензирали аерозоли. Част 2: Проектиране, монтиране и поддържане”;
35. СД CEN/TS 14816 „Стационарни пожарогасителни инсталации. Инсталации с разпръскване на вода. Проектиране, монтиране и поддържане”.
36. ADR - Международна конвенция за превоз на опасни товари по пътищата.
37. ICAO - Международна конвенция за превоз на опасни товари по въздух.
38. IMO - Международна конвенция за превоз на опасни товари –воден транспорт.
39. RID - Международна конвенция за превоз на опасни товари по жп транспорт.
40. OHSAS- Европейски стандарт за сертификация на дейности по осигуряване на безопасни условия на труд.
41. Инж. Стефан Димитров, д-р – „Димо и взривозащита на сгради при пожар”
42. Доц. Инж. Иванчо Богоев, д-р – „Пожарогасители”
43. NFPA 1000 „Standart for Fire Service Professional Qualifications Accreditation and Certification Systems”
44. NFPA 1001 „Standart for Fire Fighter Professional Qualifications”
45. NFPA 1002 „Standart for Fire Aparatus Driver/Operator Professional Qualifications”
46. NFPA 1021 „Standart for Fire Offrcer Professional Qualifications”
47. NFPA 1031 „Standart for Professional Qualifications for Fire Inspector and Plan Exsaminer”
48. NFPA 1041 „Standart for Fire Service Instructor Professional Qualifications”

Раздел 9. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1.

ТАБЛИЦА 40 Специалности в сектор ДОР, предлагани в Центровете за професионална подготовка в отделните региони на България

Населено място	Наименование на ЦПО	8610101	8610102	8610103	8610104
Видин	Център за професионално обучение към "БРЕЙН ГРУП"			X	
Лом	ЦПО към "Регионален център за развитие и усъвършенстване на човешките ресурси" ЕООД, гр. Лом	X	X	X	
Враца	ЦПО към ЕТ "МЕКСИКО – ПЕ – Петър Йорданов", гр. Враца	X	X	X	
Враца	"АВТО ШКОЛА" ЕООД, гр. Враца	X	X	X	
Враца	Сдружение с нестопанска цел "Дом на науката и техниката", гр. Враца	X	X		
Враца	ЕТ "Деметра – Мая Антова", гр. Враца	X			
Плевен	ЦПО към Сдружение с нестопанска цел "Научно технологичен съюз"	X	X	X	
Плевен	Център за чужди езици и мениджмънт ООД	X	X	X	
Плевен	ИКОМС ЕООД, гр. Плевен	X	X	X	
Ловеч	ЦПО към ЕТ "Према – Св. Марков – П. Марков", гр. Ловеч	X	X	X	
В.Търново	Сдружение "Дружество за разпространение на знания Мисъл-Велико Търново"			X	
В.Търново	ЦПО към "ИНТЕЛЕКТИ" ООД, гр. Велико Търново	X	X	X	
Добрич	ЦПО към "ПРОСПЕРИТИ" ООД	X	X	X	
Добрич	Център за професионално обучение към "АВТОШКОЛА ПАНТЕЛЕЕВ" ЕООД	X	X	X	
Каварна	ЦПО към Междуучилищен център за трудово – политехническо обучение			X	
Албена	"Албена" АД			X	
Шумен	"БОНЕВ КОНСУЛТ" ЕООД, гр. Шумен	X	X	X	
Бургас	ЦПО към МЕЖДУНАРОДЕН ЦЕНТЪР ЗА КОМУНИКАЦИИ И РАЗВИТИЕ I.C.D. ООД			X	
Бургас	Сдружение с нестопанска цел "Бизнес център Бургас"	X	X	X	
Поморие	ЦПО към „ЦЕНТЪР ЗА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ И ОБУЧЕНИЕ РОЛА" ООД			X	
Сливен	ЦПО към "ЕСО КОМЕРС" ООД	X	X	X	
Сливен	Фондация "Европейски младежки инициативи", гр. Сливен			X	
Ямбол	Център за професионално обучение към "Аполис А. А." ЕООД	X	X	X	
Ямбол	ЕТ "ИНА – 68 – ВЕНЕЛИН СТОЯНОВ"	X	X	X	
Ст. Загора	Център за професионално обучение към Консорциум "БРАЯН" ООД, гр. Ст. Загора	X			
Ст. Загора	ЕТ "АЛФА - Христо Стефанов", гр. Стара Загора,	X			
Казанлък	Център за професионално обучение към ЕТ "Андела-Анна Трифонова"	X	X	X	
Казанлък	Център за професионално обучение към "БЕЧ" ЕООД, гр. Казанлък	X	X	X	
Казанлък	Център за професионално обучение към "ИЗОБЛОК" ЕООД, гр. Казанлък	X	X	X	
София	Център за професионално обучение към "ЕГИДА - София" ЕАД, гр. София	X			
София	Център за професионално обучение към сдружение с нестопанска цел "Национален център за социална рехабилитация", гр. София	X			
София	"Секюрити Група Алфа" ЕООД, гр. София	X			
София	Национална Асоциация за Икономическа и Социална Интеграция, гр. София	X	X	X	
София	Сдружение "Съюз за стопанска инициатива", гр. София	X			
София	Сдружение "Национална браншова камара "Охранители и детективи" гр. София	X	X	X	
София	Център за професионално обучение към "ТРЕЙНСОФТ" ЕООД, гр. София	X			
София	ЦПО към "АХАД - БИЗНЕС УНИВЕРСАЛ" ЕООД, гр. София	X	X	X	
София	ЦПО към Експертно-образователен консултативен център ЕООД, гр. София	X	X	X	

София	ЦПО към ТРИНИТИ ЕС ООД, гр. София	X			
София	ЦПО към Ака Те ООД, гр. София	X	X	X	
София	ЦПО към БС Институт ЕООД, гр. София	X			
София	сдружение ЕКО РЕСУРС 2001, гр.София	X	X	X	
София	ЦЕНТЪР ЗА УПРАВЛЕНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ АД, гр. София	X	X	X	
София	"Секюрити форс Трейнинг" ООД, гр. София	X	X	X	
София	"АЛФА ТРЕЙД КЪМПАНИ" ЕООД, гр. София			X	
София	"Безконтактни мултиплексорни вериги" ЕООД, гр. София			X	
София	ЦПО към Сдружение "Туристическо дружество - Черни връх", гр. София	X	X	X	
София	ЦПО към "СЪКСЕС-04" ЕООД, гр. София	X	X	X	
София	ЦПО към "МБТС" ЕООД, гр. София	X	X	X	
София	ЦПО към "ФЕЪРПЛЕЙ ИНТЕРНЕТЪНЪЛ" АД, гр. София			X	
София	Център за професионално обучение към "ВИКИНГ 1" ЕООД, гр. София	X	X	X	
София	Център за професионално обучение към "ЦЕБО - 99" ООД, гр. София	X	X	X	
София	Център за професионално обучение към "Джоли" АД, гр. София	X	X	X	
София	Център за професионално обучение към "ИНФОГРУП БГ" ООД, гр. София	X	X	X	
София	ЦПО към Сдружение "Алианс за регионални и граждански инициативи", София	X	X	X	
София	ЦПО към "Сдружение с нестопанска цел "Сдружение за социална интеграция и взаимопомощ", с. Жабокрът, община Кюстендил	X	X	X	
София	Център за професионално обучение към Сдружение "Институт за приложни социално икономически изследвания и продължаващо обучение", гр. София	X	X	X	
София	Център за професионално обучение към "ВИ-ДЖИ-2007" ООД, гр. София		X	X	
София	Център за професионално обучение към "БЕРЕТА ТРЕЙДИНГ" ООД, гр. София	X	X	X	
София	ЦПО към фондация "Демокрация и сигурност", гр.София	X	X	X	
София	Център за професионално обучение към "ИПОН 1" ООД, гр. София	X	X	X	
София	Център за професионално обучение към "ГРУП - 7" ЕООД, гр. София	X	X	X	
София	Център за професионално обучение към "МОДЕЛ – СЕКЮРИТИ" ЕООД, гр. София	X	X	X	
София	"ОЙРОШПЕД" АД, гр. София	X	X	X	
София	"СОФИЯ АУТО БГ" ЕАД, гр. София		X	X	
София	"Г4С СЕКЮРИТИ СЪРВИСИЗ БЪЛГАРИЯ" АД, гр. София	X	X	X	
София	"АРГО ИМПЕКС" ООД	X	X	X	
София	"ХАРМОНИЯ 1" ООД	X	X	X	
София	Сдружение "ЦЕНТЪР ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ СВЕТЛИНА"	X	X	X	
София	"ХЕКС ИНТЕРНЕТЪНЪЛ" ООД	X	X	X	
София	"Командос – АС" ЕООД	X	X	X	
София	"Международен център за професионално обучение "Алфа" ЕООД	X	X	X	
София	ЦПО към Бизнес център "Информа интелект" ООД	X	X	X	
София	ЦПО към „ЦЕНТЪР ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ ЗОРА“ ЕООД	X	X	X	
София	Център за професионално обучение към „ПС Гард“ ЕООД	X	X	X	
Ботевград	Център за професионално обучение към "ИВАИ" ЕООД	X	X	X	
Ботевград	ЦПО към КОНТЕСА АД, гр. Ботевград	X	X	X	
Долна Баня	"ФИТОГАРД 2003" ООД, гр. Долна баня	X	X	X	
Благоевград	Център за професионално обучение към "АВС-Е" ЕООД	X			
Благоевград	Център за професионално обучение към Сдружение с нестопанска цел "ИНСТИТУТ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И МЕНИДЖМЪНТ", гр. Благоевград	X			
Благоевград	ЦПО към МЕЖДУУЧИЛИЩЕН ЦЕНТЪР ПО ТРУДОВО - ПОЛИТЕХНИЧЕСКО ОБУЧЕНИЕ, гр. Благоевград	X	X	X	
Благоевград	Сдружение с нестоп. цел "РЕГИОНАЛНО ДРУЖЕСТВО "ЗНАНИЕ", гр. Благоевград	X	X	X	

Сандански	ЦПО към СД “КАМЕЛИТА – ПЖ – ЖИЛКОВ, ПЕТРОВ, ПЕТРОВ”, гр. Сандански			X	
Сандански	ЦПО към СД "КАМЕЛИТА - ПЖ - Жилков, Петров, Петров", гр. Сандански	X	X	X	
Дупница	Център за професионално обучение към “БОНИ РИЕ” ЕООД, гр. Дупница	X	X	X	
Пловдив	Частен професионален колеж "Източен европейски образователен център"				X
Пловдив	ЦПО към ЕТ "ИКОНОМИКСКОНСУЛТ – ТГ – Стоянка Ганева", гр. Пловдив	X		X	
Пловдив	ЦПО към ЕТ “ДРАГАНОВА-31- Гана Драганова”, гр. Пловдив	X	X	X	
Пловдив	“ИНФОРМА” ЕООД, гр. Пловдив	X	X	X	
Пловдив	Сдружение “ЦЕНТЪР ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ – КОЛЕЖ ПО ИКОНОМИКА И АДМИНИСТРАЦИЯ”	X	X	X	
Пазарджик	Център за професионално обучение към сдружение "Училищен спортен клуб по конен спорт "Терес", гр. Пазарджик	X	X		
Пазарджик	ЦПО към "Техно-строй комплект" ЕООД, гр. Пазарджик	X	X	X	
Кърджали	ЦПО към сдружение с нестопанска цел “Академия БГ”, гр. Кърджали	X			
Габрово	ЦПО към Международен център за специална подготовка по охрана и сигурност "АЛФА-МЕТАЛ" ООД	X	X	X	
Русе	"Практик груп" ЕООД, гр. Русе	X	X	X	
Русе	Център за професионално обучение към “Верити България” ЕООД, гр. Русе		X	X	
Тутракан	ЦПО към ЕТ СК Капитал Милена Иванова, гр. Тутракан	X	X	X	
Тутракан	Център за професионално обучение към "Диона" ЕООД, гр. Тутракан	X	X	X	
Тутракан	Център за професионално обучение към “ЛЪКИДРАЙВ” ЕООД, гр. Тутракан	X	X	X	
Варна	“БЕТА ЛОГИСТИКА” ООД, гр. Варна	X	X	X	
Варна	“ТИМ СЕКЮРИТИ АКАДЕМИ” ЕООД	X	X	X	
Варна	ЦПО към "Грос-стар-7" ЕООД, гр. Варна	X	X	X	
Варна	СТИК ЕООД, гр. Варна	X	X	X	
Варна	ЦПО към "Център за обучение и преквалификация" ЕООД, гр. Варна		X	X	

Източник: **НАПОО**

Приложение 2.

ТАБЛИЦА 44 Основни функции и нормативна уредба по ПАБ

Държава	Основни функции	Нормативна уредба
Австрия	1. Предотвратяване на пожари. 2. Гасене на пожари 3.Разследване на причините за пожари. 4. Участие в ликвидиране на последствията от технически аварии. 5. Участие в ликвидиране последствията от природни бедствия. 6. Различна помощ на населението.	Законодателството на държавите членки на федерацията
Англия и Уелс	1. Гасене на пожари. 2. Пожарен контрол и профилактика. 3. Спасителни дейности. 4. Оказване на хуманитарна помощ 5. Защита на околната среда 6. Изпълнение на част от задължения на службата за медицинска помощ.	Закон за пожарната служба - 1947 и 1959 г.
Белгия	1. Предотвратяване на пожари. 2. Гасене на пожари. 3. Разследване на причините за пожари. 4. Участие в ликвидиране на последствията от технически аварии и природни бедствия. 5. Евакуация на пострадали от зоната на аварии и пожари.	Закон за пожарната служба от 30.07.1979 г. Закон за гражданската отбрана от 01.12.1963 г
България	1. Пожарогасителна дейност. 2. Аварийно спасителна дейност. 3. Държавен противопожарен контрол 4. Научно- приложна дейност. 5. Събиране, обработване и предоставяне на информация за пожарната и аварийна безопасност	Закон за МВР от 1997 г. с изменения и допълнения 2010 г.
Германия	1. Гасене на пожари. 2. Пожарен контрол и профилактика 3. Санитарно медицинска помощ. 4. Аварийно спасителна помощ. 5. Предотвратяване на катастрофи. 6. Борба с замърсяване на околната среда.	Законодателството на страните членки на федерацията /провинции/
Гърция	1. Помощ при пожари и стихийни бедствия, включително спасяване на пострадали. 2. Защита на имуществото до пристигане на полицията или собственика. 3. Оказване на помощ на лица, пострадали при спиране на асансьори и пътно- транспортни произшествия. 4. Разследване на палежи.	Закон за пожарната защита № 1461 от 1930 г.
Дания	1. Предотвратяване на пожари. 2. Гасене на пожари. 3. Бърза медицинска помощ и други спасителни действия.	Национален закон от 1992 г.
Естония	1. Гасене на пожари 2. Противопожарна профилактика. 3. Ликвидиране последствията при аварии с хора,	Закон за защита на гражданите от 1992 г.

	имущество или предотвратяване и отстраняване възможни щети за екологията	
Ирландия	1. Гасене на пожари и аварийно спасителна дейност. 2. Участие при ликвидиране последствията от пътно -транспортни произшествия и в операции с опасни вещества. 3. Оказване на първа медицинска помощ.	Закон за пожарната безопасност 1980 г.
Испания	1. Гасене на пожари. 2. Спасяване на хора и имущество. 3. Контрол по спазване на мерките за пожарна безопасност. 4. Противопожарна профилактика. 5. Медицинска помощ и транспорт на болни.	Закон № 7 от 02.04.1985 г.
Италия	1. Гасене на пожари 2. Противопожарен надзор. 3. Гражданска отбрана 4. Борба със замърсяване на околната среда	9 закони и декрети започвайки от 1941 г. и завършвайки 1983 г.
Латвия	1. Провеждане- изпълнение на мерки за пожарна безопасност. 2. Обезпечаване на мерки за предпазване от пожари. 3. Провеждане на спасителна дейност.	Закон за пожарната безопасност 1992 г.
Люксембург	1.Противопожарна профилактика. 2. Гасене на пожари. 3. Отстраняване на опасности. 4. Помощ при аварии. 5. Техническа помощ. 6. Транспортиране на опасни товари. 7. Спасяване на хора, животни и имущество	Закон на общините от 1988 г. Херцогски указ от 1992 г.
Норвегия	1. Гасене на пожари. 2. Работа с населението. 3. Аварийно спасителна дейност. 4. Оказване на медицинска помощ 5. Контрол на сигнализацията / при пожар/.	Закон за пожарната охрана 1987 г.
Полша	1. Гасене на пожари. 2. Пожарна профилактика. 3. Аварийно- спасителни дейности. 4. Оказване на медицинска помощ.	Правно регулиране с няколко нормативни акта.
Русия	1. Предотвратяване на пожари. 2. Гасене на пожари. 3. Провеждане на първоначални аварийно-спасителни работи в зоната на аварии. 4. Държавен противопожарен надзор	1. Закон за пожарната безопасност – 1994 г. регламентира статута и структурите, правата и задълженията и 2. Закон за строително-техническите правила и норми за пожарна безопасност 3. Закон за извънредните ситуации
Румъния	1. Гасене на пожари. 2. Спасителна дейност 3. Ликвидиране на последствията при катастрофи и	Закон № 40 от 1991 г. Декрет № 232 от 1974 г.

	стихийни бедствия. 4. Проверка на мерките за пожарна безопасност. 5. Разглеждане на строителни проекти и използване на опасни вещества. 6. Обучение за мерките по пожарна безопасност. 7. Разследване и установяване на причините за пожар. 8. Изпитване на огнезащитно облекло.	
Словакия	1. Предотвратяване на пожари. 2. Гасене на пожари. 3. Техническа помощ при аварии и други опасни ситуации. 4. Първа медицинска помощ. 5. Аварийно- спасителна дейност при наводнение и аварии с опасни товари.	Закон за пожарната охрана на Словашкия национален съвет № 126 от 1985 г.
САЩ	1. Гасене на пожари. 2. Пожарна профилактика 3. Техническа помощ. 4. Аварийно- спасителна дейност 5. Помощ на населението	Закон за пожарната безопасност 1974 г. Нормативни актове на местните власти в отделните щати
Унгария	1. Гасене на пожари. 2. Пожарен контрол и профилактика. 3. Оказване на техническа помощ. 4. Отстраняване на последствията от бедствия и аварии	Национален закон № 13 от 1973 г.
Финландия	1. Гасене на пожари. 2. Профилактична дейност. 3. Техническа помощ при ПТП, Взривове, замърсяване на околната среда. 4. Аварийно- спасителна дейност. 5. Гражданска отбрана.	Декрет за пожарната и спасителна служба от 1975 г. с последващи изменения и допълнения
Франция	1. Предотвратяване на пожари. 2. Гасене на пожари. 3. Химическа защита. 4. Ликвидиране на аварии с нефт и нефтопродукти. 5. Радиационна защита. 6. Оказване на помощ на населението при стихийни и други бедствия.	Закон за модернизация на гражданската безопасност 13.03.2004 г.
Холандия	1. Профилактика, ограничаване и гасене на пожари. 2. Подготовка и координация на действията при овладяване на стихийни бедствия. 3. Помощ на жителите в райони в съседство с местата на аварии 4. Подготовка на кадри и провеждане на учения	Закон за пожарната охрана от 1985 г.
Чехия	1. Предотвратяване на пожари. 2. Гасене на пожари. 3. Техническа помощ при аварии и други опасни ситуации. 4. Първа медицинска помощ. 5. Аварийно- спасителна дейност при наводнение и аварии с опасни товари.	1. Закон за пожарната защита. 2. Закон за интегрираната спасителна система за пожаро спасителна служба. 3. Закон за управление при кризи. Влезли в сила 2000 г.

Швейцария	1. Гасене на пожари. 2. Помощ при стихийни бедствия. 3. Помощ при аварии с нефтопродукти. 4. Помощ при химически аварии. 5. Радиационна защита. 6. Техническа помощ. 7. Помощ при аварии с електричество. 8. Санитарно- медицинска помощ. 9. Гасене на пожари във военно време.	Законодателни актове на кантоните в Швейцария.
Швеция	1. Гасене на пожари. 2. Химическа защита. 3. Спасителна дейност. 4. Водно спасяване. 5. Спасителна дейност при наводнение. 6. Помощ при аварии с нефтопродукти. 7. Помощ на пострадали от бури.	
Япония	1. Гасене на пожари. 2. Помощ при катастрофи и стихийни бедствия. 3. Профилактика на пожарите. 4. Спасяване на хора и имущество. 5. Медицинска помощ.	1. Закон за организация на противопожарната защита от 07.03.1948 г с множество изменения и допълнения. 2. Закон за ликвидация на катастрофи и други.

Данните, посочени в таблицата, са цитирани от проучвания и публикации на Научно- приложния институт по пожарна и аварийна безопасност при МВР.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

1. Цитираните в таблицата нормативни актове закони, уреждат освен статута и функционалните задължения на щатните служби на всяка от посочените страни, така също и въпроси свързани с дейности извършвани от граждани и доброволни структури.

2. Щатните служби във всички изброени в таблицата страни изпълняват почти еднакви основни функции. Забелязват се два основни приоритета: Гасенето на пожарите и предотвратяването на същите.

3. Различните държави съобразено с характерните особености на своите структури и конкретните условия и честота на пожарите и другите нежелани събития са определили с по-голяма или по-малка тежест значението на профилактиката /превенцията/ и оперативната намеса. Повече от държавите от бившия социалистически лагер, както и Австрия, Белгия, Дания, Франция, Холандия, Люксембург и Русия, като основен приоритет определят осъществяването на пожаропрофилактичната /превантивна/ дейност за недопускане на пожари.

4. В останалите изброени държави приоритетно е поставена оперативната намеса при пожар. При тях се набляга на добрата техническа въоръженост за борба с пожарите и бързата намеса при критични ситуации, главно за намаляване на щетите и жертвите. Функциите по пожарната превенция се изпълняват основно от застрахователните компании, които са въвели и прилагат различни методики и стандарти за намаляване на рисковете за пожари и аварии. В тази насока са въведени и действат и различни европейски директиви свързани с безопасността на гражданите. По този начин се счита, че при спазването на същите е осъществена една широкомащабна превенция и на щатните структури се възлага като основна функция- оперативната намеса при различните инциденти. Изпълнението на тази основна функция изисква много финансови средства, които е възможно да се осигурят само от държавата, чрез бюджети на общините.

5. В България Сектор ПАБ се характеризира с това, че организацията на дейностите по ПАБ **не е регламентирана с отделен закон**, така както се вижда от таблица. Тази практика беше въведена през 1997 г., когато със Закона за МВР, беше отменен Закона за противопожарната охрана от 1979 г. Същият беше приспособен за действие в условията на страната преди 1989 г. и съставен по подобие на законите в Белгия и Австрия. Пожарните служби през този период бяха единствените в структурите на МВР, които имаха и действаха по отделен закон. Останалите структури в МВР по това време бяха организирани на основание на Укази и други подзаконови нормативни актове. **При съпоставяне на годините на приемане на различните нормативни актове посочени в таблицата се вижда, че по същото време, когато в нашата страна се отменя Закона за пожарната охрана в останалите държави, се приемат и въвеждат такива закони.**

6. Характерна особеност на законодателството по пожарна и аварийна безопасност е, че то обхваща освен превенцията и борбата с пожарите и един обширен кръг от аварийно спасителни дейности включително и бърза медицинска помощ / долекарска помощ /. Затова голяма част от изброените държави съществуват повече от един нормативен акт /закон/ за разглежданите дейности. В тази насока и в България се въведе подобна практика, като бяха приети и са в сила Закон за защита при бедствия, Закон за управление при кризи.

7. С приемането на ЗМВР през 1990 г., основни дейности в сектор ПАБ бяха променени при това доста неправилно. МВР се самоуправомощи да върши някой икономически дейности, които влизат в противоречие с основните принципи записани в ЗМВР, дори в Конституцията на Р България. Въпреки последната промяната на ЗМВР през 2010 г. грешките са повторени при това на по-високо ниво.

8. В условията на криза в Р България необосновано се разшириха през 2010 г. регулаторните режими за дейностите по ПАБ /виж промените в чл. 91 от ЗИД ЗМВР с предишния вариант на ЗМВР/. В тази насока са необходими съответни нормативни промени и е наложително да има отделен специализиран закон за пожарната безопасност и други отделни закони, които да регламентират дейностите по ПАБ. Такава практика съществува и се доказва с Закона за частната охранителна дейност, Закона за контрол върху общоопасните средства, Закона за движение по пътищата. Изброените закони са в пряка връзка с дейности посочени в ЗМВР.

9. В Закона за устройство на териториите ЗУТ също е приложен подобен подход. На основание на разпоредби определени в него са създадени и въведени отделни закони отнасящи е главно до правоспособността на лицата участващи в инвестиционното проектиране Съществуват: Закон за камарата на архитектите и инженерите в инвестиционно проектиране ЗКАИП, Закон за камарата на геодезистите, Закон за камарата на строителите и др.

10. **Основните дейности посочени в таблицата показват, че само в Румъния пожарните служби и структури извършват изпитвателна дейност, но тя се отнася само до огнезащитни облекла, които се използват от пожарникарите.**

11. **В Р България скрито под формата на научно- приложна дейност се извършва стопанска дейност от МВР.**

12. В Европейските страни, доброволните противопожарни служби са средно с два до три пъти по-голям числен състав в сравнение с щатните пожарни служби. Изключения от това общо правило е в България, Гърция и Румъния.

13. В България има само наченки на доброволни структури – само за гасене на горски пожари и за действие при бедствия.

Приложение 3

Държавни структури осигуряващи ПАБ в Р България

Централно ръководство: МВР

Структура на ГД”ПБЗН”:

1. Ръководство:
2. Отдели:
 - 2.1. Отдел „Държавен противопожарен контрол и превантивна дейност”:
 - 2.1.1. Сектор „Обекти в експлоатация”;
 - 2.1.2. Сектор „Нормативна дейност и ново строителство”;
 - 2.1.3. Сектор „Държавни учреждения”;
 - 2.1.4. Сектор „Превантивна дейност”;
 - 2.1.5. Сектор „Сектор ПБЗН в обекти на БНБ”;
 - 2.1.6. Сектор „ПБС в обекти на холдинг „БДЖ”-ЕАД”.
 - 1.2. Отдел „Мониторинг и управление на риска”:
 - 2.2.1. Сектор „Център за аерокосмически наблюдения”;
 - 2.2.2. Сектор „Защита при химически, биологически, радиационни и ядрени заплахи”;
 - 2.2.3. Сектор „Устойчивост на националното стопанство и критичната инфраструктура”;
 - 2.2.4. Сектор „Инженерна защита”;
 - 2.2.5. Сектор „Възстановяване и подпомагане”.
 - 2.3. Отдел „Гражданско- аварийно планиране и операции”:
 - 2.3.1. Сектор „Подготовка на операции и спасителна дейност”;
 - 2.3.2. Сектор „Национална програма за планове”;
 - 2.3.3. Сектор „Доброволни формирания и обучение на населението”;
 - 2.3.4. Сектор „Техника”.
 - 2.4. Отдел „Човешки ресурси”:
 - 2.4.1. Сектор „Кадрова дейност”;
 - 2.4.2. Сектор „Дисциплина и професионална подготовка”;
 - 2.4.3. Сектор „Човешки ресурси”- СУПБЗН”.
 - 2.5. Отдел „Координация и информационно аналитична дейност”:
 - 2.5.1. Сектор „Информационно- аналитична дейност”
 - 2.5.2. Сектор „Административно обслужване и ЗКИ”
 - 2.6. Отдел „Център за изследвания и експертизи”:
 - 2.6.1. Сектор „Научно- техническа информация”;
 - 2.6.2. Сектор „Изпитвателен център”;
 - 2.6.3. Сектор „Пожаро- технически експертизи”;
 - 2.6.4. Сектор „Оценка на съответствието”.
 - 2.7. Отдел” Отбранително- мобилизационна подготовка”:

- 2.7.1. Сектор „Оперативна готовност”;
- 2.7.2. Сектор „Мобилизационна готовност”;
- 2.7.3. Сектор „Териториални обекти”;
- 2.7.4. Сектор „Управление при извънредни ситуации”;
- 2.7.5. Сектор „Отбранително мобилизационна подготовка на ГД”ПБЗН””.

3. Обособени самостоятелни сектори:

- 6.1. „Национален оперативен комуникационно- информационен център”;
- 6.2. „Международно сътрудничество, НАТО, ЕС и хуманитарни операции”;
- 6.3. „Логистика”;
- 3.4. „Финансово осигуряване”;
- 3.5. „Правно нормативно обслужване”;
- 1.6. „Международни проекти”.

2. Териториални структури

ТАБЛИЦА 45 ТЕРИТОРИАЛНИ ЗВЕНА -БРОЙ СТРУКТУРИ НА ГД”ПБЗН” –МВР. ДАННИТЕ СА ОФИЦИАЛНО ПУБЛИКУВАНИ ОТ МВР

Областни управления „ПБЗН”	Районни управления „ПБЗН”	Участък за „ПБЗН”	Общо за областта
Благоевград	5	1	6
Бургас	7	3	10
Варна	5	0	5
Видин	2	2	4
Враца	5	3	8
В. Търново	6	0	6
Габрово	3	3	6
Добрич	6	1	7
Кюстендил	3	0	3
Кърджали	5	2	7
Ловеч	4	2	6
Монтана	2	5	7
Пазарджик	5	4	9
Перник	3	1	4
Плевен	6	0	6
Пловдив	8	0	8
Разград	3	2	5
Русе	4	0	4
Силистра	4	1	5
Сливен	3	1	4
Смолян	6	1	7
София град	11	1	12
София област	14	0	14
Стара Загора	7	0	7
Търговище	3	0	3
Хасково	5	4	9
Шумен	4	1	5
Ямбол	3	1	4
Всичко:	142	39	181

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

1. По отношение на заетите за осигуряване на пожарната безопасност следва да се отбележи, че заетите в сектор ПАБ не надвишават стойност 1 пожарникар на 1000 жители, главно в държавните структури. За сравнение: в числения състав на МВР упражняват дейности по ПАБ около **6978** служители в регионалните звена и **99** човека в ГД”ПБЗН”. Този числен състав никога не се заема изцяло и винаги има резерв от около 5 - 8%. Реално в службите за ПАБ в системата на МВР са заети **6628** щатни бройки, без присъединените структури на гражданската защита /ГЗ/ в края на 2010 г. В структурите на ГЗ са заети общо – **1458** човека. Общата численост на държавните служители в структурите на МВР заети с дейности по ПАБ е **8185** човека при определен държавен щат от **8617** човека. /Данните са официално публикувани от МВР/.

2. Посоченото съотношение 1/1000 не включва заетите извършващи инженерни, консултантски, експертни дейности в частния сектор. Важно е да се отбележи още, че в това число не са включени числения състав на структури създадени в населените места за гасене на горски пожари и заетите в минната промишленост, министерството на отбраната и частните противопожарни служби в индустриални и други обекти. По официални данни на ГД”ПБЗН” в България има 2200 доброволци.

3. Общо за ГД”ПБЗН” след обединяването с ГЗ: **6** отдела с **29** сектора и **6** самостоятелни сектора т.е. **6** отдела с **35** сектори. По неофициални данни в новата структура на ГД”ПБЗН” са заети **107** човека. За сравнение през периода 1985-1990 г. в структурата на ЦУПО-МВР работеха **68** човека на военизирани и волнонаемни длъжности.

4. Структурата на ГД”ПБЗН” е образувана след директното присъединяване на структурите на ГЗ. Такава организационна схема, в която е очевидно дублирането на функциите както в самата ГД”ПБЗН”, така също и с тези на отдели и сектори в МВР / виж самостоятелните сектори- 6 бр./ е непозната в европейските страни. По своите характеристики структурата е единствено сравнима с тази на МЧС на Русия, но там е създадено **самостоятелно министерство /МЧС/**.

5. Характерна особеност на структурата на ГД”ПБЗН” е свързана с дейността на Отдел ”Държавен противопожарен контрол и превантивна дейност” /ДПКПД/. Функцията държавен противопожарен контрол /ДПК/ не се прилага с такива структури, методи и форми в нито една европейска страна. Новоприетите страни от бившата социалистическа система частично осъществяваха тази функция, като след приемането им в ЕС, те изцяло промениха смисъла, формите и начините на прилагането на дейността ДПК. В България тези форми не са променени и са такива каквито бяха през петдесетте години на миналия век.

6. Относно „Превантивната дейност” следва да се посочи, че тя се свежда главно до прилагането на „превантивни административни мерки”, което е много по-различно от истинската същност на превантивната дейност за предотвратяване на пожарите и намаляването на щетите от тях. В европейските страни, както и в развитите държави, като САЩ, Япония, Бразилия, Китай, Индия и др. превантивната дейност се осъществява на първо място от застрахователните компании и се подпомага от месните власти, при това с различни икономически средства.

7. В България няма определени ясни критерии за създаването на държавни пожарни служби и структури. Това се доказва чрез съпоставяне на броя на службите в областните градове. Например в област Смолян има 6 бр. РУ”ПБЗН” а в област Варна – 5 бр. РУ”ПБЗН”. В област Хасково имаме общо 9 служби, което е повече от област Пловдив – 8 служби.

8. Необходимо е да се въведат нормативни изисквания:

- За статута на службите за ПАБ в зависимост от броя жителите на населението място;
- За определяне на броя на службите на принципа – време 10 мин. За достигане до мястото на инцидента в населените места и 15 мин. Извън населените места;
- За определяне на необходимостта от създаване на обектови /ведомствени/ противопожарни служби, численият състав и техническото осигуряване, за службите към рисковите и големи промишлени предприятия да се определят завишени изисквания с отделен нормативен акт;
- Към застрахователите за въвеждане на икономически стимули при застраховането в зависимост от рисковите условия в обектите, оборудването им със специализирани системи за активна и пасивна пожарна защита а също и когато има създадени и поддържани ОПС.

Приложение 4

ТАБЛИЦА 46 Административни услуги предлагани от МВР, чрез структури на ГД”ПБЗН”

№	Наименование на административна услуга	Законово основание	Срок за извършване	Бланка за заявление (искане)	Начин на подаване на документа	Форма за предоставяне на административната услуга	Такса за административната услуга
1.	Издаване на СЕРТИФИКАТ за съответствие с правилата и нормите за пожарна безопасност	чл.91б, ал.1, т.10 от ЗМВР	Съгласно чл.57 от АПК	Искане (pdf 62kb)	На място	Писмена - сертификат	Тарифа № 4 (pdf, 140kb) за таксите, които се събират в МВР по Закона за държавните такси, изм. и доп. в ДВ бр.21 от 09.03.2007г.
2.	Издаване на СТАНОВИЩЕ за съответствие на инвестиционните проекти с изискванията за пожарна безопасност	чл.91б, ал.1, т.9 от ЗМВР, във връзка с чл.143 от ЗУТ	Съгласно чл.57 от АПК	Искане по Наредба №2 за ПСТН (pdf 61kb) Искане по Наредба №13-1971 за СТПНОБП (pdf 63kb)	На място	Писмена - становище	Тарифа № 4 (pdf, 140kb)
3.	Издаване на СТАНОВИЩЕ (РАЗРЕШИТЕЛНО) за съответствие с изискванията на правилата и нормите за пожарна безопасност	чл.91б, ал.1, т.11 и т.14 от ЗМВР	Съгласно чл.57 от АПК	Искане (pdf 62kb)	На място	Писмена - становище (разрешително)	Тарифа № 4 (pdf, 140kb)
4.	Издаване на разрешения за осъществяване на пожарогасителна или аварийно-спасителна дейност, или противопожарно обследване на обекти от търговци	чл.91е, ал.4 от ЗМВР	Съгласно чл.57, ал.5 от АПК	Заявление (pdf 50kb)	На място	Писмена	Тарифа № 4 (pdf, 140kb)
5.	Извършване на изпитвания на строителни елементи и конструкции по договор	чл.52г, т.17 от ЗМВР и чл.127н, т.5, във връзка с чл.54 от Наредба за съществените изисквания към строежите и строителните продукти и Наредба Из-1971	Съгласно договор	Искане (doc 41k)	На място	Писмена - протокол	Заповед рег.№ Из-1495/2010г. на Министъра на вътрешните работи
6.	Извършване на изпитвания на пожарни клапи по договор за определяне на огнеустойчивост	чл.52г, т.17 от ЗМВР и чл.127н, т.5, във връзка с чл.54 от Наредба за съществените изисквания към строежите и строителните продукти и Наредба Из-1971	Съгласно договор	Искане (doc 41k)	На място	Писмена - протокол	Заповед рег.№ Из-1495/2010г. на Министъра на вътрешните работи
7.	Извършване на изпитвания по договор за определяне огнеустойчивост на врати и затварящи съоръжения, корабни конструкции и техни елементи, окачени тавани, каси (сейфове), преградни стени и плочи, елементи от подови и покривни конструкции и др.	чл.52г, т.17 от ЗМВР и чл.127н, т.5, във връзка с чл.54 от Наредба за съществените изисквания към строежите и строителните продукти и Наредба Из-1971	Съгласно договор	Искане (doc 41k)	На място	Писмена - протокол	Заповед рег.№ Из-1495/2010г. на Министъра на вътрешните работи
8.	Извършване на	чл.52г, т.17 от ЗМВР и	Съгласно	Искане	На място	Писмена - протокол	Заповед рег.№ Из-1495/2010г.

	изпитвания по договор за определяне на реакция на огън/ категория на горимост, клас на горимост, група на горимост	чл.127н, т.5, във връзка с чл.54 от Наредба за съществените изисквания към строежите и строителните продукти и Наредба Из-1971	договор	(doc 41k)			на Министъра на вътрешните работи
9.	Извършване на изпитвания по договор за определяне пожарните характеристики и поведението при горене на текстилни продукти.	чл.52г, т.17 от ЗМВР и чл.127н, т.5, във връзка с чл.54 от Наредба за съществените изисквания към строежите	Съгласно договор	Искане (doc 41k)	На място	Писмена - протокол	Заповед рег.№ Из-1495/2010г. на Министъра на вътрешните работи
10.	Извършване на изпитвания на пожаротехническо въоръжение по договор за проверка и определяне на основни тактико-технически характеристики	чл.52г, т.17 от ЗМВР и чл.127н, т.7	Съгласно договор	Искане (doc 43k)	На място	Писмена - протокол	Заповед рег.№ Из-1495/2010г. на Министъра на вътрешните работи
11.	Извършване на изпитвания на гасителни вещества по договор за определяне експлоатационните им характеристики	чл.52г, т.17 от ЗМВР и чл.127н, т.7	Съгласно договор	Искане (doc 47k)	На място	Писмена - протокол	Заповед рег.№ Из-1495/2010г. на Министъра на вътрешните работи
12.	Извършване на изпитвания на лични предпазни средства по договор за определяне на за определяне експлоатационните им характеристики	чл.52г, т.17 от ЗМВР и чл.127н, т.7	Съгласно договор	Искане (doc 43k)	На място	Писмена - протокол	Заповед рег.№ Из-1495/2010г. на Министъра на вътрешните работи
13.	Издаване на протокол за класификация по реакция на огън по БДС EN 13501-1	чл.52г, т.17 от ЗМВР и чл.127н, т.6	Съгласно договор	Искане (doc 40k)	На място	Писмена - протокол	Заповед рег.№ Из-1495/2010г. на Министъра на вътрешните работи
14.	Издаване на протокол за класификация по огнеустойчивост по БДС EN 13501-2	чл.52г, т.17 от ЗМВР и чл.127н, т.6	Съгласно договор	Искане (doc 41k)	На място	Писмена - протокол	Заповед рег.№ Из-1495/2010г. на Министъра на вътрешните работи
15.	Издаване на протокол за класификация на вентилационни системи по БДС EN 13501-3	чл.52г, т.17 от ЗМВР и чл.127н, т.6	Съгласно договор	Искане (doc 41k)	На място	Писмена - протокол	Заповед рег.№ Из-1495/2010г. на Министъра на вътрешните работи
16.	Извършване на изпитвания по договор за определяне на пламна температура в открит и закрит тигел и температура на запалимост на материали течни	чл.127г, т.5 от ЗМВР, във връзка с Наредба Из-1971	Съгласно договор	Искане (doc 41k)	На място	Писмена - протокол	Заповед рег.№ Из-1495/2010г. на Министъра на вътрешните работи
17.	Издаване на Становище за допустимост на строителни продукти, предназначени за огнезащита, пожароизвестяване, пожарогасене, управление на огън и дим и предотвратяване	чл.52г, т.17 от ЗМВР и чл.127н, т.6, във връзка с чл.54 от Наредба за съществените изисквания към строежите и строителните продукти и Наредба Из-1971	Съгласно чл.57, ал.5 от АПК	Искане (pdf 50kb)	На място	Писмена - становище	Тарифа № 4 (pdf, 140kb)

	на експлозии						
18.	Издаване на Протокол за извършена проверка на пожарната безопасност на земеделската техника, за допускане до участие в жътвената кампания	чл.91б, ал.1, т.14 от ЗМВР	Съгласно чл.57 от АПК	(pdf 51kb)	На място	Писмена - протокол и стикер, удостоверяващ пожарната безопасност на земеделската техника	Тарифа № 4 (pdf, 140kb)
19.	Издаване на удостоверителни документи за възникнали произшествия и други и за предоставяне на информация за извършваната дейност	чл.152, ал.1 от ЗМВР	Съгласно чл.57, ал.5 от АПК	Искане (pdf 54kb)	На място	Писмена - удостоверителен документ	Тарифа № 4 (pdf, 140kb)
20.	Издаване на дубликат на издадени документи от органите за ПБЗН		Съгласно чл.57, ал.5 от АПК	Искане (pdf 54kb)	На място	Писмена	Тарифа № 4 (pdf, 140kb)
21.	Издаване на СТАНОВИЩЕ относно ръководство за проектиране въз основа на изискванията на Наредба №13-1971 за СТПНОБП	Чл.91б, ал.1, т.14 от ЗМВР	Съгласно чл.57, ал.5 от АПК	Искане (pdf 54kb)	На място	Писмена	

© 2009 Министерство на вътрешните работи. Всички права запазени.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

1. Особено важно е да бъде отчетено и анализирано обстоятелството, че МВР чрез структурите на ГД”ПБЗН” /главно чрез отдел „Център за изследвания и експертизи”/, осъществява редица административни услуги на гражданите. Общият брой на тези услуги публикувани официално на интернет страницата на МВР в подраздел ГД”ПБЗН” е 20 бр.

1.1. В нито една Европейска страна МВР, чрез свои структури не извършва подобен род „административни услуги”.

1.2. Голяма част от посочените в таблицата „административни услуги” представляват в своята същност **стопански дейности**.

Осъществяването на стопански /икономически/ дейности от МВР, влиза в противоречие с основните принципи, цели и задачи определени в чл.4, чл.5 и чл. 6 от ЗМВР.

Министърът на вътрешните работи е издал редица заповеди, с които определя стопански и икономически дейности извън сферата на МВР. Такава европейска практика няма.

1.3. Извършването на „административните услуги” от ГД”ПБЗН” влиза в противоречие с редица изисквания на европейски директиви, в които се прилага като основн принцип- **разделянето на контролните функции от изпълнителските**. Органите, които осъществяват контрол, не издават удостоверителни документи и не извършват дейности по изпитвания на продукти.

1.4. Осъществяването на „административните услуги” от ГД”ПБЗН”, чрез свои отдели или сектори нарушава и **принципа на „независимост”** на органите, които извършват изпитвания по утвърдена нормативна процедура /акредитация/, от контролните органи.

1.5. Част от посочените „административни услуги” са изпитвания по определени стандарти, които се извършваха от НПИПАБ. Този институт беше акредитиран по съответния ред от държавата. През 2010 г. след извършените структурни промени в ГД”ПБЗН”, институтът беше

реорганизиран и сега той представлява: Сектор „Център за изследвания и експертизи” т.е. **променени са условията**, при които е акредитирана дадената дейност по изпитвания. Удостоверителните документи издавани при тези условия нямат юридическа стойност и това в определен момент ще предизвика големи затруднения в определените сфери на икономически дейности, за които се прилагат издадените от ГД”ПБЗН” документи включително и до поредното основателно отнемане на акредитацията.

2. Разглежданите „услуги”, **трябва да се изведат** от функциите на структурите на МВР, защото изцяло имат граждански характер и представляват чисто технически дейности или експертни и консултантски дейности, които могат и трябва да се извършват от независими организации и частно правни субекти получили акредитация по нормативно уредените процедури в Р България.

Приложение 5

Основните продукти на под-сектор ПАБ на Българския пазар:

- анализ и оценка на пожарния риск:

- анализи, оценки за приложение на строителни продукти по реакция на огън;
- анализи и оценки за огнеустойчивостта на строителни конструкции и елементи;
- анализи и оценки за безопасна евакуация и спасяване на хора при пожар;
- анализи и оценки за развитието на пожар и разпространение на продуктите на горене;
- анализ и оценка на производствените дейности според тяхната пожарна опасност /категоризиране на обекти и дейности по пожарна опасност/;

- пожаро- технически експертизи;

- други консултантски услуги;

- пожароизвестителни системи; /конвенционални, адресируеми, интерактивни/

- пожарогасителни системи; / с вода и пена, прах, газове, аерозолни и др./

- системи за отвеждане на дим и топлина;

- носими и возими пожарогасители;

- противопожарни средства;

- лични предпазни средства за защита при пожар;

- противопожарни автомобили и автомобили за аварийна дейност и пожаро- техническото оборудване за тях.

След 2001 г. цените на изброените продукти са следвали произхода на стоките /производство и внос от Европейските страни, Турция и Китай/.

В настоящия момент цените на изброените продукти са значително по-ниски за сметка на качеството, поради преобладаващия внос от Китай.

Реализирането на продуктите на пазара е свързано главно с изграждането на новостроящи обекти т.е. с развитието на сектор строителство, което е показано в Таблица №47.

ТАБЛИЦА 47 ИЗГРАЖДАНЕ НА СИСТЕМИ ЗА ПОЖАРНА БЕЗОПАСНОСТ И ДОСТАВКА НА ПОЖАРОГАСИТЕЛИ

Икономически субекти /години/	Изграждане на ПИС		Изграждане на ПГС		Изграждане на ВСОДТ		Доставка на пожарогасители и др. технически средства	
	Бр.	Хил. лв.	Бр.	Хил. лв.	Бр.	Хил. лв.	Бр.	Хил. лв.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Фирми от НБА”ПАБ”								
2005	103	1133	14	434	0	0	25 000	1650,00
2006	115	1265	15	465	0	0	31 500	2079,00
2007	143	1573	21	651	0	0	43 200	2851,20
2008	122	1342	22	682	0	0	35 000	2310,00
2009	96	1056	17	527	0	0	27 000	1782,00
2010	74	814	13	403	7	35	25 000	1650,00
2011	60	660	9	279	16	80	28 500	1881,00
Общо:	713	7843	111	3441	23	115	215 200	14203,20
Фирми извън НБА”ПАБ”								
2005	134	1474	60	1860	0	0	16 000	1056,00
2006	147	1617	64	1984	0	0	20 500	1353,00
2007	184	2024	80	2480	0	0	28 000	1848,00
2008	156	1716	83	2573	0	0	22 700	1298,20
2009	122	1342	57	1767	0	0	17 500	1155,00
2010	93	1023	24	744	12	60	16 300	1075,80
2011	76	836	21	651	29	145	18 500	1221,00
Общо:	912	10032	389	12059	41	205	139 500	9207,00

Източник: Данните са от проучвания на НБА”ПАБ”

ИЗВОДИ:

2. За пожароизвестителните системи в колона №2 - 60% са произведени в България, 40%, са от внос от тях 25% комплексни доставки а останалите от ЕС и САЩ.
3. За пожарогасителните системи в колона №4 - основно елементната база е от внос:
 - за системите с вода от ЕС-40%; от САЩ-15%;
 - за системите за газово пожарогасене - 75% от ЕС - Великобритания, Испания, Италия а 25% от Турция, Китай и САЩ.

3. За системите за отвеждане на дим и топлина в колона №6 – 65% са от внос главно от Германия и Франция, Италия, около 25% внос от други страни извън ЕС и 10% се произвеждат в България от предприятия с външно участие, като се използват патентовани и сертифицирани елементи.

4. За пожарогасителите в колона №8 - 90% са от внос. От тях 70% от Китай, 20% от страни от ЕС и по комплексни доставки за строителството.

5. За пасивната защита с пожарозащитни покрития и бои не могат да се представят точни данни. Известно е че в България се произвеждат пожарозащитни бои в две основни предприятия- „Лакпром”- АД и „Колора”- ООД . Отнесени към общия обем на произвежданите в

тях продукти с основно предназначение в строителството, пожарозащитните бои и лакове не надвишават стойност от 2% до 5%.

В България се внасят още различни пожарозащитни бои от Германия, Италия, Словакия, Турция, Русия и САЩ. Тяхното съотношение към произвежданите в страната бои и лакове не може да бъде определено, но е характерно това, че когато се изграждат строежи проектирани от външни фирми, вида на съответните пожарозащитни бои е определен от проектантите и винаги тези продукти внос от съответната страна.

Световните и европейски практики са доказали, че стойността на пасивната защита на строежите - защита на конструкции, използване на негорими и трудногорими материали, пожарозащитни покрития с бои, защита на отвори врати технологични възлиза на 30-38% от общата стойност на строежа.

За обекти в експлоатация и характерно и прилагането на услуги, които се отнасят към поддържането в изправност на съществуващите в тях сградни системи за пожарна безопасност и ръчните уреди за пожарогасене, както и услуги по привеждането на обектите в съответствие с противопожарните норми, осигуряване на защита с дежурни пожарни автомобили. В Таблица 48 са представени в количествен и стойностен израз данни за извършваните услуги от предприятия в страната.

ТАБЛИЦА 48 Стойности на дейностите по ПАБ извършвани в обекти в експлоатация.

Икономически субекти /години/	Поддръжка на сградни системи				Поддръжка на пожарогасители		Организация на ПАБ в обекти			
	ПИС Бр.	Хил. Лв.	ПГС Бр.	Хил. Лв.	Бр.	Хил. Лв.	С ППА Бр.	Хил. Лв.	Без ППА Бр.	Хил.лв
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Фирми от НБА"ПАБ"										
2005	124	57,04	74	17,03	23 000	414,00	1	*	3	51,3
2006	141	64,86	82	18,86	27 300	494,40	1	*	3	51,3
2007	170	78,20	102	23,46	33 100	595,80	2	*	5	85,5
2008	146	67,16	87	20,01	25 000	450,00	2	*	5	85,5
2009	130	59,80	67	15,41	22 000	308,00	2	*	4	68,4
2010	92	42,32	53	12,19	28 000	392,00	2	*	4	68,4
2011	78	35,88	44	10,12	27 300	382,20	2	*	4	68,4
Общо:	881	405,26	509	117,07	185700	3033,4				478,4
Фирми извън НБА"ПАБ"										
2005	97	44,62	8	1,84	12 500	225,00	15	*	33	564,30
2006	105	48,30	8	1,84	13 000	234,00	15	*	33	564,30
2007	117	53,82	11	2,53	14 000	252,00	14	*	34	581,40
2008	98	45,08	9	2,07	11 700	210,60	14	*	36	615,60
2009	84	38,64	7	1,61	14 900	208,60	13	*	38	649,80
2010	68	31,28	4	0,92	13 500	189,00	13	*	38	649,80
2011	43	19,78	4	0,92	14 400	201,60	13	*	38	649,80
Общо:	612	281,52	51	11,73	93 800	1517,2		*		4275,00

Източник: Данните са от проучвания на НБА"ПАБ"

ИЗВОДИ:

1. Поддръжката на сградни системи след изграждането им се осъществява в значително по-малък обем, поради недостиг на компетентен персонал извън предприятията със специализиран предмет на дейност в областта на ПАБ;
2. За ВСОДТ отсъстват данни, поради нововъведените изисквания за изграждане тези системи през последната година;
3. Ежегодно се увеличава сервизните дейности по поддръжка на пожарогасителите, което е свързано с въвеждането на европейските стандарти и директиви за безопасност.
4. Броят на пожарните служби с противопожарни автомобили намалява поради, закриване на обекти и промяна на технологичните процеси в тях.
5. Стойността на дейностите по организацията на ПАБ с автомобили /гасителни, аварийно спасителни дейности/ не може да бъде определена точно, поради: различния брой на автомобили и личен състав в зависимост от пожарната и взривна опасност на обектите, различните форми на собственост, различния брой на специализирани средства за гасене и защита на личния състав, както и броя на инцидентите, при които са участвали.

При определянето на значимостта на сектор ПАБ, трябва да бъде разгледано и участието на държавата. За разлика от всички останали сектори на икономически дейности в сектор ПАБ влиянието на държавата е преобладаващо. Системата е все още централизирана основаваща се на линейно щабни форми на управление. Държавата е узурпирала определени дейности по ПАБ и не ги предоставя на частно правни субекти и търговци. Това оказва задържащо влияние върху сектор ПАБ.

Приложение 6

Фирми осъществяващи специализирани дейности по ПАБ

ТАБЛИЦА 49 Фирми членове на НБА”ПАБ”

N	Фирми:	Населено място
1.	„АГНИ” ООД	Гр. Варна
2.	„АЙВЪН” ЕООД	Гр. Перник
3.	„АКВАФОРС” ООД	Гр. София
4.	„АЛЕКСАНДРА – БАКИЕВ” ЕООД	Гр. София
5.	„АНГЕЛКОВ” ООД	Гр. Кюстендил
6.	„АНДИ БГ” ООД	Гр. Пловдив
7.	„АПАН” ООД	Гр. София
8.	„АПУС” ЕООД	Гр. Девин
9.	„АРИ ФАЙЕР” ООД	Гр. Първомай
10.	„АРНИ БРАДЪРС” ООД	Гр. София
11.	„АТРИ” ЕООД	Гр. София
12.	ЕТ”БЕНИ КОМЕРС-В.БЕНОВСКИ”	Гр. Бяла Слатина
13.	„БЕСТ ТЕХНОЛОДЖИ” ЕООД	Гр. София
14.	ЕТ”БЕТИ-81-ПЛ. ГРИГОРОВ”	Гр. Перник
15.	„БЛЯН” ДЗЗД	Гр. Търговище
16.	„В. СТОИЧКОВ – ВЕСКО” ЕТ	Гр. София
17.	ЕТ”ВИК- 78- ЛЮБОМИР ШАМОВ”	Гр. Разград
18.	„ВИКОНТ – Б” ООД	Гр. Пловдив
19.	ЕТ „ВИМЕС – В. ИВАНОВА”	Гр. Балчик
20.	ВИП СЕКЮРИТИ” ЕООД	Гр. София
21.	ВИСТАМАР” ООД	Гр. Пловдив
22.	ЕТ”ВИТЯЗ –ТОДОР ЗАХОВ”	Гр. Велинград
23.	„ГАМА - ПРИМ 97” ЕООД	Гр. София
24.	ЕТ „ГЕНЧО ЧОЛАКОВ”	Гр. София
25.	„ДАЙГ – Ц” ООД	Гр. Варна
26.	„ДЕНИ ФАЙЕР ” ООД	Гр. Пловдив
27.	„ДЕСКО-М ИВАНОВ И С-ИЕ” СД	Гр. Добрич
28.	„ДЖАМБО” ЕООД	Гр. Варна
29.	„ДЖЕСТА” ЕООД	Гр. Панагюрище
30.	„ДИАМАНТ 44” ЕООД	Гр. София
31.	„ДИМИЛИ” ООД	Гр. София
32.	ЕТ”ДИЯНА – ДИМЧО КАЛЧЕВ”	Гр. Варна
33.	„ДОНЧЕВ КОНСУЛТИНГ” ООД	Гр. София
34.	„ДЯЯН” ЕООД	Гр. Варна
35.	ЕТ „ЕВГЕНИЙ РУСЕВ”	Гр. София
36.	„ЕЛЕКТРОН ПРОГРЕС” ЕАД	Гр. София
37.	„ЕЛИНА 97” ЕООД	Гр. Русе
38.	„ЕНЕРГОМОНТАЖ АЕК” АД	Гр. София
39.	„ЕЛ НЕТ” ООД	Гр. Ихтиман
40.	„ЖАНИНА” ЕООД	Гр. Дупница
41.	„ЖАР – Р” ЕООД	Гр. Плевен
42.	ЗПК „ЛЕВ ИНС” АД	Гр. София
43.	„ИЛГА -СЛИВЕН” ЕООД	Гр. Сливен
44.	„ИНКОММ” ООД	Гр. Монтана
45.	„ИНТЕЛИГЕНТНИ С-МИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ПРЕВЕНЦИЯ НА ПОЖАРИТЕ” КОНСОРЦИУМ	Гр. София
46.	„ИНОКС 2000” ЕООД	Гр. София
47.	„КАСТОР-ДМ” ООД	Гр. Благоевград
48.	„КАТ” ЕООД	Гр. Враца
49.	„КЕЙБЪЛ КОМ” ООД	Гр. София
50.	„ЛЕМА ТРЕЙДИНГ ”ЕООД	Гр. София
51.	„МЕНА –АНГЕЛ АНГЕЛОВ” ЕТ	Гр. Хасково
52.	„МИЦОВ И СИН” ООД	Гр. Разлог

53.	“НИКЕ-ЕМ” ЕООД	Гр. Сливен
54.	„НИКНАЙС” ЕООД	Гр. Варна
55.	“ОВЕЛАМ – ДИМИТЪР ТЕРЗИЕВ” ЕТ	Гр. Хасково
56.	“ОГНЕБОРЕЦ” ЕООД	Гр. Попово
57.	“ПАЛМО” АД	Гр. Плевен
58.	ЕТ “ПАНЧО ГЕТОВ”	Гр. Бяла Слатина
59.	“ПАРТРЕЙД” ООД	Гр. София
60.	„ПИСАТ ИНЖЕНЕРИНГ” ООД	Гр. Стара Загора
61.	“ПОЖАРНА ТЕХНИКА” ООД	Гр. София
62.	“ПРЕВЕНТА” ООД	Гр. София
63.	“ПРИЗМА-50” ООД	Гр. Пловдив
64.	„ПРИНТЕК БЪЛГАРИЯ” ЕАД	Гр. София
65.	“ПРОТЕХ” АД	Гр. София
66.	„РЕСПРОМКОМПЛЕКТ” АД	Гр. София
67.	“РОБОТРОН-160” ЕООД	Гр. Бургас
68.	“РОКАР” ЕООД	Гр. Пловдив
69.	“САЛАМАНДЪР-911” ООД	Гр. Русе
70.	“САЛАМАНДЪР ФАЙЕР” ООД	Гр. Стара Загора
71.	”СВЕТ” ЕООД	Гр. Добрич
72.	“СЕКТРОН” ЕООД	Гр. София
73.	„СИВ-90 „ ЕООД	Гр. София
74.	„СИККО ИНЖЕНЕРИНГ” ООД	Гр. София
75.	“СИЛГЕН “ ЕООД	Гр. Плевен
76.	“СИНХРОН – С” ООД	Гр. София
77.	“СТОКС” ООД	Гр. София
78.	ЕТ”СТОЯН ЦИГОВ-ПУХ”	Гр. Елин Пелин
79.	„ТИМЕКС ГРУП” ЕООД	Гр. София
80.	ЕТ “ТЕДИ – МАРИН ДОЧЕВ”	Гр. Троян
81.	“ТЕЛТЕК” ЕООД	Гр. София
82.	“ТЕРМ ИНЖЕНЕРИНГ ГРУП” ООД	Гр. София
83.	“УНИПОС” ООД	Гр. Плевен
84.	„ФАЙЕР-Б” ЕООД	Гр. Димитровград
85.	„ФАЙЕР ИНЖЕНЕРИНГ” ЕООД	Гр. Казанлък
86.	“ФАЙЕР СИСТЕМС” ЕООД	Гр. Пловдив
87.	”ФС Груп” ООД	Гр. София
88.	“ФЪРТУНОВ ФАЙЕР ПРОТЕКТ” ООД	Гр. Бургас
89.	„ХЕЛИОСОФ” ЕООД	Гр. София
90.	“ХИЛТ ИНЖЕНЕРИНГ” ЕООД	Гр. София
91.	„ЦЕМИЛ” ЕООД	Гр. София
92.	“ЧИНАР-ПБ” ЕООД	Гр. София
93.	„ШАРКС” ООД	Гр. Ботевград
94.	„ЮНИМАСТЪРС МТГ” ООД	Гр. Варна

Източник: Регистър на НБА”ПАБ”

таблица 50 Водещи предприятия в Р България с предмет на дейност по ПАБ:

№	Предприятия:	Населени места:
1	„Акфа афорс” ЕООД	Гр. София
2	„Анди БГ” ООД	Гр. Пловдив
3	„Арни Брадърс” ООД	Гр. София
4	„Булфайер” ЕООД	Гр. София
5	„Вистамар” ООД	Гр. Бургас
6	„Гриком холдинг” ООД	Гр. София
7	„Дайг Ц” ООД	Гр. Варна
8	„Денев инженеринг” ЕООД	Гр. Варна
9	„Дени Файер” ООД	Гр. Пловдив
10	„Джамбо” ЕООД	Гр. Варна
11	„ДЯЯН” ЕООД	Гр. Варна
12	„Индустриална пожарна и аварийна компания”	Гр. София
13	„Инокс 2000” ЕООД	Гр. София
14	„Лема Трейдинг” ЕООД	Гр. София
15	„Никнайс” ЕООД	Гр. Варна
16	„Палмо” АД	Гр. Плевен
17	„Партрейд” ООД	Гр. София
18	„Писат Инженеринг” ООД	Гр. Стара Загора
19	„Пожарна техника” ООД	Гр. София
20	„Превента” ООД	Гр. София
21	„Призма 50” ООД	Гр. Пловдив
22	„Протех” АД	Гр. София
23	„Рокар” ЕООД	Гр. Пловдив
24	„Саламандър 911” ООД	Гр. Русе
25	„Сико инженеринг” ООД	Гр. София
26	„Синхрон- С” ООД	Гр. София
27	„Солти” ЕООД	Гр. София
28	„Стоп файер” ООД	Гр. София
29	„Телетек” ЕООД	Гр. София
30	„УниПОС”	Гр. Плевен
31	„Файер системс” ЕООД	Гр. Пловдив
32	„Фламтех” ЕООД	Гр. София
33	„Хемети” ООД	Гр. София
34	„Циконя” ООД	Гр. Бургас
35	„Чинар-ПБ” ЕООД	Гр. София

Източник: Данните са от проучвания на НБА”ПАБ”

ТАБЛИЦА 51 Водещи ПРЕДПРИЯТИЯ С ПРЕДМЕТ НА ДЕЙНОСТ ПО ПАБ, КОИТО СА ВЪВЕЛИ БДС EN ISO- 9001 „СИСТЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО”:

№	Предприятия:	Населени места:
1	„Акфа афорс” ЕООД	Гр. София
2	„Анди БГ” ООД	Гр. Пловдив
3	„Арни Брадърс” ООД	Гр. София
4	„Булфайер” ЕООД	Гр. София
5	„Вистамар” ООД	Гр. Бургас
6	„Дени Файер” ООД	Гр. Пловдив
7	„Джамбо” ЕООД	Гр. Варна
8	„ДЯЯН” ЕООД	Гр. Варна
9	„Елина 97”	Гр. Русе
10	„Инокс 2000” ЕООД	Гр. София
11	„Лема Трейдинг” ЕООД	Гр. София
12	„Никнайс” ЕООД	Гр. Варна
13	„Палмо” АД	Гр. Плевен
14	„Партрейд” ООД	Гр. София
15	„Писат Инженеринг” ООД	Гр. Стара Загора
16	„Пожарна техника” ООД	Гр. София
17	„Превента” ООД	Гр. София
18	„Призма 50” ООД	Гр. Пловдив
19	„Протех” АД	Гр. София
20	„Синхрон- С” ООД	Гр. София
21	„УниПОС”	Гр. Плевен

Източник: Данните са от регистрите на НБА”ПАБ” и се отнасят само до фирми членове на асоциацията.

Приложение 7

ТАБЛИЦА 52 РАЗВИТИЕТО НА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ ПО ПАБ В РАЗЛИЧНИТЕ ПЕРИОДИ ОТ ВРЕМЕ В АКАДЕМИЯТА НА МВР

период	Наименование на ВУЗ	Специалност	Квалификация	Образователна степен	Професионално направление
1970-1987	ВСШ ”Г. Димитров” МВР	ППТБ	Инженер по ППТБ	Приравнена на магистър	Строителство
1987-1992	ВСШ ”Г. Димитров” МВР	ППТБ и ВК	Инженер по ППТБ и ВК	Приравнена на магистър	Строителство
1993-1995	ВИПОНД-МВР	ПБ	Специалист по ПАБ	бакалавър	Строителство
1997-1997	ВИПОНД-МВР	ПБ	Инженер по ПАБ	бакалавър	Строителство
1998-2002	ВИПОНД-МВР	ПАБ	Инженер по ПАБ	бакалавър	Строителство
2003-2004	Академия на МВР	ПАБ	Инженер по ПАБ	бакалавър	Национална сигурност
2005-2010	Академия на МВР	ПАБ	Инженер по ПАБ	бакалавър	Архитектура и строителство

Източник: Проучвания на НБА”ПАБ” извършени съвместно с Факултет „ПАБ” при Академията на МВР

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

1. Инженерните специалности подготвяни в Академията на МВР и ВСУ ”Черноризец храбър” не са включени с отделни кодове в НКПД.
2. Необходимо е да се извършат съответни промени в НКПД и се въведе с **код 2149-6042 „Пожарни инженери”**
в тези определения следва да се имат предвид досега съществуващите инженерни специалности:
 - 2.1. „Инженер по прожарна техника и автоматика” -
подготвяни в ВСУ”Черноризец храбър”
 - 2.2. „Инженер по противопожарна техника и безопасност” -
Подготвяни в Академията на МВР
 - 2.3. „Инженер по пожарна и аварийна безопасност”
Подготвяни в Академията на МВР

Може по прецизно да се извърши допълването на НКПД, като се отчете, че в света тези специалности са признати и съществуват близо 100 години, има точни определения за тях а именно:

„FIRE ENGINEER” - в директен превод „Пожарен инженер”

„FIRE SAFETY ENGINEER”- в директен превод – „Инженер по пожарна безопасност”

код 2149-6042 „Пожарен инженер”

код 2149-6043 „Инженер, пожарна безопасност”

Приложение 8

ПРОЕКТ: За изменения и допълнения към списъка на за професиите и специалности определени за професионално образование и обучение от НАПОО

ТАБЛИЦА 53 ПРОФЕСИИ И СПЕЦИАЛНОСТИ В СЕКТОРА

86		ОБЩЕСТВЕНА СИГУРНОСТ И БЕЗОПАСНОСТ	Длъжности и единични групи от НКПД
861	Направление	Сигурност	
861010	Професия	Охранител	
8610101	Специалност	Банкова охрана и инкасова дейност	5169-3002, 5169-3010, 5169-3011, 5169-3016, 5169-3019, Единична група 5163
8610102	Специалност	Лична охрана	5169-3002, 5169-3010, 5169-3011, 5169-3016, 5169-3019, Единична група 5163
8610103	Специалност	Физическа охрана на обекти	5169-3002, 5169-3010, 5169-3011, 5169-3016, 5169-3019, Единична група 5163
8610104	Специалност	Организация на охранителната дейност	5169-3002, 5169-3010, 5169-3011, 5169-3016, 5169-3019, Единична група 5163
862	Направление	Пожарна и аварийно безопасност	
862010	Професия	Пожарна безопасност	
8620101	Специалност	Организатор на дейности по ПБ в обект/супервайзер ПБ/	5169-3008
8620102	Специалност	Инспектор, противопожарна охрана	3112-3016, 3112-3017
8620103	Специалност	Инспектор, разследване на пожари	3119-3049
8620104	Специалност	Инструктор ПБ	5169-3007
8620105	Специалност	Главен пожарник /Ръководител на ОПС/	5411-5001
8620106	Специалност	Старши пожарник /Ръководител на дежурен екип в ОПС/	5411-5002
8620107	Специалност	Пожарник	5411-5003
8620108	Специалност	Диспечер в ОПС /оперативен дежуренв ОПС/	4223-2001, 4323-2002
8620109	Специалност	Шофьор, пожарен автомобил	8332-2001
86201010	Специалност	Техник, експлоатация на пожарна техника и автоматика и пожаро техническо въоръжение	3115-3004, 3115-3005, 3115-3021, 7549-1021.
86201011	Специалност	Техник, поддръжка на газо- димозащитни средства и екипировки	3115-3004, 3115-3056,
86201012	Специалност	Техник, монтаж и експлоатация на алармени и стационарни системи за пожарна защита	3112-3002, 3112-3019, 3113-3006, 3114-3006, 3115-3021, 3115-3022, 3115-3039, 3522-3006, 3522-3007, 7233-2008, 7233-2011, 7233-2030, 7233-2031, 7411-2004, 7421-2008, 7422-2004, 7549-1021.

862020	Професия	Аварийна безопасност и спасяване	
8620201	Специалност	Търсене, спасяване и извършване на аварийно-възстановителни работи	3449-3006, 5169-1005, 5169-1009, 5169-1020
8620202	Специалност	Спасител при бедствия, аварии и катастрофи	3449-3006, 5169-1005, 5169-1009, 5169-1020
8620203	Специалност	Газоспасител	8111- 2002
8620204	Специалност	Дозиметрист	7549- 2005, 8111- 2004
8620206	Специалност	Минен спасител	8111- 2008
862020	Специалност	Лаборант, измерване на пределно допустими и взривоопасни концентрации на пари и газове	7549-2005

Аргументи и обосновки:

1. Повече от представени професии и специалности съществуват в НКПД с по няколко кода. Определянето им с кодове на НАПОО за допълване в списъка на професиите за професионално образование и обучение, ще създаде възможност за лицензиране на специализирани центрове за професионално обучение в областта на ПАБ.

2. Изброените специалности в професията „Пожарна безопасност” трябва да бъдат включени в списъка на **регулираните професии**, защото са в предмета на разрешителен режим по Наредба Из-2815 от 18.11.2011 г. е са пряко свързани с опазването живота и здравето на гражданите. Вероятно това ще бъде в сила и за професията „Аварийна безопасност и спасяване”. Това трябва да се прецени от експерти на МОМН и МТСП и спешно да бъде свикана Междуведомствената група от експерти. В тази група би следвало да се поканят да участват и експерти от браншовите организации а не само от синдикални структури.

3. В настоящия момент няма разработени подробни модели за професионалните компетенции на новопредлаганите специалности / кодове: 8620101, 8620103, 8620104, 86201010, 86201011 и 86201012/ Останалите кодове се определени с длъжностни характеристики на служители на МВР и могат лесно да се преработят и използват за цивилните кадри. Необходимо е да се създаде една смесена работна група с представители на ГД”ПБЗН”, браншовите организации и синдикатите в професионалното направление ПАБ за разработване на подробни модели за компетентността на човешките ресурси в изброените кодове. Тези модели трябва да бъдат приети и утвърдени по съответен начин и да послужат в бъдеще време за сертификация на персонала извършващ дейности по ПАБ извън държавните структури. Такива сертификати трябва да се издават от Центровете за професионално образование и обучение по ПАБ, които ускорено ще бъдат създадени от заинтересуваните организации и тези, които ще създадат работни места в професионалното направление.

4. В НКПД с **отделни кодове в съответните раздели**, трябва да се допълнят следните професии и длъжности:

- Организатор на дейности по ПБ /супервайзер ПБ/;
- Инструктор, пожарна безопасност;
- Техник, експлоатация на пожарна техника и автоматика и пожаро техническо въоръжение;
- Техник, поддръжка на газо- димозащитни средства и екипировки;
- Техник, монтаж и експлоатация на алармени и стационарни системи за пожарна защита.

5. В **списъка на регулираните професии** да се добавят в съответните направления, професиите изброени в предходната точка.

Списък на таблиците и фигурите

таблица 1	Подсектори в ДОР и съответстващите им кодове	14
таблица 2	Статистика по икономически индикатори за страни от ЕС за 2008 г.	15
таблица 3	Сравнителна таблица за частните и държавните охранителни структури в Европа през 2009г.	16
таблица 4	Нормативна уредба на ЧОД в ЕС.....	17
таблица 5	Издадени лицензи по вид и териториален обхват (източник MBP).....	20
Фигура 1	Изменение броя на издаваните лицензи за периода 2004 – 2011	20
таблица 6	Икономически показатели на сектора и подсекторите за 2008 и 2009 г.	21
фигура 2.1.	Съотношение на подсекторите по брой предприятия	22
фигура 2.2.	Съотношение на подсекторите по годишен оборот.....	22
фигура 2.3.	Съотношение на подсекторите по брой заети лица.....	22
фигура 2.4.	Съотношение на подсекторите по добавена стойност.....	22
таблица 7	Изменение на основните показатели за сектора за периода 2000 – 2007.....	23
фигура 3.1.	Изменение на броя предприятия в сектора за периода 2000-2007	23
фигура 3.2.	Изменение на годишния оборот на сектора за периода 2000-2007	23
фигура 3.3.	Изменение на броя на заетите лица в сектора за периода 2000-2007	23
фигура 3.4.	Изменение на добавената стойност на сектора за периода 2000-2007.....	24
таблица 8	20-те водещи фирми по коефициент на стабилност за 2009 г.	27
таблица 9	20-те водещи фирми за 2009 г. по ефективност на използване на персонала	28
фигура 4	Съотношение по коефициент на ефективност на 3-те водещи предприятия за 2009 г.	28
таблица 10	20-те водещи предприятия за 2009 г. по темп на изменение на продажбите	28
фигура 5	Съотношение по темп на приходите от продажби в % на 3-те водещи предприятия за 2009 г.	29
таблица 11	20-те водещи предприятия за 2009 г. по Нетни приходи от продажби (НПП)	29
фигура 6	Съотношение по приходите от продажби в хил.лв. на 3-те водещи предприятия за 2009 г.	30
таблица 12	20-те водещи предприятия за 2009 г. по брой на заетите лица.....	30
фигура 7	Съотношение по брой заети на 3-те водещи предприятия за 2009 г.	31
таблица 13	Финансово изпълнение на Оперативна програма Конкурентоспособност	32
фигура 8	Финансово изпълнение на Оперативна програма Конкурентоспособност	32
таблица 14	Финансово изпълнение на оперативна програма Развитие на човешките ресурси.....	33
фигура 9	Финансово изпълнение на Оперативна програма Развитие на човешките ресурси	33
таблица 15	Брой предприятия по подсектори за 2008, 2009, 2010 г.	37
таблица 16	Брой работни места по подсектори за 2008, 2009, 2010 г.	37
таблица 17	Среден осигурителен доход по подсектори за 2008, 2009, 2010 г.	37
таблица 18	2008 г.	38
таблица 19	2009 г.	38
таблица 20	2010 г.	38
фигура 10	Изменение на възрастовата структура на сектора за периода 2008-2010 (Източник НОИ)....	38
таблица 21	Структура на заетите в сектора в Северозападен регион по възраст и пол за 2010 г.	39
таблица 22	Структура на заетите в сектора в Северозападен регион по възраст и пол за 2009 г.	39
фигура 11	Структура на заетите за целия сектор в Северозападен район за 2010 г. (Източник НОИ)....	40
фигура 12	Структура на заетите в подсектор ЧОД в Северозападен район за 2010 г. (Източник НОИ)...	40
фигура 13	Структура на заетите в подсектор ТСС в Северозападен район за 2010 г. (Източник НОИ)....	40
фигура 14	Структура на заетите по подсектор Разследване в Северозападен район за 2010 г. (Източник НОИ)	41
фигура 15	Структура на заетите за целия сектор в Северозападен район за 2009 г. (Източник НОИ)....	41
фигура 16	Структура на заетите по подсектор ЧОД в Северозападен район за 2009 г. (Източник НОИ)	41

фигура 17	Структура на заетите по подсектор ТСС в Северозападен район за 2009 г. (Източник НОИ) ..	42
фигура 18	Структура на заетите по подсектори в Северозападен район за 2009 г. (Източник НОИ)	42
таблица 23	Структура на заетите в сектора в Североизточен район по възраст и пол за 2010 г.	42
таблица 24	Структура на заетите в сектора в Североизточен район по възраст и пол за 2010 г.	43
фигура 19	Структура на заетите за целия сектор в Североизточен район за 2010 г. (Източник НОИ)	43
фигура 20	Структура на заетите в подсектор ЧОД в Североизточен район за 2010 г. (Източник НОИ) ...	43
фигура 21	Структура на заетите в подсектор ТСС в Североизточен район за 2010 г. (Източник НОИ)	44
фигура 22	Структура на заетите в подсектор Разследване в Североизточен район за 2010 г. (Източник НОИ)	44
фигура 23	Структура на заетите за целия сектор в Североизточен район за 2009 г. (Източник НОИ)	44
фигура 24	Структура на заетите в подсектор ЧОД в Североизточен район за 2009 г. (Източник НОИ) ...	45
фигура 25	Структура на заетите в подсектор ТСС в Североизточен район за 2009 г. (Източник НОИ)	45
фигура 26	Структура на заетите в подсектор Разследване в Североизточен район за 2009 г. (Източник НОИ)	45
таблица 25	Структура на заетите в сектора в Северен централен район по възраст и пол за 2010 г.	46
таблица 26	Структура на заетите в сектора в Северен централен район по възраст и пол за 2009 г.	46
фигура 27	Структура на заетите мъже в сектор ДОР в Северен централен район за 2010 и 2009 г. (Източник НОИ)	46
фигура 28	Структура на заетите жени в сектор ДОР в Северен централен район за 2010 и 2009 г. (Източник НОИ)	46
таблица 27	Структура на заетите в сектора в Югоизточен район по възраст и пол за 2010 г.	47
таблица 28	Структура на заетите в сектора в Югоизточен район по възраст и пол за 2009 г.	48
фигура 29	Структура на заетите мъже в сектор ДОР в Югоизточен район за 2010 и 2009 г. (Източник НОИ)	48
фигура 30	Структура на заетите жени в сектор ДОР в Югоизточен район за 2010 и 2009 г. (Източник НОИ)	48
таблица 29	Структура на заетите в сектора в Югозападен район по възраст и пол за 2010 г.	49
таблица 30	Структура на заетите в сектора в Югозападен район по възраст и пол за 2009 г.	49
фигура 31	Структура на заетите мъже в сектор ДОР в Югозападен район за 2010 и 2009 г. (Източник НОИ)	50
фигура 32	Структура на заетите жени в сектор ДОР в Югозападен район за 2010 и 2009 г. (Източник НОИ)	50
таблица 31	Структура на заетите в сектора в Южен централен район по възраст и пол за 2010 г.	51
таблица 32	Структура на заетите в сектора в Южен централен район по възраст и пол за 2009 г.	51
фигура 33	Структура на заетите мъже в сектор ДОР в Южен централен район за 2010 и 2009 г. (Източник НОИ)	51
фигура 34	Структура на заетите жени в сектор ДОР в Южен централен район за 2010 и 2009 г. (Източник НОИ)	52
таблица 33	Разпределение на заетите в сектор ДОР по региони за 2010 и 2009 г.	53
фигура 35	Разпределение на заетите в сектор ДОР по региони за 2010 г. (Източник НОИ)	53
таблица 34	Квалификационна структура на заетите в сектор ДОР през 2010 г. според класовете на заеманите длъжности (НКПД)	54
таблица 35	Професии и специалности в сектора	55
таблица 36	Професии и специалности според Класификатора на областите на висшето образование и професионалното направление в сектор ДОР	58
таблица 37	Лицензирани учебни заведения в България	59
фигура 36	Учебни заведения, обучаващи по специалности в направление „Сигурност”	59
фигура 37	ЦПО в по-големите градове	59
таблица 38	Специалности в сектор ДОР, предлагани в професионалните училища по региони	60
таблица 39	Специалности в сектор ДОР, предлагани във Висшите училища в отделните региони на България	60

фигура 38	Разпределение на подсекторите в сектор ДОР на пазара / източник: Евростат/.....	65
таблица 40	Продуктови групи в сектор ПАБ според класификацията ПРОДПРОМ-2008	68
таблица 41	Предприятия от сектор "Дейности по охрана и разследване", внедрили Системи за управление	72
фигура 39	Бюджет за охрана / източник: Анкетно проучване сред потребители/	73
фигура 40	Охрана или самоохрана / източник: Анкетно проучване сред потребители/.....	74
фигура 41	Правен ли е одит на сигурността? / източник: Анкетно проучване сред потребители/	74
фигура 42	Склонни ли са да направят Стандарти за управление на сигурността? / източник: Анкетно проучване сред потребители/	74
фигура 43	Тенденции при предприятията за обезпечаване на сигурността / източник: Анкетно проучване сред потребители/	75
таблица 42	SWOT анализи на сектор „Дейности по охрана и разследване” и дейности по ПАБ.....	79
таблица 43	Ключови длъжности и необходими компетенции за тях	85
таблица 40	Специалности в сектор ДОР, предлагани в Центровете за професионална подготовка в отделните региони на България	98
таблица 44	Основни функции и нормативна уредба по ПАБ	101
таблица 45	Териториални звена -брой структури на ГД”ПБЗН” -МВР:.....	107
таблица 46	Административни услуги предлагани от МВР, чрез структури на ГД”ПБЗН”	110
таблица 47	Изграждане на системи за пожарна безопасност и доставка на пожарогасители	115
таблица 48	Стойности на дейностите по ПАБ извършвани в обекти в експлоатация.	116
таблица 49	Фирми членове на НБА”ПАБ”	118
таблица 50	Водещи предприятия в Р България с предмет на дейност по ПАБ:.....	120
таблица 51	Водещи предприятия с предмет на дейност по ПАБ, които са въвели БДС EN ISO- 9001 „Системи за управление на качеството”:.....	121
таблица 52	Развитието на специалностите по ПАБ в различните периоди от време в Академията на МВР.....	122
таблица 53	Професии и специалности в сектора	123